

WULLUNNU-WUNIA LUKE NUNYA

PERTH, W.A. BRITISH AND FOREIGN BIBLE
SOCIETY 1943.

Scheme of Phonetic Transcription as drawn up
by Adelaide University Committee for Australian
languages:

VOWELS:

: indicates long vowel

a as in father

ḁ as in cat

Ḅ as u in cut

e as in red

i as in fit, ravine

o as in dot,

o: as in law

ḡ as in bone

u as in full, rule

DIPHTHONGS:

ai as in aisle

au as ow in cow

ei as in rein

oi as in boil

CONSONANTS:

as in English, except j which has the value of
English consonantal y, as German ja.

ŋ the nasal ng as in sing.

¹ Gewunja ardarawaia ardo:ri nḁnja kaueraḁ-
maḁ wiri-wiri wunja bḁre-bḁre ge ḁri nḁnja wa
pinjerkudjarḁn ḁri,

² Kaḁjину ḁḁḁumbḁdino:la wundjanuru i ḁḁḁu
ḁḁḁḁḁjaie arkunina ḁḁḁa-ḁḁḁa njerkundjuḁ,

³ Wunia m̄ara kumbinara ŋaiu kuda:, wunbir-
iau darawa kuŋamalando:na, namululum
tjadaman-ma wiri-wiri ŋanŋundjunu, Theophile
ŋunia,

⁴ Laiburu ŋunŋunuŋ nidji ŋala-ŋala wunja
ŋunŋuniŋgundiena.

⁵ Kaŋina Herod inaiurijau Judaea ŋara iaruŋ
dadjurd-ŋara iŋumba Zacharias, Abijah ŋara,
maŋ-gaŋaŋgaŋja Aaron paŋamaranŋgaia
ŋarinja, njaŋumba Elizabeth.

⁶ Miriŋandu inia kaŋinandu maŋŋale God,
keŋ-andiri ŋala-ŋala God anaŋga darawa ŋanja
iwork-andu ŋuru-ŋuru.

⁷ Woŋalaŋ ino:randu, gewunja Elizabeth
njanŋundinja ŋjinina, miriŋandu mababandu.

⁸ Ge kuniŋaiena, w̄ali aua dadjurd ŋari geŋ-eri
inaruba ŋanja maŋŋale God,

⁹ Kaŋjiniu dadjurd-ŋara geŋirida, aua ŋanja
kumbana ŋuru iŋanim duru kaŋnji: wunja
wuno:murum iŋgeŋa ŋuru dadjurd-kaŋim ŋuru
Inaiuri anaŋgam,

¹⁰ Pelenŋaraia ardarawaia worumbaia dad-
jurd kubadjuŋiri daŋde iŋanimiau.

¹¹ Maŋa kauwi:nananga walaŋŋara Inaiuri
anaŋga, kaelgenjiri worawerdum maninja al-
tar iŋani' ŋarim.

¹² Wuno:murum maŋa iŋgo:na Zacharias
ko:lgunaŋa, luren kumaŋ.

¹³ Walaŋŋara kundjuŋanaŋga,
Punungulgunejiri, Zacharias, gewunja ŋad
indjaŋunmaŋ nuru kuŋaŋuriena, maŋgaŋja
Elizabeth ibananga pitja baŋi ejaŋdanu, iŋumba
pitja tjerim John.

14 Pitja tjukul indjanana, jedji nunjowa, ardarawaia pitja tjukul ewuranana kuli:n ingalelwona.

15 Gewunja aua pitja inaiuri enu manñale Inaiuri; wine, djo: ñari wundjilwora kađjinba djo: pañgenñan, pitja kałabu eni: Inandj Mañmaia nañja karananñanja njanjulum i dagam.

16 Ardarawaia ango:lo:lia Israel pitja wolai anñiab Inaiuri God arkananña nuru.

17 Aua pitja ejenuru iminim manñale inandj nañja, iurulba nañja Elijah ananña, wolai wunja arkau iraraia arkananña wonalalanña nuru, arka wa nuru paueranurun ñaria ardi:u'ñari nuru tjadanuria arkananña nuru, brar kunja worumba ardamanja anñanunananña Inaiuri.

18 Zacharias kundjunananña wałanñara, Narananñowu wuna pitja laiburu nenu? Gewunja ñaiu maba nanun, manñanja mabanja.

19 Wałanñara kaio:lbala kundjunananña, Ñaiu Gabriel nanun, nanñumbalgenju imanñalenuru God, nanñanawienal nanñulunu wunja wałanu wunia wuna nanñanuraldu wunja;

20 Wai, nundjamugu pitja nunjanu, kađjinba pindjalun lewara njini wuna kanñaienu, gewunja ñala-ñala ñaiananña kundjanudjaralara, wuna pitja korug njamie tjadamiau.

21 Pelenñaraia kaueranaleri Zacharias, ran gari kaniña aua maranu dadjurdkarim maninja inñanineri.

22 Wuno:murum ba inñengunal kađjinba punñalanñanñgori, mañra kauero:na aua mañra

an̄go:na ardidjieja, dadjurdkarim maninja; aua marali mo:nanan̄gori, iamidj atjā kanineri.

23 Ge kuninaiena, wuno:murum ko:rug kamiena gejaw aua genjiri, kejan̄juru maiarum an̄n̄ga' n̄uru.

24 Pale wuna Elizabeth man̄gan̄gan̄ja manduwanja njinina, njinge n̄undju-n̄undju njindjal̄giena kunjila in̄n̄alja, kundjun̄jiri,

25 Wunman̄gowu Inaiuri kundjun̄jara wuno:murum n̄an̄n̄unindjan̄a edbrai n̄aian̄n̄ga kundj̄abunara wunja i:dja n̄anja.

26 Kunjila iakar̄ajau walan̄n̄ara Gabriel kan̄an̄awiena God id̄agu malaiinde' n̄uru Galilee n̄anja manumba Nazareth,

27 Njimbaridja n̄anja tjaien njinḡan̄inaiena i:dja n̄anja in̄umba Joseph, David n̄ara, njinge njimbaridja n̄an̄umba Mary.

28 Njan̄gamurkalal kundjun̄ju, Njiml̄aran̄aienja, tjukul n̄arinja, Inaiuri n̄undju n̄anja kan̄un̄.

29 N̄ala-n̄ala ge n̄anja il̄ala njinina, njiniakamanma kundjun̄ju, N̄an̄n̄ga wulmai wuna?

30 Walan̄-n̄ara kundjun̄an̄n̄ga, Pun̄ungulgunejiri, Mary, gewunja God tjukul n̄unanala.

31 Wai, manduwa pitja n̄un̄jan̄u, ibo:lidj pitja kuli:n indjo:, in̄umba pitja tjerim Jesu.

32 Pitja inaiuri enu, pitja erimie Karan̄-n̄ara mandj In̄ko:lu, Inaiuri God pitja eno: im̄ala' karim David iran̄n̄ga an̄n̄gam.

33 Aua pitja inaiuri enu Jacob n̄aria n̄anja k̄adjinma, b̄andaia an̄anga k̄adjinba kui pun̄ganin̄aien.

34 Mary kundjuṅanaṅga w̄aḷan-n̄ara, N̄arun̄aṅḡowu wuna pitja n̄janu, gewunja i:dja wa laiburu paṅanin-n̄anga?

35 W̄aḷan-n̄ara njindjo:lb̄ala, kundjuṅanaṅga, Inandj Mamaia pitja bud n̄unjo:, wundju-rulu Kar̄an-n̄ara mandj an̄anga pitja djedba mewandjunu; gewunja kuda: aua mamaia n̄ara in̄gelelwa n̄undju n̄anja pitja erimie God Inko:lu.

36 Wai, Elizabeth n̄awanja n̄undjanaṅga kuda: iban̄anga maṅduwa n̄jinuṅ, mabaṅja n̄jṅḡanun, weni pula: jau n̄jan̄ga n̄anja n̄jan̄ḡarimiena n̄jan̄gundinja.

37 Gewunja n̄ala-n̄ala kari God an̄anga wundjurulu wuno:ra k̄adjinba pun̄ganin.

38 Mary kundjunu, Wai, n̄jinawodjienja Inaiuri an̄an̄ḡanja; n̄aiu n̄anja kuninja n̄ala-n̄ala n̄undjanaṅga n̄anja. Gejau w̄alan-n̄ara njindj̄andiwela.

39 Gejau Mary b̄ari njinina njimurk̄ala n̄uru kurorandu n̄uru maiirgi:rkum malaiindem Juda n̄uru.

40 Maiaru' n̄uru d̄ara njena Zacharias an̄an̄ḡam, wulmai kundjuṅanaṅga Elizabeth.

41 Ge kunin̄aiena, wuno:murum Elizabeth n̄uru n̄jṅḡanurula wulmai Mary geṅunaṅga, ianda maṅduwanja n̄jan̄ḡanaṅga djuw̄ad k̄anina, Elizabeth k̄alabu njini:na Inandj Mamaia n̄anja.

⁴² Njanga jero:l kundjuŋu, nala-nala daraiu njininge kulula, Nundju tjukul narinja wonaia nanja, tjukul nara kurab nundju manduwa.

⁴³ Naru wuna niai nanja, karananganja Inaiuri naiananga nanumurkala?

⁴⁴ Gewunja, wai, ge-i-di-dagu, nala-nala wulmai nundjananga nani:um maninja kani:na, ianda niai manduwa djuwad kanina tjukul wunja.

⁴⁵ Tjukul narinja njanga wa pangajudjarenja, gewunja pitja ko:rug njamie kaluienenanga Inaiuri nanja.

⁴⁶ Mary kundjuŋu,

Najuma Inaiuri inaiur' Kanandju,

⁴⁷ Nanandj tjukul kaninaienju God niai karemada nanja;

⁴⁸ Gewunja aua njinindjana njimbaldjinja jinawodjienja ananganja;

Gewunja wai, pale nanja worumbaia ardarawaia niai tjukul narinja pitja nanbararim;

⁴⁹ Gewunja iurulba nara wunaiuru kundju-nara;

Mama:inumba.

⁵⁰ Wundjeriwie ananga kunuŋ worumba nanja worumba njini arka ingarkugunuleri.

⁵¹ Wundjurulu alum njiningem kanmiimbuna; Papa: naria tjuala: kandjandala ni: wunja ardi:um maninja.

⁵² Ardjilwora adbalaakarim i dagam wai kandjabuna,

Arwalnaia brai kanji:la.

⁵³ Baia naria barui kano:na ardinia njiningeja; Tjiniria ardo:no:reja kanjanawuna.

54 Inawodjieja Israel kaṅawodjaṅa, Wundjeri-wie anaṅga ni: kaṅurula,

55 (Kaḍjину kalulaṅgori iraraia ṅarkanṅgaia)

Abraham ṅṅo:lo:lia kuda: kaḍjinma.

56 Mary ṅṅa ṅaṅja atja ṅjinina kunjila iṅururi, djo:li ṅjinal maiarum ṅṅaṅṅam.

57 Gejau Elizabeth ṅaṅja ko:rug kumiena kuli:n kunja; iḅaṅṅ bari kaiṅdala.

58 Njṅge wururia ṅawawaia kuda: nuru kadina Inaiuri wundjeriwie wunaiuru kundjuṅaṅga; tjukul kadina ṅṅa ṅaṅja.

59 Ge kuniṅaia, pale lewṅa wunṅalu, kariṅunal ianda dur kunja, iṅgadimenja Zacharias iranṅga iṅṅumbura.

60 Karaṅṅaṅja kandjo:lbṅa kundjuṅu, Kari; pitja erimie John.

61 Kubadjuṅananga, I:dja kah nawawaia ṅaṅja wa pangarimien inumba wuna.

62 Irananga nunuin kadinananga narunan-gowu ingarim.

63 Aua burkai kandjabuna mili-mili wunja, wiri-wiri kundjuṅu, Inumba John. Ardarawaia rangari karina.

64 Maiirgi:rkum iamundu paḅkar kumiena, an-bula, kulula, God ko:do:dala.

65 Arge wururia karkulgunena, kurorandu darawa Judaea ṅaṅja nala-nala wuna darawa njauul-njauul kuninaia.

66 Ardarawaia nuru karkanurulaia kubadban ardi:um maninja, kubadjuṅiri, Anudja kara

ianda indja pitja enu? Gewunja Inaiuri ino:ri aua nanja kunina.

⁶⁷ Irananga Zacharias kalabu kani:na Inandj Mamaia nanja, tjo:lba kundjunu, kundjuniri,

⁶⁸ Tjukul nara Inaiuri God Israel ananga; Gewunja mia kanmurkalal worumba anangaia, burangai kandjabuna,

⁶⁹ Tjirimbirinja umundulbaie narinj a bari njindjandalanari

Inko:lu David naria nanja.

⁷⁰ (Kadjinu kalula ardjamundu nanja tjo:lbadaia mamaia ardirindiria anangaia.)

⁷¹ Umundulbaie ardauurgundj narkananga nanja, ardo:ri nanja ardarawaia narkubarkundjuru;

⁷² Wundjeriwie kandju wunja iraraia narkananga nanja,

Ni: kanuru wunja tjauaien mama: ananga;

⁷³ Tjauaien genunanga iraraia narkananga Abraham,

⁷⁴ Narkuno: wunja, ardauurgundj ardo:ri nanja nadbundulbaienu,

Luren kari arkunawod jenja,

⁷⁵ Mama: nanja, tjadanguru nanja, imangale nuru nadjedjera narkunungiau.

⁷⁶ Jau, nundju, ianda, pitja nunjerimie tjo:lbada Karang-nara mandj ananga; Gewunja pitja nunjeju Inaiuri iminum imangale nuru tjuwalja anangaia brar kunja;

⁷⁷ Worumba anangaia laiburu andjano: wunja' umundulbaie

Umara arkananga wai kunja,

⁷⁸ Wundjeriwie God narkanaŋga wunja,
Wuna naŋja puranġuragunū karaŋ alp
kajmnjenġunalġari,

⁷⁹ Lei aŋgo: wunja arge wundugum maninja
atja aŋġannjiri, djedba debara nari naŋja;

Nadjerdu kaelguruŋgu wunja kalumba ja-
mulili nara nuru.

⁸⁰ Iand a kauwongenja, inandj birem-bire
kanjaiena, bundul' danja kanineri gejaw njini
inġamiimbienanagori Israel.

2

¹ Gejaw kunjaiena, nala-nala Caesar Augustus
anaŋga kunjananuru bandaia daraiu wiri-wiri
kumbi:nja.

² Wuna wiri-wiri kauurle kunina Cyrenius
inaiuri inġanma Syria naŋja.

³ Ardarawaia karinanuru wiri-wiri
aŋgauwi:nu wunja, iarundjaruŋ malaiindem
anaŋga' nuru.

⁴ Joseph kuda: pai kanina Galilee alp malai-
indem Nazareth alp Judaea nuru malaiindem
David nari' nuru maŋġarimienju Bethlehem,
gewunja David nara aua madeja,

⁵ Wiri-wiri inġauwi:nu Mary maŋġanaŋganja
naŋja, maŋduwa: njinġanineri.

⁶ Ge kunjaiena, wali ma inġaninandu, ko:rug
kumiena njanġa kuli:n kunja,

⁷ Bari kaiandala ibanag iwulga, wobi murd
kamaŋ, kandenju buluman maia narim man-
inja, gewunja balaium maui maiarum maninja
auandu wunja.

8 Gejau kukundja n̄aria kadina t̄ambium ma n̄anja, duiba kariñeri, wiri-n̄aria kanb̄adidjañeri wulo:lum.

9 Wałan-n̄ara Inaiuri amaŋga kauwelgenja arkañedba, pałemba Inaiuri anaŋga wo:ri kanbuneri, djenbeñuru karkulguneri.

10 Wałan-n̄ara kundjuñan̄gori, Pinjir-gulgunejiri, gewunja wai, wałanu wunia kuñan̄uralduri, tjukul n̄ari djenbeñuru, worumbaia ardarawaia pitja n̄janun̄gori.

11 Gewunja njiri n̄anja weni kuli:n kauwona Kařemada, aiakawałi Christ Inaiuri, malaiindem David n̄arim maninja.

12 Wuna umiimbaienuri, ianda pitja mařa irewu wobi n̄anja murd ingamienu, buluman maia n̄arim maninja ingandienu.

13 Maiirgi:rkum wałan-n̄ara n̄anja kadina pelen̄garaia małani' n̄aria ađdjo:l' kařia, God kauero:do:daleri, kub̄adjuñiri,

14 Pałemba God n̄anja kar̄aŋ n̄anja, kab̄alba n̄anja jaumulili n̄ari, i:dja wunian̄gori.

15 Ge kuninaiena, wuno:murum wałan-n̄aria aŋganb̄adjađdiwela ađdjo:l' kuru, kukundja n̄aria kub̄alula arge wururu, Bethlehem ko:ru madburka, worenindj wuna ko:rug kařmienu, wuna Inaiuri laiburu n̄arkuŋandjuna.

16 Pałja mañinał, Mary mařa njim̄bařwuna a Joseph a lađa we ingawoneri buluman maia n̄arim maninja.

17 Wuno:murum mařa karwuna laiburu kan̄arkađdjuna n̄ala-n̄ala wunja kaluien-an̄gori ianda indja wunja.

18 Ardarawaia nuru aṅṅanina raṅṅari karina ge kaluienanṅgori kukundja ṅaria ṅanja.

19 Mary ṅala-ṅala wuna darawa kuṅṅanurula, ni: kuṅṅanurula ṅjini:um maninja.

20 Gejau kukundja ṅaria djo:li kadina, paḷemba ṅara iṅgarkandjuna God, iṅgarko:do:dala darawa wunja nuru aṅṅanina, maṅa karwuna, kaḍjiniu kaluienanṅgori.

21 Wuno:murum lewara wunṅenṅalu ko:rug kaḿiena iṅda dur kunja, iṅumba kundi-maiena Jesu, iṅṅarimaiena waḷan-ṅara ṅanja waḷi paṅṅaninja ṅaṅulum maninja.

22 Wuno:murum lewara ko:rug kaḿiena ṅaṅga rar kunja ṅala-ṅala ṅanja Moses anṅga, kaṅurulalṅandu Jerusalem maninja Inaiuri tḷami iṅṅanuṅanṅandu wunja.

23 Kaḍjiniu wiri-wiri kauwi:ṅu ṅala-ṅala ṅanja Inaiuri anṅga, Ardarawaia auauṅdjia arwul-gulguja pitja ararimie mamaia Inaiuri ṅanja,

24 Mama: ṅari tḷami wunja kaḍjiniu kaluienu ṅala-ṅala ṅanja Inaiuri anṅga, kulkulkoiandu, O! wauarandu kauauilandu.

25 Gejau wai, i:dja kaḿina Jerusalem maninja iṅumba Simeon, i:dja aia iḍunuru, inia kaḿina, kuna:naleri ḷambula ṅari Israel arkanṅga, Inandj Mamaia kaḿinanṅga.

26 Kumiimbaienanṅga Inandj Mamaia ṅanja aua kadjinba debara paṅṅenṅan waḷi maṅa paṅgo:nja ṅari Christ Inaiuri anṅga.

27 Aua keṅṅunal Inandj ṅanja dadjurdkarim maninja; wuno:murum inenaiurgandu iṅda Jesu iṅṅanurulalṅandu geṅunṅandu kad-junirida ṅala-ṅala ṅanja,

28 Gejau aua ηuri kaḡaḡ, wunia kululanaḡga God, kundjuḡ,

29 Weni, Inaiuri, inawodjieja ηundjanaḡga abi:lu ḡari keḡenjanuru, ḡala-ḡala ηundjanaḡga ḡanja;

30 Gewunja ḡambula maḡa kuḡo:na umundulbaie ηundjanaḡga,

31 Ge wunamanja tjuḡungandjuna adbaḡḡale ηuru worumbaia ardarawaia adbiḡum;

32 Marḡama worumbaia aḡḡamiimbu wunja Worumba ηundjanaḡga Israel paḡlemba arkanḡga.

33 Iranḡga a karanḡḡanja raḡari keḡandu ge kaluena aua wunja;

34 Simeon pali ko:nandu, kundjuḡanaḡga Mary karanḡḡanja, Wai indja kandieḡu aḡḡauwona wunja, pai kunja ardarawaia Israel ḡanja, umiimbaie wunja pitja ḡaluie ḡanda wunja.

35 Jau, kuldjuru ηunḡandj ηundjanaḡgamandj pitja dad ḡjenu; gewunja ni: ardi:um mararawam maninja pitja ḡamiimbaie.

36 Tjo:lbaḡinja ḡjinineri Anna, Phanuel pamaḡanaḡanja, worumba Asher ḡarinja, maba manja, kulanḡga ḡanja ḡjinina tjauḡdba maḡḡalb paḡaḡ paḡejau,

37 ḡjimauarinja ḡjinineri tjauḡdba eighty-four, (djenbeḡuru), dadjurdkaḡim wa paḡmaiḡdiwenja, lungudja ḡjinaḡineri, ḡjinaḡiamindji:ḡjiri, dadjurd geḡeri, wundugum, lewaḡajau.

38 Ge-i-di-daḡu njengunal, God ko:lbo:na, kundjuṅu aua wunja ardarawaianṅgori umundulbaie Jerusale' ṅari ka:da:neri.

39 Wuno:murum ko:rug kaṃaṅandu darawa ṅala-ṅala ṅanja Inaiuri anaṅga, djo:li kaṅinalḡandu Galilee ṅanja malaiindem anaṅgandam Nazareth.

40 Iḡanda kauwongenja, daṅangu iṅḡanina, ini:u'ṅara, God jedji kauwonanaṅga.

41 Keṅaṅurandu inenaiurgandu tjauḡdba kaḡjinma Jerusale' ṅuru maṅari Wukiau ṅuru.

42 Wuno:murum aua wii:la iṅḡanina, pai kaṅinandu maṅari geṅandirida;

43 Wuno:murum ko:rug kaṃaṅandu, waḡli djo:li iṅḡaninalḡandu, Jesu wii:la pale atḡa kaṅineri Jerusalem maninja; inenaiurgandu wa laiburu paṅḡaninjandu.

44 Aua pelengaraia pulḡgori ṅanja ṅali kundjuṅandu, tjaruṅiau keṅaṅurandu kalumba nanja, kaṅṅajiro:nandu arge wurura ṅanja a laiburia ṅanja.

45 Wa mara paṅgo:njandu ṅari, djo:li kaninal-gandu Jerusalem, iṅḡaṅajiro:wandu.

46 Ge kuniḡaiena, paḡle lewara tjaruṅuri, mara ko:nandu dadjurdkarim maninja, atḡa iṅḡanineri pulḡgori adiṅḡundieja ṅanja, ṅuru aṅḡaṅuruleri, burkaiba aṅḡaiḡbuneri.

47 Raṅari kariṅa ardarawaia ṅuru iṅḡarkaṅuruleri aua ini:u' ṅari aṅḡaio:lbala.

48 Wuno:murum maṅa iṅgo:nandu raṅari keṅandu, karanḡaṅja kundjuṅanaṅga, Ibaia, aṅudjakunja wuruṅḡowu

kundji:ñunjàrendu? Wai, iro:lidj ñaiu kuda: ñunbarkañjiro:nandiri pakul ádinanandiri.

⁴⁹ Aua kundjuñanğandu, Añudjakunja tjarañjiro:nandiri? Wawu laiburu pinjidinjandiri naiu pañanin Iraia ñaiananğa ñari?

⁵⁰ Auandu wa puñganenenjandu ñarunğowu geñunğandu.

⁵¹ Jeri kauwona auandu ñanja, Nazareth mamurkalal; ñuru kañurulandiri; karanğanja ñala-ñala wuna darawa njini:um maninja kuñganuruleri.

⁵² Jesu kauwongenjanuriri ini:u' ñara, inañaba ñanja, jedji karwonanğa God, i:dja kuda:.

3

¹ Tiberias Caesar inaiuri-jau, Pontius Pilate inaiuri Judaea nanja, Herod inaiuri Galilee ñanja, Philip ñawananğa inaiuri Iturea, tãmbium Trachonitis ñanja, Lysanias inaiuri Abilene ñanja,

² Annas a Caiaphas inaiurgandu dadjurdnarandu, ñala-ñala God ananğa kunjanğunaldaga John Zacharias inko:lu bundul' danja.

³ Aua mamurkalal tãmbium mararawum wo:ri mo:neri Jordan, ardi:um kululeri baptism kulunğan kunja, umara wai wunja;

⁴ Kađjinu wiri-wiri kauwi:ñu mili-mili ñanja ñala-ñala Isaiiah tjo:lbada ananğa, Nala-ñala iğrun jero:l gejiri bundul' danja, Brar wurinuru kalumba Inaiuri ananğa, Tjuwalja ananğaia tjadanuru arandjunuru;

5 Mañuraim mararawum kałabu pitja meniñaie,

Talałban, kurandu darawa, waiuru pitja njaññaie;

Wunkoli-koli tjađanuru pitja njanu, Arkwian-gaia kalumba wongałalum pitja aranu,

6 Arwiliria ardarawaia umundulbaie God anañga pitja mařa pařo:.

7 Gewunja kundjuñanñgori pelengaraia ingadburkalal baptize aňgandju:nu wunja aua nanja, Njiri kauauilaia kuanja ñaria, aňguja njiniingundała wuraraiu wundji:la kengal?

8 Gewunja baři iraianda kurab kulunjan inia wunja; wa piriiri njirge wurura nanja, Ari kudai Abraham irai; kuñenuri God gole bari puñgaianda kaiug wuna nanja wonałalañuja Abraham wunja.

9 Weni ñadjura kandienju nuwonu wondudba nanja; gewunja nuwonu darawa kurab inia wa baři pañgaiandjan ñari, dur kumbi:nu, wia' nanja kundja bienu.

10 Gejau pelengaraia burkai kaueriabuna, kubadjuñiri, Nani kundjedju?

11 Aua kandjo:lbala, kundjuñanñgori, Aua wobi iarunandu kudai, kaño:nja aua ino:ra, aua mañari kudai kađjinu kundji:nja.

12 Kaiug-ñaria kuda: kauerařmurkalal baptize aňgandju:nu wunja, arge kubadjuñanñga, Iniingundeja, ñani kunjedju?

13 Aua kundjuñanñgori, Puramureri tjilenda njiri wunja wiri-wiri kauwi:nu.

14 Malani' ñaria kuda: burkai kaueriabuna, kubadjuñiri, Ari kuda: ñani kunjedju? Aua

kundjuṅṅaṅgori, I:dja kari kwiar pariiri, bare paranuriri, laṅugu njirkanṅga jedji njirwa.

¹⁵ Worumbāia ardarawaia ingadanaleri, ardi:aka man ma ni: ṅṅṅanineri John wunja, ṅamba aua Christ ingaṅuṅ;

¹⁶ John kandjo:lbāla, kundjuṅṅaṅgori ardarawaia, ṅaiu ko:ru baptize njinji: agu njininge; O! keṅgal iṅruṅ ii:lwora man daḡa ṅaiu ṅanja, ṅaniṅwu ṅanuṅamiri burangai inannuma irkaḷja ierdu ṅara anṅga; aua pitja baptize njinji: Inandj Māmaia ṅanja, wria' ṅanja.

¹⁷ Māndju' ṅara anṅga ino:ri ṅanja, maianṅarim anṅgam pitja rargarim djenbenuru mewandju, wheat pitja djaruk ema maiarum maninja, bululuk pitja wori nje wia' ṅanja kaḡjinba puṅgamaren ṅari.

¹⁸ Wuniingundie darawa tḡakekaṅri kululanṅgori waḷḷanu-wunia i:dja ṅanja.

¹⁹ O! Herod inaiuri, ingamaigambiena aua ṅanja Herodias wunja ṅawanṅga maṅṅaṅṅaṅja, dara wunja Herod worn kandjuneri,

²⁰ Wuna kuda: kuṅgandenu darawa ṅanja, bur ki:la John burkaṅrim maninja.

²¹ Ge kunina wuno:murum i:dja ardarawaia baptize ṅṅṅaninaiena, Jesu kuda: baptize inganinaiena, dadjurd geniri, ṅdjo:lu paḷkaṅ kumiena,

²² Jeri kauwonal Inandj Mamaia inanḡba kuluko:ka kaḡjindja aua ṅanja, ṅala-ṅala andjo:l'di daḡu kuṅṅaṅṅal, ṅaiu ṅunṅungu:la, ṅedura ṅanṅundjunu, tjukul ṅunana.

23 Jesu nundju-nundju punungula kanineri,
nali kuninaiena Joseph inko:lu, Heli inko:lu,

24 Math at inko:lu, Levi inko:lu, Melchi
inko:lu, Janna inko:lu, Joseph inko:lu,

25 Mattathias inko:lu, Amos inko:lu, Naum
inko:lu, Esli inko:lu, Naggai inko:lu,

26 Maath inko:lu, Mattathias inko:lu, Semein
inko:lu, Josech inko:lu, Joda inko:lu,

27 Joanan inko:lu, Rhesa inko:lu, Zerubbabel
inko:lu, Shealtiel inko:lu, Neri inko:lu,

28 Melchi inko:lu, Addi inko:lu, Cosam inko:lu,
Elmadam inko:lu, Er inko:lu,

29 Jesus inko:lu, Eliezer inko:lu, Jorim inko:lu,
Matthat inko:lu, Levi inko:lu,

30 Symeon inko:lu, Judas inko:lu, Joseph
inko:lu, Jonam inko:lu, Eliakim inko:lu,

31 Melea inko:lu, Menna inko:lu, Mattatha
inko:lu, Nathan inko:lu, David inko:lu,

32 Jesse inko:lu, Obed inko:lu, Boaz inko:lu,
Salmon inko:lu, Nahshon inko:lu,

33 Amminadab inko:lu, Arni inko:lu, Hezron
inko:lu, Perez inko:lu, Judah inko:lu.

34 Jacob inko:lu, Isaac inko:lu, Abraham
inko:lu, Terah inko:lu, Nahor inko:lu,

35 Serug inko:lu, Reu inko:lu, Peleg inko:lu,
Eber inko:lu, Shelah inko:lu,

36 Cainan inko:lu, Arphazad inko:lu, Shem
inko:lu, Noah inko:lu, Lamech inko:lu,

37 Methuselah inko:lu, Enoch inko:lu, Jared
inko:lu, Mahalaleel inko:lu, Cainan inko:lu,

38 Enos inko:lu, Seth inko:lu, Adam inko:lu,
God inko:lu.

4

¹ Jesu kaḷabu inganinaiena Inandj Mamaia naṅja, djo:li kaṅina Jordan alp, kaielgurunḡi:na Inandj naṅja bundul' kuru.

² Lewara forty (da:ra) ko:ndju:na agula naṅja. Gejau kari wa mindjal pungenjiri; wuno:murum gejau ko:rug kaṃaiena, baia ko:na.

³ Agula kundjuṅanaṅga, Nundju naṃba God ṅunṅungula, kaiug wuna minjenaṅga ge njini maṅari nḡanu.

⁴ Jesu kaio:lbala, Wiri-wiri kumbi:ṅu, I:dja iedjer pitja wa paṅganin maṅari njininge ekamandj, O! ṅala-ṅala God anaṅga darawa njininge.

⁵ Pai kaṅurula, kaṃiimbuna taṃbium mararawam baṅdaia naṅja na-na.

⁶ Agula kundjuṅanaṅga, Pitja ṅunjano: wundjurulu wuna dara, paḷemba kaṅaṅgam, gewunja kunauwi:nara, aua lai nanṅumbunanṅga kaṅano:;

⁷ Gewunja ṅundju naṃba lungudja ṅunṅunṅara, darawa ṅundjanaṅga pitja nḡanu.

⁸ Jesu kaio:lbala kundjuṅanaṅga, Wiri-wiri kumbi:ṅu, Lungudja baṅunaṅga Inaiuri God ṅundjanaṅga, aekamandj inawodju.

⁹ Kaṅurulal Jerusale' ṅuru, kauwelgendjuna maṅari naṅja dadjurdkarim maninja, kundjuṅanaṅga, Nundju naṃba God ṅunṅungula, ṅunge ṅundju-ṅundju wai paiabie ṅuru-i-daḡu;

¹⁰ Gewunja wiri-wiri kumbi:ṅu, Waḷannaṅria anaṅgaia pitja njenaṅgori ṅundju wunja, ṅunbaṅanindj wunja,

11 Ardo:ri nąnja ńunbańąńuru, madji ńundjerdu kaiugu nąnja duk puńgąm.

12 Jesu kaio:lbała kundjuńąńąńga, Kuluięńu, Pańdjo:ńdjuiri God Inaiuri ńundj ańąńga.

13 Agula, wuno:murum dara wuńgundjuie ko:rug kańąń, wali kaiąńdiwela.

14 Jesu djo:li kańina Inąńdj iurulba nąnja Galilee nąnja: djo:jań kunjańąńuru aua wunja tańbium mararawam wo:ri mo:neri.

15 Kanińgundala dadjurđ-kańim maninja arkańąńgam, ko:lbo:wi:na ardarawaia nąnja.

16 Nazareth mamurkala ma dańdja ińgauwi:na, kańjiniu geńirida, Wunaiurujau dańa keńąńuru dadjurđ-kańim maninja, kauwelgenja ka:lu wunja mili-mili nąnja.

17 Kańo:wi mańąńga mili-mili tjo:lbańa Isaiah ańąńga, mili-mili pańkar kańąń, inarub mańa mo:na ma wiri-wiri kauwi:na,

18 Inąńdj Inaiuri ańąńga ńaiu nąnja, Gewunja ńąńdja:mala wańąńu-wunia ardjeja ardi:um ńąńńulunąńgori wunja; ńańńańawuna ardi:um ńąńńulunąńgori burąńgai bur ańgąńińiri, Arkumbambulidjia kańe mańgarwu wunja, Kubąń-kubąń ńańia burąńgai ańąńńuma wunja,

19 Ardi:um ńąńńulu wunja wuniau Inaiuri ańąńga.

20 Mili-mili tjilibid kańąń, i:dja kańo:na, atja kauwona; arkumbula ardarawaia dadjurđ-kańim maninja kuni:nidjauwi:nańąńga.

21 Wun-man-balı kundjuńąńąńgori, Weni ko:rug kumieńu wiri-wiri wuna ńjidi:um maninja.

22 Ardarawaia kadaŋađjaienananga, raŋgari karina ŋala-ŋala wunia ŋari keŋgunal iamundu i daɣu, kubadjuŋ, Wawu indja Joseph inko:lu?

23 Aua kundjuŋanangori, Nidji pitja wureluara, bare-bare wuna, Baŋmaŋdja, ŋundju-ŋundju paŋmurdui:; ge ŋuru arkunina kaŋiŋaiena Capernaum maninja, ŋuru kuda: dju kaŋguwam ŋundjanangan maninja.

24 Aua kundjuŋu, Nidji kuŋenuri, tjo:lbada kari wa paŋgaŋmien kaŋguwam anaŋgam maninja.

25 O! Nidji kuŋenuri, Ndjo:ro:rinja njindarawanja njiladinja Elijahjau Israel naŋja, wuno: murum andjo:lu bur kaŋiŋaiena tjauadabajau maiaruŋurim, kunjila inŋaŋja, moro:do:d njinina djenbenuru baŋdaia daraiu naŋja;

26 Elijah wa paŋgaŋanawienja ardari' naŋja, O! Sarepta naŋja ekama, Sidon naŋja, woŋaiinja ndjo:rinja naŋja.

27 Leper ŋaria ardarawaia kadina Israel naŋja Elisha tjo:lbadaɣu, atjaruŋuja wa panbuduwi:nja, Naaman Syria ŋara ekamandj.

28 Ardarawaia ardji:la kaueraŋaŋ dadjur-dkaŋrim maninja, wuno:murum wuna ŋuru aŋgaŋnina.

29 Bari kadina, wai kaueriabuna malaiindem daŋde ŋuru, kauerielguruŋgula wo:naŋgaŋi taŋambaŋ ŋuru ma maliindem arkanangam wondi maŋgauwi:na, wai ingadjaɣ wunja imri: ŋuru.

30 O! aua buluman keŋa arka naŋja, keŋanuru.

31 Jeri kauwonal Capernaum nanja, malaiindem Galilee nanja. Kaniingundaleri Wunaiuru-jau;

32 Ranganari kariņa wuniingundie nanja, gewunja nala-ŋala anaŋga wundjurul' kari kunina.

33 Dadjurd-karim maninja i:dja kanina inandj agula inuru kudai, jero:l kundjuŋu, ŋala-ŋala daraiu,

34 Ai! ŋani kunjedjunu, ŋundju Jesu Nazareth ŋara? Njunjanunal andjanunmandju wunja? Laiburu nanunjanu nundj' anguja, Mamaia God anaŋga.

35 Jesu kamaiambuna, kundjunjiri, Kamuk bowi:, ba bengaldaga. Agula ingaiabuna pulaga nanja, be kengunaldaga, wa mareja pungamenja-naŋga.

36 Ranganari kunjanganaldagori ardarawaia, arge wurura kubaluleri kubadjunjiri, Anudja ŋala-ŋala wuna? gewunja wunaiuru nanja, wundjurul' danja, arkandj arduria kundjunanagori, arka ba karingal.

37 Djo:jan aua wunja kunjananuru tambium mararawa' ŋuru wo:ri mo:neri.

38 Bari kanina dadjurd-karim i dagam, dāra kenanjuru maiaru' ŋuru Simon anaŋgam. Simon kurumanaŋganja ladja djenbenuru kundjunjiri; burkai kaueriabuna njanja wunja.

39 Njindjanala, ladja kumaiambuna, wuna njindjandiwela; maiirgi:rkum bari njinina, kanawodjana.

40 Wuno:murum maranunja njanawoneri, ardarawaia adbaramareja kudai, mareja dji:dji:

ņaria, kanbādawungulaldāga; ardarawaia iāruņ-iāruņ ino:ri kanmāndanāla, kanmurduna.

⁴¹ Agulaia kuda: ardarawaia ba kariņgunaldāgori, jero:l kubādjūņiri, kubāluleri, Ņundju God ņunņungula. Aua kanmaiāmbuna, wa pa:naņunja ka:ralu wunja, gewunja arka laiburu aņģaņina-naņga aua Christ iņģaņina.

⁴² Māmaņgunu, ba keņgunal, keņaņuru bundul' kuru; peleņģaraia kaueraņanjiro:naņuriri, kaueraņmurkalal; iņgarkanenja, aua arka wa pandjāndiwēņuru.

⁴³ O! kundjuņaņģori, Malaiindem maiākeķarim maninja wālaņu-wunia kuņalunja bāndaia wunja God aņģa, gewunja ņģaņawiena.

⁴⁴ Ardi:um kululeri dadjurd-ķararim maninja Judaea naņja.

5

¹ Ge kunina, wuno:murum peleņģaraia aua naņja kudmun iņgadjāndala ņuru karkaņuru wunja ņāla-ņāla God aņģa, aua kaelgenjiri duņunda agu Gennesaret,

² Māra kumbunandii namāndi tģaruņandu kumbālgēņandu duņunda agu; djaia ņaria kariņaņuru wundj'-i-dagu, net arkaņģa kulai kanbārwuneri.

³ Dāra keņa namāndi tģaruņ naņja, Simon aņģa, burkai kaiābuna iņģeņuru wunja ruluk iraiu kabālb'i dagu. Atģa kauwona, peleņģaraia kaniiņgundāla namāndi naņja.

4 Wuno:murum ka:luleri wudun geŋu, aua Simon kundjuŋanaŋga, Njirinuru tjalani ŋuru, net njirkananŋa wai araiab arema wunja.

5 Simon kaio:lbala kundjuŋu, Inaiuri, wulo:lum mararium kerkariŋiri, kari wa panjadbenja; mia nala-nala ŋundj ananŋa nanja net pitja inaiab.

6 Wuno:murum ge kadjuŋu, bur kanbari:la djaia wiri-wiri naria djenbenuru; gewunja net arkananŋaia ka:lemi:neri.

7 Mara:li marwunananŋgori arkanalja namandi tjakari nanja, anŋengal anŋanbadawodju wunja; arka karinŋunal, namandiandu kalabu kubarkandjuna ge njini pitja jauak kauwenjandu.

8 Wuno:murum Simon Peter kanindjana kauwona Jesu ilunŋu nanja kundjuŋiri, Tjandjandiwe, gewunja niau i:dja umara nari, Inaiuri.

9 Gewunja aua ranŋari keŋa, ardarawaia aua nanja kuda;, wiri-wiri naria djaia anŋanbadburan.

10 Ge kadjiniu James a John, Zebedee inko:landu, auandu inanalguri Simon nanja. Jesu Simon kundjuŋanaŋga, Puŋungulgunejiri, wuna pale i:dja pitja andjameri.

11 Wuno:murum namandi karkanurulal ka-balba nanja, darawa kubadbanŋi:la, kaueramalandona.

12 Ge kunina wuno:murum aua malaiindem maiaruŋum maninja inŋanineri, wai! i:dja leper nara iraraia; aua wuno:murum

Jesu m̄ara in̄go:na, imin̄um maninja kauwona k̄aniauwima, kundjun̄jiri, Inaiuri, n̄amba tjun̄udju wunja, n̄aiu rarḡari t̄jangandju.

13 Aua ino:ri la mamañ, k̄amañdan̄ala, kundjun̄jiri, Koru dudb̄ala, kuñe wunja, rarwu b̄anu; maiirgi:rkum leprosy kaiñdiwela.

14 Kundjun̄anañga, I:dja kari pinclji:n̄añgoriri, O! baiun̄uru, p̄amiimbaienañga dadjurd n̄ara, t̄jami b̄anu rarḡari n̄un̄unina moia, ge Moses gen̄ida, umiimbaie wunja arka n̄anja.

15 Mia kun̄janañuru djenben̄uru djo:jan̄ aua wunja, d̄aruk kadbiena pelenḡaraia n̄uru in̄garkan̄uru wunja, añḡamurdui: wunja mareja arkan̄angaia.

16 Aua keñan̄uru bundul' kuru, dadjurd kundjun̄u.

17 T̄jarun̄iau kaniin̄ gundaleri, Pharisia a adiin̄gundieja n̄ala-n̄ala n̄aria ma at̄ja kadineri, arka añgen̄gunal malaiindem mararawum alp Galilee n̄anja, Judaea n̄anja, Jerusalem maninja; wundjurulu Inaiuri anañga aua n̄anja kunina añḡamurdu wunja.

18 Gejau, wai! i:dja mano: kaueranuruleri inarugu n̄anja i:dja iāla in̄gan̄ina, markandjuro:na in̄garkan̄ural̄ kunja in̄garkande imaññale n̄uru.

19 Wuno:murum wa m̄ara p̄amarwi:n̄ja n̄arun̄angowu in̄garkan̄ural̄ kunja pelenḡaraia wunja, pai kadina maiarum malerdu' n̄uru, jeri kaueriabuna malerdu' n̄uru inarugu kuda: pul̄aga n̄anja imaññale Jesu.

20 Wuno:murum aua m̄ara aᅅgo:na arka wa paueraᅅudjarenja ᅅari, kundjuᅅu, I:dja, um̄ara ᅅundjanaᅅga wai kundᅅabienᅅanu.

21 Wunmanbaᅅi wiri-wiri ᅅaria a Pharisia kub̄arwaᅅeᅅu, kub̄adjuᅅiri, Indja aᅅguja woru ka:luiiri? Aᅅguja um̄ara gole wai puᅅgaiᅅb, God auekamandj?

22 O! Jesu laiburu kaᅅnina ardi:um maninja, kandjo:lb̄ala, kundjuᅅaᅅaᅅgori, Aᅅudja ᅅjidi:um maninja kurawadejiri?

23 ᅅanaᅅga wunia man daᅅu ᅅaᅅᅅulu wunja, Um̄ara ᅅundjanaᅅga wai kundᅅabienᅅanu, ᅅaᅅᅅulu wunja, Baᅅi baᅅu, wudawa baiu?

24 Laiburu ᅅjirkunuᅅ wunja I:dj' iᅅko:lu wundjurulu kudai kab̄alba ᅅaᅅja um̄ara wai kunja, kundjuᅅanaᅅga iaᅅla, Kuᅅeᅅu, baᅅi baᅅu, ᅅunarugu tᅅarawaᅅ minᅅam, baiuᅅuru maiarum ᅅimdjanaᅅga' ᅅuru.

25 Maiirgi:rkum adbaᅅᅅaᅅe ᅅuru kauwelgenja, tᅅarawaᅅ kumaᅅ wuna ᅅaᅅja we iᅅgauwoneri, maiarum anaᅅgam mamurkaᅅaᅅuru, God ko:do:daleri.

26 Ardarawaia raᅅgaᅅi kariᅅa, God kauero:do:dala, luren kub̄adbaᅅeri, kub̄adjuᅅiri, Raᅅgaᅅi weni m̄ara worwuna.

27 Wuna paᅅjau keᅅaᅅuru, m̄ara ko:na kaiugu ᅅara iᅅumba Levi atja iᅅgaᅅineri kaiug karim maninja, kundjuᅅanaᅅga, Tᅅaᅅmalando:.

28 Aua darawa kundᅅandiwela, baᅅi kaᅅnina, kaᅅmalando:na.

29 Levi maia ardaiur' kangandjuna aua wunja maiarum anangam maninja; pelengare djenbenuru kaiugu naria atjakekaria auandu nanja atja kadina.

30 Pharisia, wiri-wiri naria arkanangaia kuda;, inalalaia jau kanbarkanurula, kubadjuniri, Anudja kunja kaiugu naria nanja, arwod' danja, mindjal kuriiri, djo: njiriniri?

31 Jesu kandjo:lbala, kundjunanangori, Adbuludja banmandja wa lai pangawon-nangori, O! adbaramareja lai kauwonanangori.

32 Wa panggunjal ai wunja tjadanuria, O! rworia kulunan kunja.

33 Kubadjunananga, John inalalaia tjile-jile kadjamindjana, dadjurd kubadjiri, ge kadjinu Pharisia arkanangaia, O! nunalalaia mindjal kubadjiri, djo: kariniri.

34 Jesu kundjunanangori, Pananmoia jalalanangaia, wali pananmoia arka nanja inganiniri, ko:ru kariamindja?

35 O! lewara pitja njejengal gejaw pananmoia arka nanja pitja emalanaie, gejaw pitja arejamindja, lewara ge nanja.

36 Bare-bare kuda: kundjunanangori, I:dja kari aia dalar ingamienju wobi inunali nanja wa panganden wobi inungule nanja; madji inunali dalar pangam, inunali inungule nanja wa pidjin pangauwi:ngandu.

37 I:dja kari wine inunali wa panganden waiam manungulem maninja; madji wine inunali waiam mungur pamo:, palulu panganu, waiam pitja bada pamo:wi:;

38 O! wine injunali kandienja waiam manunajim maninja.

39 I:dja kari inungule djo: ingeja wa lai pangawon-nanja injunali; ge wunja kundjiri, Inungule inia man daga.

6

1 Ge kunina Wunaiurujau buluman kena corn nanja, inalalaia ri: kubadjuniri, mindjal kubadjuniri, corn ardori nanja wurangan kubadjuniri.

2 Pharisia atjakekaria kubadjun, Anudja kunja kuriiri ge wunia njuru-njuru Wunaiurujau?

3 Jesu kandjo:lbala kundjuru, Wawu laiburu pinjidiinjiri wuna David geju wuno:murum baia ingo:na, arka aua nanja kuda:?

4 Daga ingenjiri maiaru' njuru God anangam, kanmaj maia adbiimbaie naria, mindjal kundjuru, arka aua nanja ka:no:na, arge mindjal kunja wunia njuru-njuru, dadjurdnaria argeka-mandj?

5 Kundjunaangori, I:dj'inke:lu inaiuri kanun Wunaiurujau.

6 Ge kunina Wunaiurujau tjakaraiu daga kenanuru dadjurdnarim maninja, kaniingundala; i:dja ma kanineri, worawerdum anangam margam;

7 Wiri-wiri naria a Pharisia kaueranindjajeri namba Wunaiurujau ingamurdu, mara karwuna-nanja wunja de ingarwu wunja.

8 Aua laiburu kaninanangori ni: anganineri, kundjunaangaga i:dja ino:ri dalga kudai, Bari

bānu, bōwelge pulāga nānja; aua bāri kānina, kauwelgenja.

⁹ Jesu kundjuṅaṅgori, Burkai njinjiāb, Wuniōwu Wunaiurujau wunia workundju, woru workundju? Ināui workumbundulba, bāda arkumba?

¹⁰ Wunjili:wa kanbuna ardarawaia nānja kundjuṅaṅga, Nuno:ri la māma. Ge kundjuṅu, ino:ri kumurdui:na.

¹¹ Ardji:la bāri kānina, arge wurura kubārwaḍeṅu ṅāni Jesu kadjunāṅga wunja.

¹² Gejau kunina ḍānde keṅaṅuru tālāmbān ṅuru dadjurd kunja, kādjinma wundugum dadjurd kundjuṅaṅgeri God.

¹³ Wuno:murum māmaṅgunu njiṅṅanina, ai kanbuna inalalaia, arka nānja kanmurāṅ twelve, (āṅṅenṅālja), arge kandimāla arkaṅawieja,

¹⁴ Simon aua kuda: iṅṅarimala Peter, Andrew iwomale, James a John, Philip a Barthomolew,

¹⁵ Matthew a Thomas, James Alphaeus iṅko:lu a Simon iṅṅarimaiena Zealot,

¹⁶ Judas James iṅko:lu a Judas Iscariot, aua iṅṅanina tjiriwin ṅāra.

¹⁷ Jeri kauwonal arka nānja kauwelgenja wauim maninja, pelengāraia ardarawaia inalalaia, pelengāre djenbenuru worumba Judaea marara-wum ālp, Jerusalem ālp, maiamingum Tyre a Sidon,

¹⁸ Arka āṅṅenṅunal aua ṅuru iṅṅarkanuru wunja, āṅṅamurdui: wunja mareja arkaṅgaia, arka pāmbāla āṅṅanineri agulaia arduria nānja kadburduwi:na;

19 Pelengare ardarawaia kubarkanjiro:na in-gadbandana wunja, gewunja wundjurulu auedagu kunjanungal, ardarawaia kanmurduna.

20 Ambula ba:l kumañ inalalaia nanja kundju, Tjukul nari njidje, gewunja njirkananga bandaia God ananga.

21 Tjukul nari njiri baia nari weni, gewunja pitja barui njiranowi:. Tjukul nari njiri wola: wur-anundju weni, gewunja pitja djirai njiranu.

22 Tjukul nari njidun wuno: murum i:dja njin-ñumbarkundjuru, wolara njinñumbarkaru, jau njin-ñumbarkanuru, njirkumba wai kadjab woru kad-jinu I:dj'inke:lu wunja.

23 Gejau tjukul njidu, kurkudjal njidu, gewunja wai! wunaiuru lanugu njirkananga andjo:l' danja; gewunja ge kadjinu iranangoria kubadjunangori tjo:lbadaia.

24 O! Wurgunu njiri nanja, tji:ra, gewunja jambula njirkananga gole kuramañ.

25 Wurgunu njiri nanja, weni barui wuranundju, gewunja pitja baia njinjo:. Wurgunu njiri dji-rai nari weni, gewunja pitja wola: wureju, dji:rwa njiranu.

26 Wurgunu wuno: murum i:dja ardarawaia wunia njiri wunja ka:lu, gewunja ge kadjinu ira-nangoria kubadjunangori tjo:lbadaia tjibareja.

27 O! Kunenuri nuru njirkunujiri, Ardauurgunuria njidariangori, wunia wurinangori ark a njinñumbadjo:ndjuriria,

28 Wunia wuralunangori arka woru ka:lunuri, dadjurd wuri: arka wunja woru kadjunuri.

29 Aua nunmanulp maiarunum noiil ge, maiakarim kuda: ino:, aua nununo:ngu wobi nundjananga, iakara wunja pandjamaiambiri.

30 Ano: ardarawaia nunumbadiauia, aua wulanbiri nundjananga nununo:ngu, pandjaniauwiri.

31 Lai njirkumbananangori i:dja kadjunuri ge kadjinu wurinangori.

32 Njiri namba lai angawonanuri arka lai njirwanangori, nananga wungulbo:wie njiri nanja? Gewunja arworia kuda: kadarienanangori anganarienanangori.

33 Njiri namba wunia wurangundjunangori arka wunia kadjunuri, nananga wungulbo:wie njiri nanja? Arworia kuda: ge-i-di-dagu kubadju.

34 Njiri namba njirkunawodjana arka ni: njirkununangori arangunma njele, nananga wungulbo:wie njiri nanja? Arworia kuda: kadawodjienu arwor' nundju-nundjia ge-i-di-dagu kadba njele.

35 O! Njiri ardauurgunuri njidarienanangori, wunia wuri:, arano:wodju wa ni: pinjidin njele; lanugu wunaiuru pitja njanunuri, pitja njiranu Karan-nara mandj njinnungula, aua inia inganunangori aljaladbuneja a arworia.

36 Araijeriwu, Iro:lidj kadjinu angaieriwu.

37 Wure paro:jiri, pitja wa wure pinjirwi:n; bada paro:jiri, pitja wa bada pinjirwi:n; wai wuraiab, pitja wai njejabienuri.

38 Arano:, pitja njano:wi:nuri; wunaiuru, wunia, pandjuk nari, lukuluk nari, tjauaiba

ņari maļama njirkanņam maninja pitja njinņarano:; gewunja kađjiniu araņano: ge kađjiniu pitja nņano: wi:nuri.

³⁹ Bāre-bāre kuda: kundjuņāņgori, Ambulidj ambulidj kaelguruņ? Wawu dagulum maninja paņgawengādu?

⁴⁰ Inalala karaņ wa paņgaņin inaiuri nānja; O! ardarawaia gole ko:rug aņgamieņu inaiuri kađjindjia pitja araņu.

⁴¹ Aņudja kunja mandjanindj tjurnim nawalo: lidj ambula nānja, ņuwonu ņungubul' daņja wa pindjaņindjaņ?

⁴² ņarunāņgowu pitja djeņāga nawalo:lidj, ņawaia, nali maņamal tjurnim ņungubul' daņja, ņunge ņundju-ņundju kađjinba pindjaņindjaņ ņuwonu ņungubul' daņja? ņunminum maļjaljadbune, ņundjurle wai tjaņ ņuwonu ņungubul' daņja, geĵau pitja wunia mandjanindj tjurnim ņawalo:lidj ambula nānja mandjiāba wunja.

⁴³ Gewunja ņuwonu wunia kurab iwori wa bāri paņgaiādaņ, tjaķari njele ņuwonu woru kurab inia wa bāri paņgaiādaņ.

⁴⁴ ņuwonu darawa laiburu kuniņaiēņu kurab kaņāga nānja; gewunja wonāndja nānja wa paņadburāņ tjili:um, kari irululu kakadja ņari nānja kanera.

⁴⁵ I:dja inia wunia iņai nānja wunia ba kuņgaņural; i:dja iwori woru iņai nānja woru ba kuņgaņural; gewunja dara iņai nānja ia-mundu kului.

⁴⁶ Aņudja kunja tjařarim Inaiuri, Inaiuri, wa piriin ge ņaņņundju?

47 Aua n̄an̄jamurkal, n̄ala-n̄ala n̄aian̄nga n̄uru inḡanuŋ ge k̄aminje, pitja n̄jin̄jamiimbu aŋguja k̄adjindja inḡanuŋ.

48 K̄adjindja k̄anuŋ i:dj a maiarum maŋganden̄iri, aua t̄jari gen̄iri tjalani, maiarum maŋganden̄u kaiugu n̄anja; worumb̄am maŋgen̄gunal, maro:ralim dai maŋgo:na maiarum ma n̄anja, k̄adjinba jalala pa:mo:nja, gewunja t̄jad̄am maŋgandiena.

49 O! Aua n̄uru inḡanuŋ, wa pun̄gen, k̄adjindja i:dja maiarum maŋganden̄u kab̄alba n̄anja waiuru mano:ruma, ma n̄anja maro:lalim dai mo:na, maiirgi:rkum mauwona, djenben̄uru malemi:neri.

7

1 Wuno:murum wudun gen̄u n̄ala-n̄ala dara anaŋga worumba n̄uru aŋgaŋineri, Capernaum maninja daŋa keŋaŋuru.

2 Centurion īaruŋ i:dja anaŋga ara inḡanineri, kuŋgaŋjuneri, inḡanarienan̄nga.

3 Wuno:murum Jesu wunja n̄uru inḡanina, kan̄aŋawuna aua n̄anja arwawonḡaria Jew n̄aria, burkai kauerīabuna inḡen̄gal wunja, i:dja anaŋga inḡamurdu wunja.

4 Wuno:murum Jesu inḡadburkalal, n̄jad̄bama burkai kauerīabuna, kub̄adjun̄iri, Inia k̄anuŋ aua wunja wuna t̄juŋundju.

5 Gewunja worumba ari k̄anarien̄un̄jari, aue n̄undju-n̄undju wondi maŋgo:na dadjur̄dn̄arim ari wunja.

6 Jesu arka n̄anja keŋaŋuru. Wuno:murum maiarum bo:woru wa paŋgaŋinja, centurion

arkanajja aua nanja kanjanawuna, kundjunjananga, Inaiuri, djadjeri pindjii:ri; gewunja njanowu nanunamiri nunjunjanagal waiuru malerdum najanangam;

⁷ Gewunja nawe wurura wa puwenja nania nanjunun nunjunmurkal; O! nala-nala minje, gejaw i:dja najananga pitja emurdui.

⁸ Gewunja naju kuda: i:dja nandienju wundjurulu waiuru, malani'-naria naju kudai waiuru naju nanja, indja kunenanga, Baiu, aua kenja; iakara, Bengal, aua kenjal; i:dja najananga, ge dju, ge kundju.

⁹ Wuno:murum Jesu wuna nuru inganina, rangari kenja, walarai kauwona pelengare ingad balando:neri, kundjunjanangori, Kunenuri, wa punjanudjarien-nari wuna kadjinu wa mara pujo: nja, kari Israel nanja.

¹⁰ Arkanawieja djo:li kadinal maiarum maninja, i:dja mara kauero:na imulugu.

¹¹ Ge kunina manjungdjiaw, kenjanuru malaiinde' nuru manumba Nain, inalalaia pelengare djenbenuru aua nanja karinjanuriri.

¹² Wuno:murum malaiindem maiamundum wodjulu inganinal, wai, mano: kunganuriena durgu i:dja, karananganja iaranamandj, njannga ndjo:rinja; pelengare djenbenuru malaiinde' naria njanja nanja kadina.

¹³ Inaiuri, wuno:murum mara njingo:na, njanjaieriwuna, kundjunjananga, Wola: pindjii:ri.

¹⁴ Wodjulu kengunal, mano:nari kumandanala, arka mano: ingarkanurula

karwelgenja. Aua kundjuṅu, Algunja, kuṅenu, B̄ari b̄anu.

¹⁵ Imandja atj̄a kaṅina, wunmanb̄ali kululeri, karan̄an̄ganja aua njino:na.

¹⁶ Ardarawaia karkulguneneri, God kauero:do:dala, kub̄adjun̄jiri, Tjo:lb̄ada inaiuri b̄ari kaṅi:na nari naṅja, God worumba anaṅga mia kanmurkalal.

¹⁷ Djo:jan̄ wuna aua wunja kunjaṅaṅuru Judea mararawa' ṅuru, taṅbium mararawam wo:ri mo:neri.

¹⁸ John inalalaia wuna darawa kub̄adjun̄an̄ganja. John inalalandu ai ko:nandu,

¹⁹ Kaṅaṅawunandu Inaiud' daṅja, kundjuṅjiri, ṅundju aua ingeṅgal, īakarawu kedana?

²⁰ I:gaṅdu wuno:murum inḡamurkalalgaṅdu, kundjuṅandu, John Baptist aṅendu aṅṅaṅawunandu ṅundju naṅja kundjiri, ṅundju aua ingeṅgal, īakarawu kedana?

²¹ Ge-i-di-daḡu ardarawaia kanmurduna mareja, widji, agulaia arworia, ardarawaia arkumbambulidjia ka:no:na maṅgadidja wunja.

²² Aua kaio:lb̄alandu kundjuṅaṅgan̄du, Njiriandu, wurinaṅgan̄du John araṅunindjaṅandu, ṅuru njikuninandu; arkumbambulidjia kaḡe kadju, arwonwondadjia wudawa aṅgeṅa, leper naṅri a rargaṅria aṅgandjuṅu, woṅalaia ṅuru aṅgaṅuṅ, adbaṅ b̄ari aṅgaiandiṅu, ardjeja waḡanu-wunia kalui:ṅanaṅgori;

²³ Tjukul ṅara aua ṅaiu naṅja wa djiṅ puṅgaṅaṅ.

24 Wuno:murum walaññarandu John anangandu ingenanurandu, wunmanbali pelenaraia kululanangori John wunja, Anudja njirinanuru bundul' kuru mara wunja? Ki:lngu jalala mandjum maninja?

25 O! Anudja njirinanuru mara wunja? I:dja wobi mumula tai inganaiena? Wai! arka wobi adbalalaia nanja, tjiñi:ra angenja, maiarum ar-daiud' danja kadun.

26 O! Anudja njirinanuru mara wunja? Tjo:lbada? Jau, kuñenuri, inaiud' ban daga tjo:lbada nanja.

27 Indj-indja aua wunja wiri-wiri kauwi:na, Wai! walañ-nara naiananga kanandjanuru manñale nunminum, Aua kalumba nundjananga pitja brar njenuru manñale nundju.

28 Kuñenuriri, Arka nanja kuli:n angauwi:na wonaia nanja kari inaiud' ban daga John nanja; O! aua pidi:n njini bandaia God ananga nanja inganun, inaiud' ban daga aua nanja kanun.

29 Worumba ardarawaia nuru anganina, publicandjia, God kauero:do:dala, arka John nanja baptize angandjui:na;

30 O! Pharisia, nala-nala naria kuda;, wai kubadjabuna nala-nala wuni:u' nari God ananga, arka wa baptize parkandjujenja aua nanja.

31 Gewunja anudja kajindjia kanandju i:dja woi mangadberi andja? Anudja arka kajindjia?

32 Arka kajindjia wonalalanuja tjo:lgarim maninja atja anganun, atjakekaria ai

ąnganbąrwiria arka kadjiri, Dendem marwunuri, wa djor piriinja; Wola: kunjedjununuri wa pararemenja.

³³ Gewunja John Baptist keņgunal wuro:dbori wa mindjal puņgenja, wine wa djo: paņgenjenja, geĵau kuri:, Aua agula kudai.

³⁴ I:dj' inko:lu keņgunal mindjal geņeri, djo: ingeņeri, geĵau kuri:. Wai, i:dja albąnda, djo: ęara, inąnalja publicandĵia a arworia.

³⁵ Wuni:ndĵaru tĵađąnuru kuņgandĵui:na wonąlaląnĵu ardarawaia kaņąąga naņja.

³⁶ Iąrun Pharisee burkai kaiąbuna mindjal kunja aua naņja; dara keņąnuru maiaru' ęuru Pharisee anąągam, atĵą kauwona mindjal kunja.

³⁷ Geĵau, wai, wonaiinja, naņąga maliindem maninja nĵiwodĵ, wuno:murum laiburu nĵiņąnina aua atĵą ingąnineri maiarum maninja Pharisee anąągam, kaņurulal alabaster aņĵaiamieneri ęara,

³⁸ Pale ierdu nanja njimbaļgenja wola: geņeri, wunmanbaļi ierdu kulai kumbuna mandud' 'ĵiņiņgem, tĵakąra njiniņge njimri: ęari wuliņąra kundĵuņiri, ierdu kuņgulbo:na, aņĵaiamieneri ęara njiniņge kundĵamaļa.

³⁹ Pharisee, wuno:murum maņa ko:na, aua burkai ingaiąbuna, iniąka manma kundĵuņ, Indja, nańba tjo:lbąda ingąnuņ, laiburu ingąnuņ aņgunja, aņudĵa kaņinja naņąga ingąmańdana, nĵiwodĵ njingąnuņ.

⁴⁰ Jesu kaio:lbąla kundĵuņąnąga, Simon, aņudĵa-kaņa ęenu. Aua kundĵuņ, Inaiuri, minje.

41 I:dja iaruŋ, iaruŋandu tjaue kumbunanaruŋ-gandu; iakara tjaue kumbunanaruŋga kaiug wunnen-ŋalu, iakara kaiug darawa.

42 Wuno:murum ino:randu inganinandu, ko:lulwa wai kimdjabunanaruŋgandu. Naniandu aia kanarienunaruŋgandu?

43 Simon kaio:lbala kundjuŋu, Kunenaruŋga nana aua darawa wai kaiabunanaruŋga. Aua kundjuaruŋaruŋga, Nidji kundji:nu.

44 Waŋnare njimurkala wonaiinja, kundjuaruŋaruŋga Simon, Ndjainindj wonaiin' njina? Maiarum nundjanaruŋgam dara nengunal, agu naierdu wunja wa paŋdjano:nja; O! naruŋga naierdu kulai kumbuna mandud' 'jiningem naruŋganaruŋgam, wulingara kundjuŋu tjakara njininge naruŋganaruŋga.

45 Wa paŋaruŋgulbo:nja; O! naruŋga naruŋnaruŋjengunalgule wa wudun pungenja ko:lbo:na wunja naierdu.

46 Nami: wurŋi:wa njininge wa pindjia-menja; O! naruŋga naierdu aruŋgaiamieneri nara njininge kundjamala.

47 Gewunja kuŋenu, Umara naruŋganaruŋga wai kundjabienaruŋaruŋga, ge darawa kunuŋ, gewunja djenbenuru nedura geŋu. Aua pidi:nu wai kaiabienaruŋaruŋga, aua pidi:nu nedura kundjiri.

48 Gejau kundjuaruŋaruŋga wonaiinja, Umara nundjanaruŋga wai kundjabienaruŋanu.

49 Ark a aua naruŋja atja aruŋgauwoneri wunman-bali arge wurura kubaruŋjuŋ, Aruŋguja indja, aua kuda: umara wai kaiab?

50 Aua kundjuṅaṅṅa woṅaiinja,
Wa puṅṅaṅudjarien ṅari nundjanṅṅa
ṅunmundulbala; abi:la baiu.

8

¹ Ge kunina lo:jenda paḷejau aua keṅṅuru
malaiindem, maiarundjeruṅuma, ardi:um kulu-
leri, kungṅuruleri waḷanu-wunia bandaia God
aṅṅṅa, twelve aua ṅanja;

² Woṅaia atjakekaria arka ṅṅamurdui:neri
agulaia arduria a mareja, Mary nṅṅarimiena
Magdalena, nṅṅge-i-daḡu ṅṅṅeṅa agulaia
ṅṅṅaḷja,

³ Joanna maṅṅaṅṅṅaṅj a Chuza inaiuri Herod
ṅanja, a Susanna a njindarawanja ndjkekṅrinja,
arka ṅṅanbaḡo:neri wulaṅbiri arkaṅṅṅaia.

⁴ Wuno:murum pelengaraia djenbenjuru
djaruk ṅṅamiena, iṅgadburkalal malaiindem
mararawum alp, kulula baḡe-baḡe ṅanja.

⁵ Tjalangṅṅa ṅara keṅṅuru wolumbaḡa
wunja tjalangṅṅa aṅṅṅṅa. Waḷi
wolumbaḡa geṅiri, ndjkekṅrinja nṅṅari:na
kalumba iaminim maninja; dḡambaḡa
njindjo:riena, punaria wuṅo:ru ṅaria mindḡal
kubaḡjuṅaṅṅa.

⁶ Ndjkekṅrinja nṅṅari:na kaiugu ṅanja,
nṅṅe ba wa kundjuṅal, njindalga njinina
gewunja agu njino:ra.

⁷ Ndjkekṅrinja nṅṅari:na wonṅṅṅṅa ṅanja,
wonṅṅṅṅa ba wa kubaḡjuṅal, limbitja kauero:na.

⁸ Ndjkekṅrinja nṅṅari:na kabalba maṅium
maninja, ba wa kundjuṅal, kurab baḡi kaiṅṅṅaḷa

irara. Wuna ka:lula, jero:l kundjuṅu, Aua ini:um kudai ṅuru wunja, ṅuru kaṅinja.

⁹ Inalalaia burkai kaueriabuna, Nṅaṅga bare-bare wuna?

¹⁰ Aua kundjuṅu, Njiri naṅja kuno:wi:ṅu laiburu wunja wundjalgeje baṅdaia ṅari God anaṅga, O! atjakekaria bare-bare naṅja, gewunja madidjeri wa paṅmadidjan, ṅuru aṅganuṅiri wa puṅgadenan.

¹¹ Bare-bare wima kunuṅ. Tjalanganja ṅala-ṅala God anaṅga kunuṅ.

¹² Arka kalumba iaminim maninj a ark a ṅuru aṅganina, geṅau keṅgal agula kano:ṅu ṅala-ṅala ardi:um maninja, madji wa puṅgarkudjaran, araṅmundulbaie ṅana.

¹³ Arka kaiugu naṅja arka wuno:murum ṅuru aṅganina tjukul ṅari ṅala-ṅala kubadba, arka wondudba ardo:no:reja, pulagajau wa puṅgarkudjaran, aṅgo:ndju:ṅu jaranga kaduṅ.

¹⁴ Njinge pulaga wonandja naṅja, arka ṅuru aṅganina, wurgunu naṅja, wulanbi' danja, tjukul ṅari arkaui naṅja aṅgenuriri, limbitja karwi:ṅu, kurab kari wa bari paueriandan.

¹⁵ Njinge kabalba manium maninj a, arka kaduṅ, argulum manium, alinari naṅja, ṅala-ṅala ṅuru aṅganina, njadba kubadba, kurab bari kauerianda njamula ṅari.

¹⁶ I:dja kari wuno:murum tjanaim duru ki:la wa bur puṅgennaṅga aṅgam maninja, wa puṅgan-den inarugu waiuru, O! tjanai' ṅara naṅja kuṅgande, gewunja arka dara aṅgenṅaliri tjanaim pitja maṅa ewuro:.

17 Gewunja kari kaielgaiena namba wa pitja m̄ara puᅅgauwi:n; kari wundjałgeje n̄ari namba wa pitja laiburu puᅅgañaien, namba wa pitja mar̄ama n̄anja puᅅgeᅅgunal gaři.

18 Gewunja maranindj n̄aruᅅᅅowu n̄uru njirkunuᅅ, gewunja aua kudai aua n̄anja pitja n̄ano:wi:, aua ino:ra pitja eno:ngie aua n̄anja ge m̄ara kauwi:ᅅu aua kudai n̄ana.

19 Kaueraᅅmurkalal karan̄aᅅᅅanja a ᅅawawan̄gaia, aua n̄anja kaᅅdjimba pareᅅgunjal pelenḡare n̄anja.

20 Kului man̄aᅅga, N̄undju karanja, nundju nawawaia, daᅅde karwelgeᅅiri, M̄ara ero: kub̄adjiri.

21 Aua kandjo:lb̄ala kundjuᅅaᅅᅅori, N̄aiu karanja, ᅅaiu nawawaia kaduᅅ arka ᅅala-ᅅala God an̄aᅅga n̄uru aᅅᅅanuᅅ, ge kadju.

22 Ge kunina maᅅᅅundjiau aua daᅅa keᅅaᅅuru nam̄andi n̄anja, aua ᅅundjuᅅundju inalalaia kuda:, kundjuᅅaᅅᅅori, Wo:ndum kanalu ᅅariuri; baři kub̄arkaᅅurula.

23 Wałi kariᅅaᅅuriri aua kulunu kaᅅina. Adjadjiri maᅅdjum maībaiaᅅbenal wo:ndum maninja, kałabu kundjuᅅiri, arka wunauᅅgun' n̄anja kadina.

24 Kaueraᅅmurkalal baři kauerīndała, kub̄adjuᅅiri, Inaiuri, Inaiuri, deb̄ara ᅅariuri. Aua baři kaᅅina, mamaīambunandu maᅅdjum a pał̄aᅅaᅅinja wo:ndum maninja, wudun kundjuᅅandu, tjumulu kunina.

25 Kundjuᅅaᅅᅅori, N̄anaᅅ wa puᅅgaᅅudjarien-n̄ari njirkan̄aᅅa? Arka karkulᅅuneneri, raᅅaᅅari kariᅅa, arge wurura

kubədjuniri, Indja ʔudja kəra, aua məndjum, wo:ndum geʔəngandu, mauandu ʔuru kaʔurandu?

²⁶ Madburkəla təmbium Gerasenia arkanəgam, ma inalu Galilee.

²⁷ Wuno:murum ba iŋgeŋunal pəlul' dənja, i:dja kəməndjerəla malaiindem əlp, agulaia kudai, golema wobi wa tai pəŋəninja, maiarum maninja wa atja pəŋəninja, O! madem maninja.

²⁸ Wuno:murum Jesu məra iŋgo:na, jero:l kundjuŋu, ʔaiu ʔəni kuŋenu, Jesu ʔunŋungula God Karəŋ ʔəra mandj? Burkai ʔunjiəb, pəŋənbiri.

²⁹ Gewunja aua geŋəŋəga agula inuru ba iŋgeŋaldəga i:dja nənja. Gewunja tjilejile laburd iŋgəməŋ, kaʔuriena bur iŋgəni:na tjaŋadjaŋ nənja, ierdu-ŋəria nənja, tjaŋadjaŋ dalar kəməŋ, kaŋəna-wiena agula nənja bundul' kuru.

³⁰ Jesu burkai kaiəbuna, ʔunŋumba ʔəŋəŋəga? Aua kundjuŋu, Legion, gewunja agulaia ardarawaia dəra ʔŋgeŋəŋuru aua nənja.

³¹ Arka burkai kaueriəbuna kari pungenjanəŋgori ʔŋgeŋəŋuru tjalani ʔuru.

³² Ma kadina wiriŋəri pig ardarawaia no:wa kadineri tələmbəŋ nənja; burkai kaueriəbuna aua ʔŋjəŋəŋu wunja ʔŋgeŋəŋuru arka nənja; aua kaŋəŋula.

³³ Agulaia i:dja ba kariŋgunaldəga, pig ʔuru dəra kariŋəŋuru, wiri-ŋəri tjaŋəri kubədburəŋ wo:naŋgəli-i-dəgu wo:ndu' ʔuru, jauarəra kubədjun.

³⁴ Arka barui aṅganbaḍo:neri wuno:murum maṛa aṅgo:na ge tjuṃaṅ kaṃiena, paḷja kubḍjuṅjiri, kubḷula malaiindem maninj a, wauim maninja.

³⁵ Arge kariṅaṅuru mara wunja ge tjuṃaṅ kaṃiena, Jesu kaueraṃurkalal, maṛa kauero:na i:dja aua agulaia iṅgadjaṅdiwela atja iṅgaṅineri, tai iṅgaṅi:na, ini:um kudai, Jesu ierdu naṅja; karkulguneneri.

³⁶ Arka kuda: maṛa aṅgo:na kubḍjuṅaṅgori ṅaruṅgowu iṅgamundulbaiena aua agulaia kudai.

³⁷ Pelenḡaraia ardarawaia taṃbium Gerasenia wo:ri maṅgarwuneri burkai kaueriaḅuna aṅgaiḅdiwe wunja, gewunja djenbeṅuru karkulguneneri; aua namaṅdi naṅja daṛa keṅaṅuru, djo:li kaṅinaṅuru.

³⁸ Mia i:dja aia agulaia iṅgadjaṅdiwela burkai kaiḅbuna aua naṅja iṅgaṅuṅ wunja; O! kaṅaṅawuna, kundjuṅjiri,

³⁹ Djo:li baṅuṅuru taṃbium ṅundjanaṅga' ṅuru, minje wunaiuru God geṅaṅu. Aua keṅaṅuru, malaiindem mararawum maninja djo:ḷaṅ kumaṅeri wunaiuru Jesu geṅaṅga.

⁴⁰ Wuno:murum Jesu djo:li iṅgaṅinal pelenḡaraia kaueraṃaṅ; gewunja ardarawaia kaueraṅaḷa.

⁴¹ Gejau wai! keṅgunal i:dja iṅumba Jairus, aua inaiuri dadjurḅaṅrim maninj a iṅgaṅina, kauwona Jesu ierdu naṅja, burkai kaiḅbuna iṅgeṅgal kunja maiarum anaṅgam,

⁴² Gewunja paṃaraṅja ndjaṅuṅamaṅj a aua kudai, naṅga woralinja, kuṅgaḍjuneri. Waḷi

ingenanuriri pelengaraia aua nanja naia kadbi-ena.

⁴³ Wonaiinja ndjarun, njanja golema gulu wo: kumbananangeri, njanja kadjinba pinjimurduienja i:dja kari nanja.

⁴⁴ Iwelbam njengunal kamandanala iamingum wobi ananga, maiirgi:rkum dumbulu gulu njanangananga tjimi kunjana.

⁴⁵ Jesu kundjunu, Anguja nanmandanala? Ardarawaia kari kubadjun. Peter kundjunu, Inaiuri, pelengare nundju nanja djaruk kadbienjiri, nandoa karkanurienjiri.

⁴⁶ Jesu kundjunu, Anguja nana nanmandanala; gewunja laiburu nanina wundjurulu nandjandiwela.

⁴⁷ Gejau wonaiinja, wuno:murum mara ko:na wa pinjindjalgaienja, djedjeriwa njengunal, njimba na imannale nuru, anudjakunja ingamandanala njanja kundjunu pelengare adbannale nuru, narunangowu maiirgi:rkum njanjamurduiena.

⁴⁸ Aua kundjunanganja, Pamaranja, wa panjanjudjarenja, nunmundulbaienju; abi:la baiu.

⁴⁹ Ge-i-di-dagu aua kaluleri, kengal iarun dadjurdnarim inaiuri-i-dagu, kundjunjiri, Pamaranja nundjananga gole njimanja, inaiuri djadjeri pindjiinangeri.

⁵⁰ Jesu nuru inganina kaio:lbala, Punungulgunejiri; dja panjanjudjareri, pitja njemundulbaie.

⁵¹ Maiarum mangamurkalal, wa pananjunjai:dja kari dara angenjal kunja,

argekama Peter a James a John, woralinja irananga a karananganja.

⁵² Ardarawaia wola kubadjujiri, njimbademaleri. O! aua kundjuu, Wola piriiri; wa debara pinjejan daga, kulunu njinujiri.

⁵³ Arka kaueri:la, laiburu anganina njanga debara njingeja.

⁵⁴ Aua njino:ri kuman, ai kundjuu, kundjujiri, Wonalanunja, bari banu.

⁵⁵ Njinandj djo:li njimurkaiena, maiirgi:rkum bari njinina, geja uua kundjuu, Njino: mindjal kunja.

⁵⁶ Geja uua inenaiurgandu rangari kenandu; O! aua kundjuanganandu i:dja kari piriinangoriri ge tuman kanjaiena.

9

¹ Twelve ai kanbuna, kano:na wundjurulu, ianari, agulaia ardarawaia nanja, mareja nanja, angamurdu wunja.

² Kanjanawuna ardi:um kalu wunja bandaia God ananga, adbaramareja adbulugu angandju wunja.

³ Kundjuanganangori, Kari parameri li:wu njirkananga wunja, kari tjandura, kari bururu, kari maia, kari kaiug; kari wobi iarunandu parameri.

⁴ Maiarum maua daga njirkunjananuru, ma atja njidu, ma-i-dagam maraiandiwe.

⁵ Arka njiri wa pinjidbadban, wuno:murum malaiindem maue maranundjandiwe, tjurnim njidjerdu nanja jalala wuri:nanga umiimbaie wunja arka nanja.

6 Arka kariņanuru, maiarundjerunuma buluman kariņa wālanu-wunia ardi:um kubāluleri, kanbādburduneri kādjinma.

7 Gejau Herod inaiuri nuru kani darawa tjumān kāmiena, lara kundjuņu, gewunja kaluiena atjākekāria nānja John bāri ingaiāndiena imāndj-i-dāgu;

8 Atjākekāria nānja Elijah mara ingauwi:na; atjākekāria nānja tjo:lbāda iaruņ ardindi' dānja bāri ingaiāndiena njele.

9 Herod kundjuņu, John imri: nāiu dur kuņo:na; O! indj' aņģuja aua wunja wuna nuru nāņņunū? Māra iņo:, kundjuņu.

10 Arkaņawieja djo:li aņģaninal, kubādjūņāņģa ge kadjuņu. Aua kanmurāņ, kariņanuru argekama malaiinde' nuru maņumba Bethsaida.

11 O! Pelēņģaraia laiburu aņģanina, kauerāmalando:na; aua kanmurāņ, kululanāņgori bandaia God aņģa wunja, arka lai kauwonanāņgori adbulugu wunja aua kanmurduna.

12 Māraņunja gole njimbānanuriri, arge twelve kariņgunal, kubādjūņāņģa, Pelēņģare aņņanawu, kariņenjanuru maiarundjerunuma, tām̄bium ma-i-dāba, ma atjā kadinja, maņari māra kauero:nja, gewunja nāri nūruma bundul' danja nāduņ.

13 Aua kundjuņāņgori, Njiri arano: mindjāl kunja. Arka kubādjūņ, Ari nānja kari, argekamāndj wuro:dbori iaruņuri, djaia iaruņandu, aņjerkuma maņāri pelēņģare aņdja wunja.

14 Gewunja arka pelengare djenbenuru, five thousand. Aua inalalaia kundjuṅṅṅgori, atja ari: ardarawaia fifty ṅṅṅja.

15 Ge kubḅdjuṅ, ardarawaia atja kanbḅri:la.

16 Gejau aua kanmaṅ wuro:dbori iḅruṅuri, djaia iḅruṅandu, ḅndjo:lu kaḅe kaṅmurkaḅa, wunia kululanṅgori, kalemala, inalalaia kano:na pelengare adbanṅale ṅuru ṅṅṅanbḅarkande wunja.

17 Mindjal kubḅdjuṅ, ardarawaia barui kubḅdjuṅ, gejau kadburiena ilelemia arli:wa ḅṅṅeṅa ḅṅṅam manṅennḅb, twelve.

18 Ge kunina, aua iḅruṅamandj iṅṅanina, dadjurd generi, inalalaia aua ṅṅṅja kadina, burkai kandjḅbuna kundjuṅiri, Pelengaraia ṅai' ḅṅṅuja kubḅdjareri?

19 Kauerio:lbḅa, kubḅdjuṅ, John Baptist, atjḅkekḅria Elijah, atjḅkekḅria iḅruṅ tjo:lbḅada ardindi' dḅṅja bḅri iṅṅanina njele.

20 Aua kundjuṅṅṅgori, O! ṅjiri ṅai' ḅṅṅuja kuriara? Peter kaio:lbḅa, kundjuṅu, Christ God anṅṅa.

21 Aua nḅadbama kundjuṅṅṅgori i:dja kari wuna piriṅṅgoriri;

22 Kundjuṅiri, I:dj' iṅko:lu darawa kundji:nja, pitja wai kaiḅbienja, mababaia ṅṅṅja, dadjurdṅaria ardenaiud' dḅṅja, wiri-wiri ṅaria ṅṅṅja, pitja bada kauwi:nja, gejau paḅe kulunu tḅruṅandu pitja bḅri kaiḅdienja.

23 Ardarawaia kundjuṅṅṅgori, Aua ṅamba lai kauwonanṅṅa ṅṅṅunmalando: wunja, aua ṅundju-ṅundju kari kaṅi:nja, wongaia anṅṅa tjile-jile kumenja, ṅṅṅmalando:nja.

24 Gewunja aua lai kauwonananga inaiu kamundulba wunja, pitja njoakaliba; aua inaiu koakaliba niai wunja, aia pitja njamundulba.

25 Gewunja bandaia daraiu anudjakunja i:dja kuma, aua njundju-njundju ingoakalibienju, ingawelbunenju?

26 Gewunja aua djiñ karnara, nala-nala naiananga kuda:, aia pitja I:dj'iniko:lu djiñ njamananga, wuno:murum ingengal palemba nanja anangam, Irananga, walanjaria mamaia arkananga kuda:.

27 Nidji kuñenuriri, atjakekaria kaduñ juru angawelgenjiri, arka wa pitja debara parenjan mara njini kadjo: bandaia God ananga.

28 Ge kunina nala-nala wuna palejau, lewara wunñalu, kamurajori Peter a John a James, pai kaninanjuru talamban juru dadjurd kunja.

29 Wali aua dadjurd genjeri iminum dji: manina, wobi ananga iroroi palemba kanina.

30 Gejau wai, i:gandu kululandiri aua nanja, inganinandu Moses a Elijah.

31 Auandu mara kauwi:nandu palemba nanja, kundjunandu debara ananga wunja, ge pitja ko:rug kama Jerusalem maninja.

32 Peter, auandu kuda: aua nanja kulunu ko:nori; wuno:murum barele inganinuri, kanindjajori palemba ananga, i:gandu kuda: ingawelgenjandiri aua nanja.

33 Ge kunina, wali ingaiandiwejandiri, Peter kundjunananga Jesu, Inaiuri, wunia kunun aringuri juru wunja, jandalpa maiarunurim wondi mewi:njuri, maiarunum njundju wunja,

maiarunum Moses wunja, maiarunum Elijah wunja; wa laiburu paŋgaŋinja ge geŋu.

³⁴ Wāli wuna geŋeri, aŋguban kunjaŋgunal, djer njindjaŋbuna arka naŋja; arka karkulguneneri wāli aŋguban daŋa aŋgeŋaŋuriri.

³⁵ Gejau ŋala-ŋala kunjaŋgunal aŋgubandj-i-daŋu, kundjuŋiri, Indja ŋamaŋda injaŋnumaŋ, ŋuru iranuru.

³⁶ Wuno: murum ŋala-ŋala wudun geŋu, maŋa kauwi:na Jesu aekamandj. Kumuk kumbunori, gejau i:dja kari wa puŋgadji:njanjaŋgori ge maŋa ko:no:ri.

³⁷ Ge kunina, maŋgundjiau wuno: murum taŋambandj-i-daŋu jeri aŋgauwonal, pelenjaŋraia ardarawaia kaueraŋmandjerala.

³⁸ Gejau wai, i:dja pelenjaŋraia naŋja jero:l kundjuŋu, kundjuŋiri, Iniŋgundeja, burkai ŋunjaŋb, imjanindj ŋamaŋda, ge wunja iaŋunara.

³⁹ Wai, agula kaŋa, maiirgi:rkum jero:l kundjiri, tjaŋalar kaŋi kandjuiri, njini paŋgaiandj-wen, kumaŋ pitja kundjuŋaŋgeri.

⁴⁰ Burkai kaŋaiŋbuna ŋunalalaia aua wai kunja, arka kaŋdinba puŋgadji:nja.

⁴¹ Jesu kaio:lbala, kundjuŋu, O worumba njirkudjarie, njirkolikoli, ŋaŋaŋgiau njiri naŋja ŋaŋuŋ, njinma; indjaŋungula imal.

⁴² Wāli injeŋgaliri agula kaiŋbuna, djenbenuru dalar kaŋaŋ; Jesu kaŋamaiŋbuna agula inuru, worala kaŋmurduna, kaŋino:la iranjaŋga.

⁴³ Ardarawaia wundjurulu God anaŋga raŋgaŋi kubadburauwuna. Wāli raŋgaŋi

kadburauwuneri darawa aua geñiri,
kundjuñanñgori inalalaia.

⁴⁴ Nñala-nñala wuna kuñgandienja njidi:um
maninja: gewunja I:dj' inko:lu pitja eno:wi:i:dja
ardo:ri nñanja.

⁴⁵ Nñala-nñala wuna wa puñgadenenja,
kundjalgaienanñgori, wa laiburu padin kunja,
karkulguneneri nñala-nñala wuna burkai ingadjañ
wunja.

⁴⁶ Kadaññanñadjaieneri arge wurura, añguja
arka nñanja inaiuri pitja enu.

⁴⁷ O! Jesu mañra ko:na aññanñanñadjaieneri
ardi:um maninja, worala kañañ, kaulgendjuna
iwondara nñanja,

⁴⁸ Kundjuñanñgori, Aua ingam indja worala
ñanñumba wunja, ñaiu ñanma; aua ñanñuma,
kañma aua ñanñanawuna; gewunja aua pidi:ndja
njidarawa nñanja, aia inaiuri kañuñ.

⁴⁹ John kaio:lbala kundjuñu, Inaiuri, iñruñ
mañra kerwuna ñunñumba nñanja agulaia wai
añgaiñbuneri, kedbaiñambuna gewunja wa
pañimba pinjedjinguri.

⁵⁰ Jesu kundjuñanñga, Pañdjañmaiñmbiri:
gewunja aua wa nñande pañmañ ñari, ñari nñanja
kañuñ.

⁵¹ Ge kunina wuno:murum geñau ko:rug
kañmaieneri aua pai inñanuriñu wunja, imiñum
nñadnama mandenu inñenñuru wunja Jerusale'
ñuru.

⁵² Wañanñaria imiñum maññale
kañanawuna. Arka kariñanñuru, ñara
kariñanñuru maiarundjeruñma Samaritan
ñarim, mañamanja wunja aua wunja.

53 Arka wa paueramenja, gewunja iminjom ingenjanuriri Jerusale' nuru.

54 Inalalandu, James a John, wuna m̄ara ko:nandu kundjunandu, Inaiuri, lai kumban̄anu kunjedjandu wīanu kunjanganjal andjo:l' di daɣu arka wori wunja?

55 Waɣn̄arai kauwona, k̄amaiambunandu.

56 Karin̄anuru maiarundjerunuma maiakarim.

57 Wuno:murum an̄genjanuriri kalumba nan̄ja īarun̄ kundjunan̄anga, Naiu nunjamalando: nan̄am nunjunjan̄anuru.

58 Jesu kundjunan̄anga, Kan̄anguria do:lo:dba kudai, punaria wun̄o:ru n̄aria waiaru, O! I:dj'in̄ko:lu ino:ra nan̄am imri: we ki:

59 Aua kundjunan̄anga īakara, Tjanmalando:. O! aua kundjunu, Tjandjabawurle ro:k inji: iraiia n̄aianan̄ga.

60 Kundjunan̄anga, Aɣban ro:k kadi:nja aɣban arkan̄angaia; n̄undju baiun̄uru ardi:um minjalu ban̄daia God an̄anga.

61 Īakara kuda: kundjunu, Naiu nunjamalando: Inaiuri; O! tjandjabawurle an̄anawendja wunja arka maiarum n̄aianan̄gam maninja.

62 Jesu kundjunan̄anga, I:dja kari ino:ri la man̄gam plough nan̄ja, wararkar inganun̄, iniowu kanun̄amiri ban̄daia God an̄anga.

10

1 Wuna paɣejau Inaiuri kangandjuna atjakekaria seventy, arka kannan̄awuna īariarun̄andu iminjom man̄n̄ale manaiudba

mararawa' ηuru, t̄ambium mararawa' ηuru, ma aua ηundju-ηundju pitja ejeŋgal.

² Kundjuŋaŋgori, Wulgundjiri ko:ru wu-naiuru, O! i:dja kaḍaḡuja; gewunja burkai iriḗb Inaiuri wulgundjiri ḡara ḗnjaŋawu wunja i:dja wulgundjiri ηuru.

³ Njidjurli; wai, njinŋawu kukundjeria kaḍjindjia kaŋḡuria ḡanja.

⁴ Puraŋuriri kaiug kari, bururu kari, njidjer-duŋari kari; i:dja kari wulmai piriinḡoriri kalumba ḡanja.

⁵ Maiarum maua njirkunḡaŋuru, wuri:wurle, Ḃamulili maiarum maŋa ḡanja.

⁶ Ḃamulili inko:lu ma ḡamba inḡaŋuŋ, ḡamulili njirkanḡa ma ḡanja pitja atḡa nḡanu; ḡamba kari, njiri ḡanja pitja djo:li nḡanu.

⁷ Maiarum maua ḡanja atja njidu, mindḡal wurḡundjiri, djo: njirkunḡaŋeri arge njinḡumbḗdo;; gewunja inawodjieja laŋugu aŋḡa inia kaŋuŋaŋḡa. Pinjiriiri maiarum maiaru' ηuru.

⁸ Manaiudba maua njirkunḡaŋuru njinḡumbḗdba, mindḡal wuri: arge njidbaŋḡale ḡanja ḡḡandienḡu,

⁹ Adbaramareja ma ḡanja araḡmurdu, wur-inḡgori, Baŋdaia God aŋḡa gole wodjulu kunḡaŋgunalduri.

¹⁰ Manaiudba maua njirkunḡaŋuru njiri wa pinjinbadban ḡari, njiriŋuru kalumba ma ηuru, wuri;

¹¹ Tjurnim manaiudba njiri ḡarim ḡari ard-gerdu ḡanja maŋḡaŋuŋ, wulinḡara kunjedju

njiri nanja; mia laiburu njidu bandaia God ananga wodjulu kunjangunal.

¹² Kunenuri gejaw Sodom maniam man dagam pitja menu manaiudba maua nanja.

¹³ Wurgunu nundju nanja, Chorazin, wurgunu nundju nanja, Bethsaida; gewunja namba Tyre nanja, Sidon nanja, kandjui:na rangari kaninanurendu, golema kulunan mangawenjandu atja mangawonandu sackcloth nanja, pimbina! danja.

¹⁴ O! Tyre nanja, Sidon nanja, wunia man dagu pitja njanu wurejaw njirendu nanja.

¹⁵ Nundju, Capernaum, andjo:l' kuru brai nundjandienju? Mama! njuru pitja wai nunjejabie.

¹⁶ Aua njuru njinnunganuru njuru nanganuru; aua njinnunandjunandjo: nanandjunandjo;; aua nannunandjunandjo: kanandjunandjo: aua nannunjanawuna.

¹⁷ Arge seventy djo:li kadinal tjukul nari kubadju, Inaiuri, agulaia kuda: waiuru kanbarkandenunjari nunjumba nanja.

¹⁸ Aua kundjunanngori, Mara kano:na Satan, maljirinja kadjindja, ingawona andjo:l' di dagu.

¹⁹ Wai, naju njino:na wundjurulu djambaba wunja pamalinja nanja, bandjia nanja, wundjurulu darawa inauurgundj ananga, kari kadjinba pambala pinjinbarkandjun.

²⁰ Mia, tjukul pinjidi:ri wuna nanja, agulaia waiuru anganbarkandenunuri, tjukul njidu gewunja njirkumba wiri-wiri kauwi:na andjo:l' danja.

21 Ge-i-di-daḡu tjukul kaḡina Inandj Maḡaia naḡja, kundjuḡu, Njungulbo:, Iraia, Nunaiuru aḡdjo:l' kaḡa, kaḡalba ḡaḡa, gewunja wuna kundjaielgeḡu ardi:u' ḡaḡia ḡuru, ardi:um daḡaḡuḡa ḡuru, kandḡamiimbuna woḡalalaḡuḡa; jau, Iraia, gewunja wurunaḡḡowu wunia kunijaiana ḡungubul' daḡja.

22 Darawa kunauwi:nara Iraia ḡaianḡaḡa naḡja, i:dja kari wa laiburu paḡḡanin aḡḡuḡa Inko:lu Iraia ekamandj, aḡḡuḡa Iraia Inko:lu ekamandj, aua kuda: Inko:lu ko:rega inḡaḡun inḡaḡiimbu wunja.

23 Waḡḡarai kauwoḡaḡori inalalaia, argekama kundjuḡu, Tjukul ḡaḡi arkumbula maḡgadidjeri njiri maḡḡunindj;

24 Gewunja kuḡenuri, tjo:lbaḡaia ardarawaia ardenaiuri kuda: lai kumḡanaḡori maḡgadidja wunja ge njiri maḡḡunindj, wa paḡmadidjenja; ḡuru wunja njiri ḡuru wuruḡḡaḡurula, wa ḡuru puḡḡarkaḡurinja.

25 Wai, iaḡuḡ ḡala-ḡala ḡaḡa kauweljenja ko:ndjuna kundjuḡiri, Iniḡḡundeja, ḡaḡi kuḡe ḡaiedjer kaḡdinma ḡaḡḡununḡ wunja?

26 Aua kundjuḡanaḡa, Naḡaḡa wiri-wiri kauwi:na ḡala-ḡala naḡja? Naḡaḡḡowu mili-mili maḡa kaḡd jo:?

27 Aua kaio:lbaḡa kundjuḡu, Paḡarienaḡa Inaiuri God ḡundjanaḡa ḡunḡulum mararawam, ḡunḡaui dara, ḡundjurulba mararawam, ḡuni:um mararawam; maḡmuḡaḡa ḡundjanaḡa kuda: ḡundju kaḡjindja.

28 Aua kundjuṅaṅga, Tjadam tjandjo:lbala; ge dju ṅundjedjer ṅunjanu.

29 Aua Naiḡaḡuru ṅandjuie kundjuṅu, kundjuṅaṅga Jesu, Aṅguja maṅuṅḡaḡja ṅaianḡaḡa?

30 Jesu kaio:lbala kundjuṅu, I:dja iḡrun jeri kauwonaṅuriri Jerusalem i-dḡam Jericho ṅuru; kauwona lulun ṅaria ṅanja, wobi bura kaueraṅaṅaḡa, ṅoiil kubadjuṅaṅaḡa, kariṅaṅuru kaueraṅḡi:la wodjulu kuṅḡadjuneri.

31 Waḡi iḡrun dadjurḡara kalumba tjaue keṅgunal, maḡa iṅgo:na, kanalu keṅa.

32 Ge kaḡjinu iḡrun Levite, taṅbium ma iṅgeṅgunal, maḡa ko:na, kanalu keṅa.

33 Mia, Samaria ṅara iḡrun iṅgeṅaṅuriri keṅgunal ma iṅḡanina, maḡa iṅgo:na, kaieri-wuna.

34 Kaṅurkaḡaḡuru, malum anaṅḡam murd kundjuṅu, paḡlulu kundjuṅaṅga oil, wine, kandeṅu punara ṅanja anaṅḡamandj, kaṅurula maiaru' ṅuru, kanaleri.

35 Maṅḡundjiau kumaṅ kaiug tjaṅrunandu, ma-iaruṅara kaṅo:na kundjuṅu, Aneri, kaiug tjaḡari ṅundju ṅamba kaḡjano:, ṅaiu wuno:murum djo:li ṅaṅṅunuḡal pitja ṅunjano:.

36 Nania arge iḡrunuri ni: ṅunuṅ maṅuṅḡaḡja iṅḡanina aua iṅgauwona lulunṅaria ṅanja?

37 Aua kundjuṅu, Aua iṅgaieri-wuna. Jesu kundjuṅaṅga, Baiuṅuru, ge-i-di-dḡu dju.

38 Waḡi aṅgeṅaṅuriri, maiarundjeruṅuma ma-murkalal; woṅaiinja ndjaṅunja, njaṅumba

Martha, kamaŋ maiarum njaŋganaŋgam maninja.

³⁹ Njaŋga nwanja kudai, njaŋgarimiena Mary, njaŋga kuda: atja njimbaŋa Inaiuri ierdu naŋja, nala-nala anaŋga nuru kuŋgaŋurula.

⁴⁰ O! Martha lara kundjuŋiri darawa maiarum maŋinja; kamurkalal kundjuŋu, Inaiuri, kari nundju naŋja nwanja nandjandiwela naiaruŋ maiaru' wunja? Gewunja minjenaŋga njingengal nannunawodju wunja.

⁴¹ Inaiuri njaŋgaio:lbala kundjuŋanaŋga, Martha, Martha, ni: nunuŋ, lara kundji, darawa wunja,

⁴² Tjaruŋuma kuninja; Mary ge wunia kumaŋ, wa puŋgano: ngienanŋga.

11

¹ Ge kunina, wali aua tambium maninja inganina dadjurd geŋeri, wuno: murum wudun geŋu, iaruŋ inalala kundjuŋanaŋga, Inaiuri, anmiimbu dadjurd njerkundju wunja, kadjinu ge John kuda: anŋamiimbuna inalalaia.

² Aua kundjuŋanaŋgori, Wuno: murum dadjurd wuruŋundju, wuri:, Iraia ar-arkananaŋga andjo:!' danja, Nunjumba mama: kuninja, Bandaia nundjanaŋga kuŋaŋgunjal. Lai kauwonanu kuninja, kabalba naŋja kadjinu andjo:!' danja.

³ Maia ar-arkananaŋgaia lewara wunja kadjinma anjano:.

⁴ Umara ar-arkananaŋga wai minjo:njari; gewunja ari kuda: wai njerkumbunaŋgori ardarawaia tjaue anjanbarwunjari. Ari kaielwa

pandjanuriri wuᅅgundjuie naᅅja, O! ri: aᅅmaᅅ woru naᅅja.

⁵ Gejau kundjuᅅaᅅgori, Aᅅguja njiri naᅅja jaᅅai kudai, indjaᅅunmurkaᅅuru wulo:lum, tjuᅅundjaᅅga, Jaᅅai, maia iaruᅅuri nunjanawodju;

⁶ Gewunja jaᅅai ᅅaianᅅga kandjalu ingeᅅgal ᅅaᅅmurkalal, ᅅaᅅno:ra aᅅaᅅgandenja imaᅅᅅaᅅle ᅅuru.

⁷ Aua mamulba pitja ejo:lbo: nje, Paᅅjaᅅᅅaᅅingeri; maiamundu gole bur kunina, woᅅaᅅalaᅅuja ᅅaianᅅgaia ᅅaiu naᅅja ardaragu naᅅja kaduᅅ; kaᅅjinba baᅅi paᅅaᅅin, puᅅano:n.

⁸ Kuᅅenuri, ᅅaᅅba wa baᅅi paᅅaᅅin, wa paᅅaᅅano:n, jaᅅai anaᅅga ingaᅅuᅅ, tjile-jile ingaᅅiau pitja baᅅi enu, eno: irarawaia lai ingauwonanaᅅgori.

⁹ ᅅaiu kuᅅenuri, Iraniau, pitja ᅅaᅅno:wi:nuri; araᅅaᅅjiro:, pitja maᅅa arewu; dendan maro:, paᅅkaᅅ ᅅaᅅmienuri.

¹⁰ Gewunja ardarawaia ingadiau kubada; aua kaᅅaᅅjiro: maᅅa kumbu; aua dendan maᅅgo: pitja paᅅkaᅅ ᅅaᅅmienᅅga.

¹¹ ᅅaᅅia njiri naᅅja iraila ingaᅅuᅅ iᅅko:lu ᅅaᅅba ingaᅅiau wuro:dbo:ri, pitjowu eno: kaiug? Djaia ingaᅅiau, aua djaia wunja pitjowu eno: kauanja?

¹² Wonau ᅅaᅅba ingaᅅiau, pitjowu eno: bandja?

¹³ Gewunja njiri, njirworu njirkunuᅅ, ᅅaᅅba laiburu njirkunuᅅ wunia araᅅuno: woᅅaᅅalaᅅuja njirkanᅅgaia, djenbenuru man

dagu Iraia andjo:l' kara pitja anjano: Inandj Mamaia arka ingadiau?

14 Agula wai ko:neri iamidja kulula; pelenğaraia ranğari karinja.

15 O! Atjakekaria arka nanja kubadjun, Beelzebub nanja, agula inaiuri, wai kanbiri agulaia.

16 Atjakekaria, kauero ndjuneri, burkai kaueriabuna umiimbaie andjo:l' kari.

17 Aua laiburu kanina ardi:um maninja, kundjunanğori, Bandaia daraiu dalar kamiena nande kua nundju-nundju wulingara kumbi:nu; maiarum kuda: nanda maiarum, mauwona.

18 Satan namba nanda aua nundju-nundju dalar ingamienju, narunğowu bandaia ananğa pitja njawelge? njiri wuranğundjiri Beelzebub nanja naiu agulaia wai ananğumbiri.

19 Naiu namba Beelzebub nanja agulaia wai ananğumbu, anğuja nanja njidbandia wai anğanbarwu? Gewunja arka wurenğaria pitja aranunuri.

20 O! naiu namba God ino:ri nanja agulaia wai ananğumbu, gejaw kunanğunalduri bandaia God ananğa.

21 Wuno:murum i:dja iurulwora tinalja kudai maiarum ananğam manğaneri, wulanbiri ananğafia jamulili kadun.

22 Mia, namba iurulwora man daga aua nanja inğenğal, puluru inği:, eno:ngu tinalja irarawaia parad ingamurawuna, wulanbiri ananğafia kala anjo.

23 Aua n̄aiu n̄anja n̄amba wa paṅṅanin, n̄anda n̄anmeri; aua n̄aiu n̄anja n̄amba wa d̄jaruk panmaṅ, tjauw̄are kanbiri.

24 Agula inuru, i:dja iṅgaiṅdiwela, kejuriri maro:do:d kuru, Noiba kaṅṅanjiro:jiri, wa maṛa puṅgo:n, gejaw kundjiri, Djo:li n̄enu maiarum n̄aiananṅam ma-i-daḡam n̄anṅunṅunṅal.

25 Gejaw keṅgal, maṛa mo: brar maṅṅan̄iaien̄u, maṅamanjam.

26 Gejaw kejuriri kanmaṅ agulaia at̄akekaṛia aṅṅen̄aṅja arwod' ban daḡaia aua n̄anja, arka karingal, ma at̄a kaduṅ, paṅejaw i:dja aia iwod' ban daḡaia auurle n̄anja.

27 Ge kunina, wuna geṅeri, woṅaiinja nd̄jaruṅ pelenḡare n̄anja n̄ala-n̄ala n̄anṅanaṅga brai kund̄jand̄ala, kund̄juṅanaṅga, Tjukul n̄arim n̄an̄ulum kuli:n n̄unṅumbuna, tjukul n̄ari n̄amugu muka t̄juṅunbuna.

28 Aua kund̄juṅanaṅga, Jau, tjukul n̄aria man daḡaia arka n̄ala-n̄ala God anaṅga nuru aṅṅanuṅ, ge karkanuru.

29 Wuno:murum pelenḡaraia d̄jaruk aṅṅamienanaṅga wunmanb̄ali kund̄juṅu, Woi maṛan̄unmaṅdjiri aṅdja arworia kaduṅ; umiimbaie kub̄arkaṅjiro;; umiimbaie wa puṅgano:wi maṅgori umiimbaie Jonah anaṅga wundaḡama.

30 Kaḡjiniu Jonah imiimbaie Nineveh n̄aria n̄anja iṅṅan̄iaiena, wunmaṅḡowu pitja enu I:dj' iṅko:lu woi maṛan̄unmaṅdjiri aṅdja n̄anja.

31 Njinaiudj araworinja pitja b̄ari njenu wure n̄anja i:dja woi maṛan̄unmaṅdjiri aṅdja n̄anja, n̄anṅa pitja wure n̄jo:naṅgori; gewunja

njenġunal baṅdaia umindjuṅuru-i-daġu ṅuru kaṅuru wunja wuni:ndjaru Solomon anaṅga, wrai, inaiud' ban daġa Solomon naṅja ṅuruma kaṅuṅ.

³² I:dja Nineveh ṅaria pitja baṅi araṅu wure naṅja woi maraṅjunmaṅdjiri aṅdja naṅja, pitje wure paro:naṅgori; gewunja arka kulunṅan karwona ṅala-ṅala Jonah anaṅga naṅja; wai, inaiud' ban daġa Jonah naṅja ṅuruma kaṅuṅ.

³³ I:dja kari tjanaim duru maṅgi:la, wa paṅmanden taṅbium maielgaiem maninja, kari kuni:n waiuru, O! tjana' ṅari naṅja, gewunja arka daṅa aṅgeṅgaliri tjanaim maṅgadidjaliri.

³⁴ Tjanaim ṅunṅunaba naṅja ambula kunuṅ: ṅungubulu tjadaṅuru kaṅun, ṅunṅunaba mararam maro: manuṅ; woru kaṅuṅ, ṅunṅunaba mararam duiba ṅarim maṅuṅ.

³⁵ Gewunja manindj madji maro: ṅundju naṅja duiba ṅarim paṅaṅu.

³⁶ Gewunja ṅunṅunaba mararam ṅamba maro: ṅarim maṅgaṅuṅ, duiba ṅarim mano:ram, maro: ṅarim pitja mararam menu, kaṅjiniu tjanaim paṅlemba ṅarim maraṅ ṅunṅunano:.

³⁷ Waṅi kaluleri, iṅruṅ Pharisee burkai kaiab mindjaṅ kunja aua naṅja; daṅa keṅaṅuru, atja kauwona rnindjaṅ kunja.

³⁸ Pharisee maṅa ko:na raṅgaṅi keṅa auurle wa kulai puṅgo:nja waṅi wa mindjaṅ puṅgeṅja.

³⁹ Inaiuri kundjuṅanaṅga, Weni njiri Pharisia rar gaṅi karandju ilerduṅuru cup, ilerduṅuru plate, O! njirkuluṅuru kaṅlabu njirkuniṅaienu lulun, umaṅa.

40 Njiri wonḡala, wawu aua ilerduḡuru ingandenḡu, injuluḡuru kuda: kandenḡu?

41 Mia lulwa arano: wulanbiri gole parano;, geḡau wai, darawa rar ḡari kunuḡanuri.

42 Wurgunu njiri naḡja, Pharisia, gewunja jedmaḡḡanu birwidinḡari kurano:;, wuk kuro: wure, neḡura God anaḡga; ge piriin, tḡakarḡ wuk puro:jiri.

43 Wurgunu njiri naḡja, Pharisia, lai maḡḡauwonanuri adbaḡakarim maḡḡalenḡarim dadjurḡḡarim maninja, lai kauwonanuri wulmai tḡauḡarim maninja.

44 Wurgunu njiri naḡja, gewunja njiri kaḡjindḡia ro:kḡarim wa maḡa paḡmarwi:nja, i:dja wudawa aḡḡeḡeri wa laiburu padin.

45 I:dja ḡala-ḡala ḡara kaio:lba kundḡunaḡga, Iniḡḡundeḡa, ge tḡuḡundḡiri kandḡamaiaḡmbu aḡri kuda:.

46 Aua kundḡuḡu, Wurgunu njiri naḡja ḡala-ḡala ḡaria kuda:;, gewunja njiri nimaia i:dja naḡja karande, njiri paḡamaḡdaneri nimaia njido:ri tḡaruḡ njiniḡe.

47 Wurgunu njiri naḡja, gewunja do:lo: wondi wuro: tḡo:lbḡdaia arkanḡga, iraraia njirkanḡgaia bada aḡḡanbaḡrwuna.

48 Gewunja njidaḡḡadḡaienu, araḡḡanu: ge iraraia njirkanḡgaia kadḡuḡu, arka baḡa aḡḡanbaḡrwuna, njiri do:lo: wondi wuro:.

49 Gewunja kuda: God wuni:ndḡaru kundḡuḡu, Anaḡḡawunaḡgori tḡo:lbḡdaia, arkanḡawieja kuda:;, atḡakekaḡria pitja baḡa aḡbaḡo:;, pitja aḡbaḡo:ndḡu;

50 Gewunja gulu: tjo:lbadaia ardarawaia arkananga p̄alulu kanīaiena b̄andaia wunungule wundjanuru-i-d̄agu burkai njejabie woi maranunmandjiri andja nanja.

51 Gulu: Abel ananga ge-i-d̄agu gulu: njini Zachariah ananga, aua debara ingeja wia' narim dadjurdjarim pulaga nanja; Jau, kuñenuri, burkai njejabie woi maranunmandjiri andja nanja.

52 Wurgunu njiri nanja n̄ala-n̄ala n̄aria, gewunja kuramalan̄ala laḡad n̄ari; njiri wa d̄ara pinjirinenañuru, aramaiambuna arka d̄ara anḡenanuriri.

53 Wuno: murum ma-i-d̄agam ingengunal, wiri-wiri n̄aria a Pharisia n̄adbama n̄anda kubadbananga, burkai kaueriambuna kalu darawa wunja.

54 Kaueranaleri, kadba wunja iamundu nanja.

12

1 Pulagajau, wuno: murum pelengaraia djenbenuru djaruk anḡamiena, gewunja arge wurura d̄ambaba kanbadjo:rāla, wunmanbali kundjunanḡori inalai arkurle, Maranindj leaven Pharisia arkananga, gejakawali tjabare.

2 Kari kuni:n kani:ñu, n̄amba wa pitja m̄ara punḡauwi:n; kari kaelgaienju, n̄amba wa pitja laiburu punḡan̄aien.

3 Gewunja ge wundugum wuranulula, lewara pitja nuru n̄an̄iaie; ge ardi:um maninja kujoia wuranundjunu balaium maninja, pitja jero:l n̄an̄iaie karan̄ maiarum maninja.

4 Kuñenuri, jałalaia ñaiananğaiia, paro:lguneri arka njirkanaba mañgarwuja, pałejau kari kađjinba punğadjin.

5 O! Njinjaniingunda anğuja iranğungulguna: Iro:lguna aua gole bađa ingo:na wundjurulu kudai wai kunja mamaru' nuru; jau, kuñenuri, iro:lguna.

6 Wawu wurira iaranuri kado:wi:nu kaiug tjarunandu pidi:n kunja? Kari iaran wonala wa pañğaniñaien God ambula nanja.

7 Tjakaara kuda: njidbri: nari darawa laiburu kuniñaienu. Pinjirgulgunejiri, wurira ardarawaia nanja njidia ma njidun.

8 Kuñenuri, I:dja namba ñaiu wunja gejiri i:dja adbannale nuru, aua kuda: wunja I:dj' inko:lu pitja nje adbannale nuru walanñaria God ananğaiia;

9 Aua ñaiu wunja namidja gejiri i:dja adbannale nuru, pitja namidja eniñaiie walanñaria God ananğaiia adbannale nuru.

10 Aua I:dj' inko nanja nala-nala nanda kama, pitja wai njejabienanğai; O! aua Inandj Mamaia inğanujo:, wa pitja wai punğaiabiennanğai.

11 Wuno:murum njinnumbarkanural dadjur-dnarim maninja, ardenaiud' danja, wundjurul' dan-ja, lara piriiri naranğowu, nananğai aranundjo: Iba, wuranulu;

12 Gewunja Inandj Mamaia pitja njinjaniingunda ge-i-di-dağui nananğai wuranundju.

13 Iarun pelengare nanja kundjuṅṅanṅa, Iniṅgundeja, minjenṅa ṅawaia ṅaianṅa wulanbiri karnṅal kanbi:njara.

14 Aua kundjuṅṅanṅa, I:dja, ṅguja ṅanganderu wure ṅara, karnṅal ṅara, njiri nanja?

15 Gejau kundjuṅṅanṅori, Maranindj, njiri ṅundju-ṅiundju njirkanurie wunṅalbanda dara nanja, gewunja i:dja inṅau kui wulanbiri ardarawaia kudai.

16 Baṅe-baṅe kundjuṅṅanṅori, kundjuṅiri, Kabalba i:dja tjinj:ra anṅgam wunia baṅi kandjandala.

17 Iniṅkamanma kundjuṅu, kundjuṅiri, Nṅani ṅe, gewunja ṅano:ra ma kurab ṅaianṅa ṅangande?

18 Kundjuṅu, Wuna ṅe; jarṅga maṅo: ma-iarum ṅaianṅam, pitja wondi maṅana man-aiud' ban daṅam, ma pitja djaruk ṅam corn ardarawaia ṅaianṅaia, wulanbiri ṅaianṅaia.

19 Pitje ṅenṅa ṅanṅau, Nṅanṅau, ṅundju kudai wulanbiri ardarawaia golema ṅangienda; ṅoiba baṅu, mindjal dju, djo: baiu, tjukul baṅu.

20 O! God kundjuṅṅanṅa, Woṅala, weni wundugum ṅunṅau pitja burkai njeṅbie ṅundju nanja: ṅguja anṅgaia pitja arṅu arka ar-damanja andjanungandjuna?

21 Wuna kaṅjinu aua wulanbiri ṅngarṅum aua ṅundju-ṅundju wunja, tjinj:ra kawiṅk God nanja.

22 Kundjuṅṅanṅori inalalaia, Gewunja kunenuri, Lara piriiri njirkau wunja, nanṅa

mindjal wuranundju, kari njirkanaba wunja, nananga tai njirkunuj.

²³ Gewunja njirkau wunaiud' ban daju manari nanja, njirkanaba wobi nanja.

²⁴ Ni: aranuriri wonguraia, arka wa panbarkanden, wa djaruk panbadban, ardo:ra maiarum, ardo:ra maianarim, God barui kano;; njidia man dagaia djenbenuru punaria nanja.

²⁵ Anguja njiri nanja, lara gejiri, iwandu gole pangande irindja nanja?

²⁶ Gewunja njiri namba pidi:nma kadjinba piriin, ajudja kunja lara kuriiri tjakari wunja?

²⁷ Ni: wuranuriri maruku, narunangowu bari kanuj, paii wa pungadjin jarkai wa pungadjin; O! kukenuri Solomon palemba mararam anangam maninja wa tai panganinga tjaruj wuna kadjinu.

²⁸ Wurkalam namba God ge kadjinu tai mangi:, maue weni kabalba nanja mangunuj, mangunu mangaiabienju wia' nanja, djenbenuru ma njiri, njirkudjarie.

²⁹ Paranganjiro:jiri nananga mindjal wuranundju, nananga djo: njirkunjana, lara piriiri.

³⁰ Wuna darawa kubarkanjiro:jiri worumbaia bandaia nanja; Iraia njirkananga laiburu kanuj njiri wuna nama wuranundjiri.

³¹ Mia wuranganjiro: bandaia God ananga, gejaw wuna darawa pitja njanunuri.

³² Pinjirgulgunejiri, wiri:m pidi:ndja; gewunja lai kumbanananga Iro:lidj bandaia njinjuno: wunja.

³³ Aro:gule wulaṅbiri njirkaṅgaia, ardjeja arano:; wurandju njiri ṅundju-ṅundju wunja bururu kaḍjinba wunuṅgule puṅṅanin ṅari, wulaṅbiri aṅdjo:l' daṅja kaḍjinma ṅari, ma lulun ṅara kari wa wodjulu parenṅan, wuno:lu wa panmaṅdjun.

³⁴ Gewunja ma wulaṅbiri njirkaṅga aṅṅaṅuṅ, ma kuda: njidi:um pitja menu.

³⁵ Njirkwierlumba murd kaṅinja, tjanaim njirkananṅgam duru mani:nja;

³⁶ Njiri kuda: i:dja kaḍjindjia njidu inaiuri arkaṅga iṅgadaneri, wuno:murum djo:li iṅṅaṅuṅal maṅṅaria paṅṅan ṅaria daḡu; wuno:murum iṅṅeṅgal, denden maṅgo:, maiirgi:rkum paḷkaḷ paḷamanṅga.

³⁷ Tjukul ṅaria ardawodjieja arge, wuno:murum inaiuri iṅṅeṅgal, maṅa aṅjo: mu:n maṅgarwiri; nidji kuṅenuri, murd enie, arge atja aṅji:, pitja ejeṅgal, aṅjanowodju.

³⁸ ṅamba kaṅgulṅam, ṅamba maiaium, iṅṅeṅgal, wuruṅṅowu maṅa aṅgo:, arge tjukul ṅaria kaduṅ.

³⁹ Wuna laiburu njidu, inaiuri maiaru' ṅara ṅamba laiburu iṅṅanina aṅudjau lulunṅara iṅṅeṅgunal, mun maṅgo:na, wa paṅṅaṅaṅunja maiarum anṅgam kurug maṅgauwi:ṅu.

⁴⁰ Njiri kuda: njidamanja njidu, gewunja gejaw wa ni: pinjidin ṅari ejeṅgal I:dj' iṅko:lu.

⁴¹ Peter kundjuṅu, Inaiuri, aṅri kundjinṅariri baṅre-baṅre wuna, ardarawaia?

⁴² Inaiuri kundjuṅu, Aṅguja aua nidji, ini:u' ṅara maiaru' ṅara, aue inaiuri kaṅṅ

ewandenangori i:dja anangaa, manaria
anjano: wunja tjadamiau?

⁴³ Tjukul nara inawodjieja aue, wuno: murum
inaiuri ingengal, mara ingo: ge kadjinu gejiri.

⁴⁴ Nidji kunenuri, karang ewandenangori ar-
darawaia anangaa.

⁴⁵ O! inawodjieja aue namba ini: um man-
inja gejiri, Inaiuri naiananga wi: kund-
jal, wunmanbali angamandjuiri algalgunja,
arwaridaridja, mindjal gejiri, djo: ingeniri,
pulwul ingeniri.

⁴⁶ Inawodjieja aue inaiuri ananga pitje ejengal
gejau wa ni: pangganin nari, gejau wra laiburu
panganin nari, pitja dur ewu, ananga nari pitje
eno: arkudjarieja nanja.

⁴⁷ Inawodjieja laiburu inganina Inaiuri
ananga nama generi, inamanja wa pangganinja,
wa pungenja inaiuri nama generi, wodpiliba
ejo:rie djenbenuru;

⁴⁸ Aua wa laiburu pangganinja, geju wodpili
kari, aua wodpiliba ejo:rie pidi:nu. Aua dara
kano:wi: nunanga aua nanja dara pitja burkai
njejabienanga; aua dara anganino:, aua nanja
dara pitja ewaraniau.

⁴⁹ Nengunal wienu nannungande wunja
kabalba nanja, nananga nama nannundju
namba gole duru kaninaiena?

⁵⁰ Baptism niau kudai wuna nanja baptize
nani:nja, naruangowu nanda namienju ko:rug
kamie njini.

51 Ni: njidun n̄an̄n̄un̄jan̄gunal jamulili kab̄al̄ba n̄anja ān̄an̄uno: wunja? Kari, kūnenuri, dalar kāri.

52 Gewunja pitja ar̄anu wendj-i-dāgu ān̄ālja maiarum maiarūnum maninja, dalar ar̄amie īarūnuri n̄anda īarūandu, īarūandu n̄anda īarūnuri.

53 Dalar ar̄amie ir̄aia n̄anda īn̄ko:lu, īn̄ko:lu n̄anda ir̄aia, karanja n̄anda iban̄ja, iban̄ja n̄anda karanja, n̄alindjanja n̄anda n̄alindjanja.

54 Kundjūan̄an̄gori pelenḡaraia kuda:, Wuno:murum māra wur̄an̄unbu ānguban̄ bāri kānūjiri Mar̄an̄am maninja, maiirgi:rkum kuri:, Adja kēngaliri, ge kādjinu kunūj;

55 Wuno:murum jālānḡara wo: kauwonal, kuri:, Māra-māra pitja n̄janu, ge kunūj.

56 Njidbin̄um njiljaljadbune, laiburu njidun māra wunja kab̄al̄ba mamin̄um, andjo:lu umīnu, ānudja kunja wa laiburu pinjidin māra wunja wendjiau?

57 Ānudja kunja njiri n̄undju-n̄undju n̄anja wunia wa wure puro:n?

58 Wāli nun̄un̄jan̄an̄uru inauurgundj n̄anja inaiur' kuru, kalumba n̄anja lia māma n̄arūn̄an̄ḡowu bura nun̄umien̄un̄anga, madji lalewa nun̄un̄jan̄uriri wure n̄ara n̄uru, wure n̄ara nun̄uno: bur n̄aran̄anga, bur n̄ara pūnunḡande bur n̄arim man-inja.

59 Kūnenu, ma-i-dāgām wa pitja ba pūnun̄jan̄an̄ tjūn̄uno:na njini darawa.

13

¹ Atjakekaria ma kadina ge-i-di-daġu kadjuṅaṅga Galilee ṅaria wunja, gulu arkaṅga Pilate ṅambār ko:na maṃa:ṅari arkaṅga ṅanja.

² Aua kandjo:lbala, kundjuṅaṅgori, Ni: njiduṅ arge Galilee ṅaria arwod' ban daġaia Galilee ṅaria ardarawaia ṅanja, gewunja wuna kaṅiṅaienanṅgori?

³ Kari, kuṅenuri, O! njiri ṅamba wa kulunṅan pinjirwaṅ, ge kaḍjiniu njidarawaia pitja debaḍ njireju.

⁴ Arka aṅṅennaḷja arge maṅgauwonanṅgori maiarum kaṅaṅgenma Siloam ṅarim, aṅṅamaṅdjo:na, ni: njiduṅ arka arwod' ban daġaia i:dja ardarawaia ṅanja Jerusalem maninja atja aṅgauwoneri?

⁵ Kari, kuṅenuri, O! njiri ṅamba wa kulunṅan pinjirwaṅ, arge kaḍjindjia pitja debaḍ njireju.

⁶ Baṅre-baṅre wuna kuda: kundjuṅu. I:dja iṅrun tjilium kudai maṅgandiena kabalba anṅgam maninja; keṅgunal kurab kaṅaṅjiro:na maua ṅanja, wa maṅra paṅgo:nja.

⁷ Kundjuṅaṅga kabalba ṅara, Wai, tjauaḍba maiaruṅurim ṅeṅgunal kurab kaṅaṅjiro:na tjilium maṅa ṅanja, wa maṅra paṅgo:nja; dur mo:; aṅudjakunja kabalba maṅariṅgiri?

⁸ Aua kaio:lbala, kundjuṅaṅga, Inaiuri, maninja tjauaḍba maṅa kuda:, wo:ri maṅaṅminjo:jiri tjari maṅo: njini, tjauṅunim maṅande,

⁹ Gejau ṅamba kurab iṅṅam, wunia; ṅamba kari, pitja dur maṅdjo:.

10 Kaniingundaleri maiarunam dadjurdjarim maninja Wunaiurujau.

11 Wai, wonaiinja njanandj mareja kudai golema, tjingur njinina, kadjinba tjadañuru pinjimbalgenja.

12 Jesu m̄ara njanngo:na, ai njimbuna, kundjunananga, Wonai, bur a n̄unmienju mareja nundjananga nanja.

13 Ino:ri njimandanala, maiirgi:rkum ndjadañuru njingandjuiena, God ko:do:dala.

14 Inaiuri dadjurdjara ii:la kaman Jesu Wunaiurujau njanğamurduna, pelengare kundjunanangori, Lewara tjakari kunuñ nuna wunja; gejaw njirengal njiramurdui: wunja, kari Wunaiurujau.

15 O! Inaiuri kaio:lbala kundjuñu, Njidbinum njiljaljadbune, wawu njidarawaia Wunaiurujau burangai pinjiraman buluman, donkey njirkananga jandapa nanja, wawu pinjiranurun djo: wunja?

16 Njanğa, Abraham pamaranja njinganuñ, njanđe Satan murd njanğaman wai, golema, wawu burangai pinjamaien wuna murd kunja Wunaiurujau?

17 Wuna geñu ardauurgundj' ardarawaia ananğaia djan kubadban, pelengare ardarawaia tjukul kadina darawa wundjurul' kari aua nanja kanaiena.

18 Gejaw kundjuñu, Anudja kadjinu bandaia God ananga, anudja kadjinu kuñandju?

19 Kaɖjinu tjaɓaŋa mustarda, njiŋge i:ɖja njimaŋ, njaŋgandenju kabalɓa anaŋgam maninja; njaŋgawelgenja ŋuwonu njini kuniŋaiena, punaria wuno:ru ŋaria wuŋgalalidjerugu ŋanja atja kadina.

20 Njele kundjuŋu, Aŋudja kaɖjinu kuŋandju baŋdaia God anaŋga?

21 Leaven kaɖjinu, wonaiinja iŋgaŋaŋ, iŋgaielgenju iroroi iaruŋuri ŋanja, irarawaia leaven iŋga niŋaiena njini.

22 Buluman keŋaŋuru manaiudba, maiarundjeruŋama, kaniingundaleri, keŋaŋuriri Jerusale' ŋuru.

23 Iaruŋ kundjuŋaŋga, Inaiuri, kadaɗuɗa kaduŋ aŋgamundulbaieu? Aua kundjuŋaŋgori,

24 Jaɓunu wuri: njirkunjaŋa wunja maia-mundu pidi:nma ŋuru, gewunja ardarawaia, kuŋenuri, jaɓunu bare daɗa aŋgeŋa wunja, kadjinba pareŋan.

25 Wuno:murum inaiuri maiaru' ŋara baŋi iŋgaŋina, maia-mundu bur ki:la, daŋde njirkumbal-geŋuriri maia-mundu ŋanja denden maraŋunbiri, wuraŋundjiri, Inaiuri, paɓkar minja-manjaŋi; aua njinjo:lba, pitja njenuri, Wa laiburu paŋaŋinuri, ŋaru njirkunuŋ;

26 Gejau pitja wureju, Mindjal kunjedjuŋ, djo:jo: kunjedjuŋ ŋunmaŋŋale ŋuru, kandjaŋiingundaleri kalumba ŋanja ar-arkanjaŋgaia;

27 Aua pitja nje, Kuŋenuri, wa laiburu paŋaŋin ŋaru njirkunuŋ; njidjuliara, njidarawaia woru wuraŋundju.

28 Pitja njanu wola, katur arwiak, wuno:murum m̄ara ar̄anunbu Abraham, Isaac, Jacob, tjo:lb̄adaia ardarawaia, b̄andaia God an̄anga n̄anja, njiri d̄ande pitja wai njirkunjabien̄u.

29 Pitja arengal Worin̄ari alp, Maraṅam alp, Bem̄aram alp, Arawori alp, pitja at̄a ar̄owa b̄andaia God an̄anga n̄anja.

30 Wai, kaduṅ paḷen̄aria pitja ar̄anu maṅṅalen̄aria, kaduṅ maṅṅalen̄aria pitja ar̄anu paḷen̄aria.

31 Ge-i-di-daḡu karin̄unal at̄akek̄aria Pharisia kub̄adjuṅan̄geri, D̄ande paṁin̄eju, baiuṅuru maṅdj'-i-daḡu, gewunja Herod B̄ada iṅo: kundjuṅiri.

32 Aua kundjuṅan̄gori, Njidjuṅuru, wuri-nanga aue fox, Wai, agulaia wai kaṅo:, dudb̄al kaṅandju, weni, maṅḡunu; maṅḡundjiau pitja ko:rug ṅamie.

33 Mia madj ṅen̄enja weni, maṅḡunu, maṅḡundjiau, gewunja tjo:lb̄ada kaḡdinba deb̄ara paṅḡen̄an d̄ande Jerusalem.

34 O Jerusalem, Jerusalem, tjo:lb̄adaia aṅdjaṅunbiri, kaiug do: tjuṅundjuṅgori arkaṅawieja ṅundju n̄anja, wodi darawajau ṅama kuṅeṅu d̄jaruk aṅṅuma ṅundju won̄alalaṅuja punara kaḡjinu d̄jaruk aṅḡam bi:rwidori n̄aṅḡan̄gaia n̄aṅḡalum manin̄ja, ṅundju wa ṅama pindjiin̄ja.

35 Wai, maiarum ṅundjan̄ḡam mam̄an̄ien̄anu wulin̄ḡara kaṅim; kuṅenuri, N̄aiu wa pitja m̄ara paṅjaro:n wuna n̄jeṅḡal

djini gejaw wuranundju, Tjukul nara aua inggenjal Inaiuri injumba nanja.

14

¹ Ge kunina wuno: murum inggenanjuru ma-iaru' nuru iaruŋ Pharisee inaiuri anangam Wunaiurujau maia mindjal kunga, kaueranindjajeri.

² Wai, i:dja iaruŋ imanngale nuru kan kundjunu.

³ Jesu kandjo: lbala, kundjunanngori nalanala naria, Pharisia kuda: kundjunjiri, Wuniowu Wunaiurujau karamura wunja, wuniowu nuru-nuru?

⁴ Arka kumuk kubarwuna. Aua kamaŋ, kamurduna, burangai kamaŋ.

⁵ Kundjunanngori, Anguja njiri nanja, wonalaj, buluman kudai, windjeri nanja ingauwona, wawu maiirgi: rkum ri: pandjaman Wunaiurujau?

⁶ Arka wuna nanja kadjinba njele pauerio: Ibenja.

⁷ Bare-bare kundjunanngori arka ai angauwi: na, mara anggo: na narunangowu mangadbanam adbalikarim manngale narim, kundjunanngori,

⁸ Wuno: murum ai nunnubi: nu iaruŋ nanja manari panan naria nanja, atja pununiri adbalikarim manngale narim maninja, madji ai ingauwi: nu aua nanja inaiud' ban dagaia nundju nanja,

⁹ Gejau ingengal aua ai nunṅumbuna, genu, Adbalikarim indja ino:, gejaw djiṅ pindjam, adbaḷikaḷiam waiuru maṅdjaṅunma.

¹⁰ O! Wuno: murum ai nunṅumbi:ṅu, baiu, atja baṅu adbaḷikarim waiur' karim maninja, gewunja wuno: murum ingengal aua ai nunṅumbi:na, pitja njenu, Jalai, karṅ ṅuru baiuṅuru; gejaw pitja iṅo:lja indjam adbaṅṅale ṅuru ardarawaia atja ṅṅṅaṅuṅ ṅundju naṅja.

¹¹ Gewunj a aua ṅundju-ṅundju karṅ ingandjuieniu pitja waiuru ejaḷie, aua ṅundju-ṅundju waiuru ingandjuieuṅ pitja karṅ ejaḷie.

¹² Aua kuda: kundjuṅṅaṅga aua ai iṅgo:na, Wuno: murum ṅandjaṅungandju maṅṅaria, lewara, wunduga' jau, ai pandjo:jiri jalalaia, ṅawawaia ṅundjanṅgaia, njiri madeja, maṅuṅṅalia tjini:ria, ṅamba wa arka kuda: njele ai nunṅumbarwu, pitja paḷe ṅuru nunbaṅano: njele.

¹³ O! Wuno: murum maṅṅaria ṅandjaṅungandju, ai ṅjo: ardjeja, aralidjia, arwondawondadjia, arkumbambulidjia;

¹⁴ Gejaw tjukul pitja nunṅanu, arka ardoreja nunṅumbaḷo: paḷe ṅuru; pitja njano:wi:nu paḷe ṅuru baṅi ṅṅaiabieuṅ atjaḷaṅuria.

¹⁵ Wuna ṅuru kaṅina iṅruṅ atja inganina aua naṅja kundjuṅṅaṅga, Tjukul ṅara aua maṅṅari mindjal ge baṅdaia God anaṅga naṅja.

¹⁶ Aua kundjuṅṅaṅga, I:dja iṅruṅ maṅṅaria ardarawaia kangandjuna, ardarawaia ai kanbuna;

¹⁷ Kaṅṅawuna inawodjieja anaṅga maṅṅarijau ge wunja arka ai ṅṅauwi:na, Njireṅgal, gewunja ardamanja kaduṅ.

18 Arka ardarawaia tjaruŋama karkariina. Aaurle kundjuŋaŋga, Kabalba maŋamuruŋ, madj nejuŋuru maŋanindj wunja; burkai nundjab, nŋinja.

19 Iakara kuda: kundjuŋu, Buluman aŋŋalja iaruŋandu nari kaŋamuruŋ, nejuŋuru jakunu aŋo:ndju; burkai nundjab, nŋinja.

20 Iakara kuda: kundjuŋu, Maŋganja paŋan nŋawona, ge wunja kadjinba paŋeŋan.

21 Inawodjieja keŋgunal, wuna waŋanu kuŋgaŋuruldaga inaiuri anaŋga. Gejau inaiuri maiaru' nara ii:la kaŋaŋ, inawodjieja anaŋga kundjuŋaŋga, Baiuŋuru maiirgi:rkum kalumba nuru, tjuwaŋja nuru malaiindem maninja, aŋmural ardjeja, aralidjia, arkumbambulidjia, arwondawondadja.

22 Inawodjieja kundjuŋu, Inaiuri, kuniŋaiena ge tjuŋundjuŋu, wali balaium manuŋiri.

23 Inaiuri inawodjieja kundjuŋaŋga, Baiuŋuru kalumba nuru, bundul' kuru, aŋgandju aŋgeŋgal kunja, maiarum ŋaiananŋgam kaŋabu maŋgaŋiniŋaieu wunja.

24 Gewunja kuŋenuri, i:dja kari ai aŋgauwi:na maŋaria ŋainaŋga pitja wa panbarkaruŋan.

25 Peleŋgaraia ardarawaia kariŋa aua nanja, wararkar kaŋnina, kundjuŋaŋgori,

26 I:dja iaruŋ namba nŋnŋunmurka, namba wa paŋgundjurun irananga, karanangaŋja, maŋgaŋangaŋja, wonalalajuja anaŋgaia, ŋawawaia, ŋawawanja, jau, iŋau anaŋga ma kuda:, kaŋjinba paŋganin nŋanalala.

27 Aua wongaia anąnga wa mano: punęanurun, nąmba wa nąwelbam pańanmalando:n nąri, kađjinba pańganin nąnalala.

28 Gewunja ańguja njiri nąnja nąma gejiri maiarum wondi mańgo: nąra, wawu auurle atją pańganin, wawu pańanindjań wodi mararawań kudai, nąmba gole ko:rug mańgań.

29 Madji waiuru nąna pańande, ko:rug kađjinba pańemań, ardarawaia mańgadidjeja wunmanbań umbili paueram,

30 Pungadju, I:dja indja wondi mańgo:neri, kađjinba ko:rug pańamańja.

31 Ańguja inaiuri inęęańuriri mańanim mańgo: wunja inaiuri iaķara nąnja, wawu auurle atją pańganin, punęawaden aua kudai mańanińaria peleńęare, nąmba inęamurka aua inęamańdjera mańanińaria peleńęaraia tjilenda kudai?

32 Nąmba wa punęen, iaķara wańi bońora inęańun, wańańńara kańańawu, jańbula nąri kańiau.

33 Ge kađjinu njidarawaia, aua nąmba wa pańmańgi:n ardarawaia anąngaia, aua kađjinba pańganin nąnalala.

34 Kańambalja inia kańun; O! kańambalja nąmba gula-gula inęanińaiena, nąrunańęowu wulańpańńara enińaie?

35 Inia nuru-nuru kańalba wunja, tńańunim wunja, dańde kaueriab. Aua ini:um kudai nuru wunja, nuru kańinja.

15

¹ Gejau kaueraṃurkalaliri ardarawaia publi-candia arworia kuda: ṅuru ingarkanuru wunja.

² Pharisia, wiri-wiri ṅaria kuda: jau karkanuriena kubadjuṅiri, Indja arworia kanma, arka ṅanja mindjal kundju.

³ Aua kundjuṅaṅgori baṛe-baṛe wuna, kundjuṅiri,

⁴ I:dja aṅguja njiri ṅanja, kukundjera one hundred, (ardarawaia), kudai inganuṅ, iṅruṅ arka ṅanja ṅamba ingoiimala, atjakekaria bundul' danja wawu panmaṅgi:n, paṅgaṅjiro:n aue ingoiimiena, maṛa ingo: njini?

⁵ Wuno: murum maṛa ingo:na, da kundjunanṅa, tjukul kaṅuṅ.

⁶ Maiarum maṅgaṃurkal, ai kanbu jalalaia, maṃuṅgalia anaṅgaia, kundjuṅiri, Tjukul njidu ṅaiu ṅanja, maṛa iṅṅumbuna kukundjera ṅaiananṅa ingoiimiena.

⁷ Kuṅenuriri, ge kaḍjiniu tjukul kunuṅ andjo:l' danja iwori iṅruṅ kulunṅan ingauwona, ardarawaia atjadṅuria man daḡaia arka wa lai kulunṅan puṅauwonanṅgori.

⁸ Woṅaiinja aṅgunja kaiug wunṅenṅalu kudai njiṅṅanuṅ, tṅaruṅ ṅamba koiim, tjanaim wawu duru puṅgi:n, maiarum brar puṅgen, nṅadbama paṃanindjan maṛa njo: njini?

⁹ Wuno: murum maṛa ko:na, ai kanbu jalalaia, maṃuṅgalia nṅanganṅaia, kundjiri, Tjukul njidu naiu ṅanja, maṛa ṅṅumbuna kaiug ge ṅṅunjoimala.

10 Ge kađjину, kuņenuriri, tjukul kunuņ adbaņņale ņuru waļanņaria God anaņgaia iwori iaruņ wunja kulaņan ingauwona.

11 Kundjuņu, I:dja iaruņ ko:landu iaruņandu kudai.

12 Pidi:ndja auandu naņja kundjuņananga irananga, Iraia, tjaņjano: wulaņbiri arge ņaiananngaia pitja aranu. Aua karņal kundjuņanangandu iedjer ņaria anaņgaia.

13 Paļejau maranu puņganin dađu pidi:ndja inko:lu djaruk kanmaņ ardarawaia, keņaju ru taņbium bowora ņuru, ma tjaueri kundjuņanangori wulaņbiri ardarawaia imara njini kaņineri.

14 Wuno:murum ardarawaia wolumbaņa genu, baia djenbeņuru taņbium ma kanbuneri, aua wunmanbaļi ino:ra kaņineri.

15 Gejau keņaju ru pidjin kaņinanu randa i:dja naņja taņbium ma ņara, aua kaņanawuna yardba nuru pig baru i anģano: wunja.

16 Naņulum baru i maņano: kundjuņu, waiam maninja pig mindjaļ kadjuņu, i:dja kari wa paņģano:njananga.

17 Waļi aua ini:um kudai, kundjuņu, Wodi ardarawaia ardawodjieja irai a ņaianannga maņari ko:ru ardara man daģaia kaduņ, ņai u ņuruma baia ņaņbiri, kuņadjuiri.

18 Baři ņenu, irai a ņaianannga inamurka, pitja ņenannga, Iraia, umara kuņeņu ņanda andjo:lu, ņungubul' kuru.

19 Weni ņaniowu ņanuņamiri tjaņņungula ņaņņundimieņu wunja, ņai u tjaņģandju inawodjieja iaruņ ņundjananga kađjindja.

20 Bari kaņina, iranąnga kaņurkała. Waļi boŗora inġanina, iranąnga maŗa ko:na, kaieri-wuna, waŗi-waŗi kaņurkała, kauwona ilenġa naņja, ko:lbo:na.

21 Inko:lu kundjuņaņa, Iraia, umaŗa kuņeņu naņda aņdjo:lu, ņungubul' kuru, weni ņaniowu ņanuņamiri tjaņņungula ņaņņundimieņu wunja.

22 O! Iraia kundjuņaņagori ardawodjieja anaņgaia, Maiirgi:rkum iraŗal wobi inia ņara-ŗara, tai iri:, imaŗulja ino:ri naņja irande, ier-duņari ierdu naņja,

23 Iraŗal buluman kauila wurņi:wu ņara inġandjui:na, iro:, mindjal wodju, tjukul naŗu,

24 Gewunja indja inġungula imaņ kaņineri, iedjer kaņuniri, koiimiena, maŗa kauwi:ņu.

25 Gejau inko:lu iwongara yardba naņja kaņineri; waļi inġeņgunaliri maiarum maņgamurkalaliri, kan ņari, djor ņari ņuru kuņgaņurula.

26 Inawodjieja ai ko:na, burkai kaiabuna, Aņudja ge?

27 Aua kundjuņaņa, ņunbomale keņgunal, iro:lidj ko:na bulumaņ kauila wurņi:wa ņara inġandjui:na, imulugu inġamaņ.

28 Aua ii:la kaņmaņ, wa daŗa paņeņaņ kundjuņu; gewunja iranąnga ba keņgunal, burkai kaiabuna.

29 Aua kaio:lbala, kundjuņaņa iranąnga, Wai, golema ņaiu ņunņunawodjaņ, kađjinba ņala-ņala ņundjanaņga puņalemi:nja, kađjinba

pąnjano:nja nąnigunja kauila, ńaiu tjukul ńąńńunuj wunja ńalalaia ńaianąńgaia nąńja;

³⁰ O! wuno:murum indja indńąńungula inńenńunal, aua mindńal geńu ńundjedjer ńaria arkurindjalja nąńja, kandjo:na aua wunja buluman kauila wurńi:wa ńara inńandjuiena.

³¹ Aua kundńunąńńga, Inńungula, ńundju kądjinma niau nąńja ńunuj, ardarawaia ńaianąńgaia ńundjanąńgaia kadunń;

³² Wunia kunina tjukul arkunuj, erkungo:do; da wunja, gewunja indja ńunbomale imąń kąńineri, iedjer kąńunńiri; koiimiena, mańa kauwi:ńu.

16

¹ Ge kuda: kundńunąńńgori inalalaia, I:dja tńińi:ra kąńina, aua i:dja maiaru' ńara kudai, de inńauwi:nanąńga wuląńbiri anąńgaia tńaueri geńu.

² Ai ko:na, kundńunąńńga, Nąńńga wuna ńuru ńąńńunująńu? Minje ńundjanąńńga ma-iaru' ńari wunja; gewunja ńamba njele kądjinba puńńindąńga maiaru' ńara.

³ Aua maiaru' ńara ini:ąkamanma kund-ńunju, Nąńi kuńe, gewunja inaiuri ńaianąńńga kuno:ńgulara maiaru' ńari? Kądjinba tńari pąmańo:n, ńad ńąńńunńąńa dńiń kunąńm.

⁴ Laiburu ńunuj ńani ńąńńundju, gewunja wuno:murum ńąńńundńabienju maiaru' ńari i dańu, ńąńbaram maiarum arkanąńńgam man-inja.

5 Ai kanbuna i:dja miriņu tjaue karwunanaᅇga inaiuri anaᅇga, kundjuᅇanaᅇga auurle, Wod' ardarawaia tjaue kandjo:nanaᅇga inaiuri ᅇaiananaᅇga?

6 Aua kundjuᅇu, Oil one hundred, (irarawa). Aua kundjuᅇanaᅇga, Mili-mili ᅇundjanaᅇga iminᅇam, atjabanu maiirgi:rkum wiri-wiri dju fifty, (anaᅇnaᅇlja).

7 Burkai kaiabuna iaᅇaraᅇ, ᅇundju wod' ardarawaia tjaue kandjo:nanaᅇga? Aua kundjuᅇu, Wheat one hundred, (irarawa). Kundjuᅇanaᅇga, Mili-mili ᅇundjanaᅇga iminᅇam, wiri-wiri dju eighty, (anaᅇnaᅇlja).

8 Inaiuri ko:do:dala aua maiaru' ᅇara iwori gewunja wuni:uᅇari geᅇu; gewunja baᅇdaia wuna aᅇgo:lo:lia ardi:uᅇaria man daᅇaia arlewaᅇaia naᅇja arkulieja naᅇja.

9 Kuᅇenuri, jaᅇigaia arandju njiri ᅇundju-ᅇundju wunja mammon wor' kaᅇi naᅇja, gewunja wuno:murum ᅇaibara kandju, pitja njinbaraᅇ maiarum kaᅇjinma ᅇarim maninja.

10 Aua paᅇad mureja pidi:n naᅇja inᅇanaᅇu, paᅇad mureja kaᅇanaᅇ wunaiud' daᅇja; aua paᅇad mureja kari pidi:n naᅇja wa paᅇganin, paᅇad mureja kari wa paᅇganin wunaiud' daᅇja.

11 Gewunja paᅇad mureja ᅇamba wa pinjidinja, mammon wor' kaᅇi naᅇja, aᅇguja paᅇad njinmuru nidji ᅇari wunja?

12 ᅇamba paᅇad mureja wa pinjidinja iaᅇara anaᅇga wunja, aᅇguja njinano: njirkananaᅇga mandj?

13 Inawodjieja kari kaᅇjinba
paᅇganawodjaᅇandu inaiuri iaᅇruᅇandu;

gewunja iakara pitja ewandjuru, iakara pitja enarienanga, O! iakara pitja ewodikana, iakara pitja enandjanandjo:. Njiri kadjinba parawanodjanganu God, mammon kuda:

14 Pharisia, kaiug lai kauwonanganjori, wuna njuru karkanurula, umbili kaueramanj.

15 Kundjunanganjori, Njiri njidun tjadanuru njirkandjuenu i:dja adbanjale njuru, O! God laiburu kanujanuri njirkulum, gewunja ge i:dja nanja karanj kanun, God ambula nanja wod' daka ma kunun.

16 Wuniingundie, tjo:lbadaia kuda: John njini; ge-i-dagu palejau bandaia God ananga wunia kuluiena, i:dja ardarawaia ma njuru djin kad-bienjiri.

17 Korega wali kunun andjo:lu a kabalba kamburuk manjanunandu, pidi:nu wuniingundie nanja kadjinba pungauwan.

18 Aua manjananganja njangandenuru, ndjakarinja njingam, wurni kanun; aua njangam nanga njangandiena kulananga i dagu aua wurni kanun.

19 I:dja iaru njini:ra kanina, tai kani:na tubudubulja wobi imalala nanja, kadjinma wuniam mindjal kundjunjiri.

20 Iaru ieja, injumba Lazarus, kandiena maia-mundu ananga nanja, aua wulubada iraraia,

21 Lai kumbunananga barui inganowi:nu wunja arge nanja angariineri palalo:nma tjini:ra anangam i dagu; kananguria kuda: karinunal mula kubarwunananga widji ananga.

22 Ge kunina ṅad k̄ara deb̄ara ken̄a, manuk kaṅuriena w̄al̄an̄ṅaria ṅanja maḷama ṅuru Abraham an̄ṅam; t̄j̄i:ra kuda: deb̄ara kena, ro:k k̄ani:na.

23 Mamaṅam maninja bal kumaṅ, paṅbal̄oṅa ṅanja iṅṅanina maṅa ko:na Abraham boṅwora, Lazarus kuda: maḷama ṅanja.

24 Jero:l kundjuṅu, kulula, Iraia Abraham, t̄ḹandjeriwu, Lazarus iṅṅawu um̄andja ino:ri t̄ḹakaḷ iṅgaiḅ wunja agu ṅanja, aṅbula ṅaianan̄ga imaiia iṅṅandju wunja, gewunja ṅamareja ṅanun wiḅanu wuna ṅanja.

25 Abraham kundjuṅu, In̄angula, ni: minjanuru ṅundju wunia kudai ṅundjedjer ṅunṅunina, ge kaḷj̄inu Lazarus woru; weni ṅuruma aua ḹambula kauwi:ṅu, ṅundju ṅunmareja ṅunun.

26 Wuna darawa t̄ḹak̄ari w̄ali, pul̄aga njiri ḅari ṅanja t̄ḹarigulum manaiudba manin̄aien̄u, gewunja arka ṅur̄ak ṅewa kadju ṅuru i daḅḅam njiri ṅanja kaḷjinba ṅur̄ak parw̄an, kari ma i daḅḅam ḅari ṅanja kaḷjinba ṅur̄ak parw̄an.

27 Aua kundjuṅu, Gewunja burkai ṅunjiḅ, iraiia, aua iṅṅawu maiarum iraiia ṅaianan̄ga ṅuru,

28 Gewunja ṅaiu kudai ṅawawaia an̄ḹaja; aua kundji mjan̄ṅori, madji arka kuda: ṅamba wa pareṅunal ḅari t̄ambium maṅa ṅanja, paṅbal̄oṅa ṅarim.

29 Abraham kundjuṅu, Arka kudai Moses, t̄jo: lb̄adaia kuda:, arge ṅuru kanḅar̄kaṅurunja.

30 Aua kundjuṅu, Kari, iraiā Abraham; mia ṅamba iṅruṅ iṅṅandj i daḡu ṅṅamurka ṅuru, kulunṅan pitja aṅwa.

31 Aua kundjuṅṅṅa, ṅamba wa ṅuru panṅarkanurun Moses, tjo:lbaḡaia kuda; kaḡjinba paririmbaieṅ ṅamba iṅruṅ ḡari iṅḡandiena iṅṅandj i daḡu.

17

1 Kundjuṅṅṅori inalalaia, Madj kunṅṅunjal womalai kari, O! wurgunu ṅṅanunṅa aua ṅanja keṅgal.

2 Wunia man daḡu aua wunja ṅamba kaiug mill kaṅi murd kaṅieṅu iurup ṅanja, wai iṅḡaiḡbieṅu wo:ndu' ṅuru, ṅamba ṅari iṅḡam iṅruṅ birwidinṅaria ḡndja ṅanja.

3 Maranindj njiri ṅundju-ṅundju wunja. ṅawalo:lidj ṅamba woru genu, imaiḡambu, kulunṅan ṅamba iṅḡauwona, wai tḡabunṅṅa.

4 ṅamba woru genu wunṅalu lewara tḡaruṅ, wunṅalu kaleṅ ṅunṅunmurka, geḡiri, Kulunṅan ṅawona, pitja indjieriwu.

5 Arkaṅawieja kubḡdjuṅṅṅa, Inaiuri, paṅḡḡ ṅari wunaiud' minḡandjunḡari.

6 Inaiuri kundjuṅu, Njiri ṅamba paṅḡḡ wurṅunma tḡalaṅṅṅa mustard kaḡjiniu, wurṅundjuṅṅa tḡilium maṅa, Ri: paṅmie, wai paiḡbie wo:ndu' ṅuru, pitja ṅjinṅaruṅḡala.

7 Ḅṅḡuja njiri ṅanja inawodjieja kudai iṅḡanuṅ tḡari iṅḡeṅa, kukundjedia barui ḡṅḡano:, wuno: murum iṅḡeṅgal yardba i daḡu, pitja djeṅṅṅa, Maiirgi:rkum beṅgal, atḡabaṅu, mindḡal kunja?

8 Wawu pindji:nanğa, Brar dju ge mindjal nğanundju, tai banu, tjanawodju mindjal nğanundju njini, djo: nğanunjanğa njini, paļejau pitja mindjal dje, djo: nunjeju?

9 Inawodjieja ko:lbo: gewunja kundjunu aua genunanğa?

10 Ge kadjinu njiri kuda: wuno:murum wuranundju ge kani:nanuri, wuri:, Ari ar-dawodjieja adia nuru-nuru, kunjedju kunjedji:nja.

11 Ge kunina walı ingenanuriri Jerusale' nuru, buluman kena pulaga nanja Samaria a Galilee.

12 Walı dara ingengunaliri maiarundjerunum, kaueramandjerala i:dja annenalja leper nara, arka bowora jo:la kubadju,

13 Nala-nala arkananğa brai kubadjanđala kubadju, Jesu, Inaiuri, andjeriwu.

14 Aua anganindjanğa kundjunanğori, Njiri, njidbiimbaienanğa dadjurđ nara. Ge kunina, walı ingenanuriri, kadburduiena.

15 Iarun arka nanja, wuno:murum inganindjiena aua ingamurdui:na, walanarai kauwona, nala-nala daraiu ko:do:daleri God.

16 Kauwona iminum maninja ierdu imanņale nuru, ko:lbo:neri; aua kuda: Samaria nara.

17 Jesu kaio: lbala kundju, Wawu annenalja panburdui:nja? Atjakekaria nanja?

18 Wawu mara parwimja walanarai angauwona God ingarko:do:da wunja, indja edbul' eka-mandj?

19 Gejau kundjuṅṅaṅga, Bari baṅu, baiuṅuru; wa puṅṅudjarien ṅari ṅundjuṅṅa ṅunmundulbala.

20 Burkai iṅgaiḅiena Pharisia ṅaṅja aṅudjau keṅgal baṅdaia God aṅṅga, kandjo:lbala, kundjuṅu, Baṅdaia God aṅṅga wa puṅṅeṅṅunal mu:n ṅjineṅge,

21 Kari pitja puṅṅadjin, Wai ṅuru, ma; gewunja baṅdaia God aṅṅga mamulba ṅjiri ṅaṅja kunuṅ.

22 Kundjuṅṅaṅgori inalalaia, Lewara pitja njeṅṅal ṅama wuruṅundjiri maṅa wunja lewara tjaṅuṅ I:dj' iṅko:lu aṅṅga, pitja wa maṅa puro:n.

23 Pitja baṅenuri, wai ma, wai ṅuru; ṅjiri kari arwelbam, paraṅmalando:jiri.

24 Gewunja kaḅjiniu maṅṅirinja mal kundjiri kanalu waiuru andjo:l' daṅja indal' djini waiuru andjo:l' daṅja, ge kaḅjiniu pitja enu I:dj' iṅko:lu lewara aṅṅga ṅaṅja.

25 Darawa wungurle madj kundji:nja, madj kaiḅienja aṅdja arkulieja ṅaṅja.

26 Noahjau kaḅjiniu, pitja ṅaṅu I:dj' iṅko:lu lewara aṅṅga ṅaṅja:

27 Mindjal kubadjuṅjiri, djo: kariṅeri, paṅṅan karwoneri, paṅṅan kunja kadowi:neri, lewara ge ṅjini Noah daṅa iṅṅeṅṅuru ark ṅuru, worumbam maṅṅeṅṅunal, ardarawaia baḅawadai kundjuṅṅaṅgori.

28 Kaḅjiniu Lotjau; mindjal kubadjuṅjiri, djo: kariṅeri, kanbaḅburuṅeri, ko:l kubadjuṅjiri, kanbaṅkandenjiri, baṅ kubadjuṅjiri;

²⁹ O! ge-i-di-dagu Lot maṅgaiandiwela Sodom, wiṅanu, brimstone paḷulu kuninal aṅdjo:l' di daḡu, baḡawadai kundjuṅaṅṅori.

³⁰ Ge kaḡjину pitja nṅanu lewara I:dj' iṅko:lu pitja emiimbaie.

³¹ Lewara geḡau aua iṅṅanuṅ maiarum malerdu naṅja, wulaṅbiri anaṅgaia maiarum maninja, jeri paṅḡowaliri aṅḡaṅuru wunja; aua kuda: yardba naṅja iṅṅanuṅ, wararkar paṅḡaniri paḷe ṅuru.

³² Ni: nṅiraṅuru Lot maṅḡaṅḡaṅḡaṅja.

³³ Aua buluk iṅḡeṅa iṅaui kaṅaṅdulba wunja, pitja nṅoiim; aua koiim, pitja wundjedjer njandju.

³⁴ Kuṅenuri, wundugum majau iṅṅandu pitja enandu inarugu tṅaruṅ naṅja, iaḡara pitja emie, iaḡara pitja emṅḡie;

³⁵ Ndṅaruṅandinja pitja wurṅḡan njeḡandiri, ndṅaḡarinja pitja njemie, ndṅaḡarinja pitja njemṅḡie.

³⁶ Iaruṅandu pitja enandu yardba naṅja, iaḡara pitja emie, iaḡara pitja emṅḡie.

³⁷ Kauerio:lbala, kubṅajuṅaṅḡa, Naṅam, Inaiuri? Aua kundjuṅaṅḡori, Ma durgu, ma kuda: pitja dṅaruk araṅmie waranaia.

18

¹ Baḡe-baḡe kundjuṅaṅḡori, kaḡjinma dad-jurd kubṅaḡi:nja, ilura paḡiri.

² Kundjuṅu, Wureṅara iṅruṅ kaṅina malaiindem maiaruṅam maninja aua God wa paṅḡo:lḡunenja, i:dja wa ṅuru paṅḡaṅurunja.

³ Ndjo:rinja malaiindem maua naŋja njinina, njaŋga tjile-jile kaŋmurkalal kundjuŋiri, Wure tjaŋo: inauurgundj naianaŋga wunja.

⁴ Waŋli kaɗjinba puŋgenja; O! paŋlejau ini: aŋkamanma kundjuŋu, Naiau naŋba wa paŋo:lgunɔn God, wa nuru paŋaŋurun i:dja,

⁵ Ko: ge wunja njina ndjo:rinja naŋnaŋinga, wure no maŋga, naŋba wa pinjeŋgaliri tjile-jile kadada paŋaŋandjuiri.

⁶ Inaiuri kundjuŋu, Nuru njidu wureŋara alikoli ge.

⁷ Wawu God wure panbun adburieja anaŋgaia, jero:l kadjuŋaŋgeri lewara, wundugum, njaŋmula iŋgaŋuŋaŋgori?

⁸ Kuŋenuri aua pitja wure aŋjo: maiirgi:rkum. O! wuno: murum I:dj' iŋko:lu iŋgeŋgal, maŋa njo: paŋaɗ naŋi kabaŋba naŋja?

⁹ Kundjuŋaŋgori atjaŋkekaŋria ark a nundju-nundju paŋaɗ aŋgaŋmuraui:na, tjaɗaŋuru wa aŋgaŋmiena, atjaŋkekaŋria iluk aŋganbaɗbaŋ, baŋe-baŋe wuna.

¹⁰ I:gaŋdu pai kaŋninandu dadjuŋdaŋrim nuru dadjuŋd kunja, iaŋkaŋra Pharisee, iaŋkaŋra publican.

¹¹ Pharisee kauwelgenja, wuna dadjuŋd kundjuŋu ini:aŋkamanma, God, njuŋgulbo: naiau i:dja atjaŋkekaŋria kaɗjin' nuru-nuru, adbia, arkolikolia, wurni-wurnia, indja publican naiau kaɗjin' nuru-nuru;

¹² Naiaŋmindjaŋa tjaŋruŋandu maŋnaŋle Wu-naiurujau, adbuŋduŋuru kaŋano: ardarawaia aŋaŋnuŋawungeri.

13 Publican bɔwora kauwelgenja, wa bal nɔma pungenja ɔndjo:l' kuru, O! imɔnɔɔlim ɔoiil kundjuɔu, kulula, God tɔandjeriwu ɔɔworu.

14 Kuɔenuri indja jeri kauwonaɔuru maiarum anaɔga' ɔuru tɔadaɔuru iɔgandjui:na iaɔara naɔja; gewunja aua ɔundju-ɔundju waiuru iɔgaɔi:ɔu pitja brai eni:.

15 Kanbarkanaɔuruladaɔa: ardjaiandia
aua aɔgaɔandana wunja; inalalaia maɔa
aɔganbarwuna kanbadaɔaiambuna,

16 O! Jesu ai kanbuna, kundjuɔu,
Wonaɔalanaɔja karingunjalgara, kaɔe paro:jiri,
gewunja arge kaɔdjindja baɔdaia God anaɔga.

17 Nidji kuɔenuri, aua baɔdaia God anaɔga
naɔba wa punɔgaɔan ɔari wonaɔlan kaɔdjindja,
ma ɔuru wa pitja paɔgenan ɔuru.

18 Iaɔruɔ inaiuri burkai kaiabuna kundjuɔu,
Iniingundeja ɔunia, ɔani kuɔe wundjedjer
kaɔjinma ɔari ɔanɔuma?

19 Jesu kundjuɔanaɔga, Aɔudja kunja ɔania
kundjiara? Kari inia, God auekamandj.

20 Laiburu ɔnunɔ ɔala-ɔala wununaie,
Wurni pununiri, Baɔa paɔdjo:jiri, Maneba
paɔandjo:jiri, Paɔe paɔdanuriri, Iro:lidj,
karanja ɔuru aɔurandu.

21 Aua kundjuɔu, Wuna darawa kuɔeniri
wonaɔlan ɔanɔuninal.

22 Jesu ɔuru inganaɔna kundjuɔanaɔga,
Wali tɔaruɔ ɔuno:ra; ardarawaia
aɔdjaɔunauwungaia ko:l dju, ardjeja aɔno:;
gejau pitja kudai ɔunjanu wulanbiri aɔdjo:l'
danja; kaɔo, tɔanmalandowal.

²³ Aua wuna nuru inganina djenbenjuru pakul kanina, gewunja djenbenjuru tjini:ra kanina.

²⁴ Jesu inganindjana kundjuŋu, Adbanŋale nuru arka wulanbiri kudai anŋanun anŋena nuru bandaia God anŋga nuru.

²⁵ Camel needle ambula paŋgejunuru nana, tjini:ra imanŋale nuru ingena nuru bandaia God anŋga nuru.

²⁶ Arka nuru anŋanina kubadjun, Anŋuja nana paŋgamundulbaie?

²⁷ Aua kundjuŋu, Ge i:dja wa punŋadjin nari, God gole punge.

²⁸ Peter kundjuŋu, Wai, ari kanjedbanŋi:la ar-arkanangaia, nunbadbalando:na.

²⁹ Aua kundjunanŋgori, Nidji kuŋenuri, i:dja kari wa paŋganin, namba anŋamanŋi:la marum, manŋanja, nawawaia, inenaiurgandu, wonalalanuja, bandaia God anŋga wunja.

³⁰ Wa pitja ino:ra paŋgenan, pitja anjam ardarawaia atjakekaria wendjiau, bandaia kenŋal gari nanja wundjedjer kadjinma nari.

³¹ Kanmuraj twelve, inalalaia, kimdjunanŋgori, Wai, Jerusale' nuru pai naranu, gejaw pitja ko:rug njamie darawa wiri-wiri kauwi:na tjo:lbaia nana I:dj' inko:lu wunja.

³² Aua pitja enowi:nanŋgori edbulia, umbili pitja njam, woru pitja njamienanŋga, pitja tjipa ewi:;

³³ Pitja wodpili ewuro:, bada ewuro:; lewara tjarunuriau pitja bari enu.

³⁴ Arka wuna darawa wa punŋadenenja; nalanala wuna kundjalgaiena-nanŋgori, wa laiburu padinja ge kaluena.

³⁵ Ge kunina, wāli wodjulu ingengunaliri Jericho naŋja, iaṛuŋ ambulidj atja kaŋineri kalumba iwondara naŋja, kaniauwuneri.

³⁶ Nuru inganina pelengare tjanai aŋgeŋeri, burkai kandjaḅuna, Aŋudja wuna?

³⁷ Kubadjuŋaŋga, Jesu Nazareth naŋa tjanai keŋeri.

³⁸ Aua jero:l kundjuŋu, Jesu, David nunŋungula, tjaŋdjeriwu.

³⁹ Arka maŋŋale aŋgeŋeri kaueraŋmaiḅambuna, aua kumuk kunja; O! aua tjaḅari djenbeŋuru jero:l kundjuŋu, David nunŋungula, tjaŋdjeriwu.

⁴⁰ Jesu kauwelgenja, kundjuŋu ingaŋurienjal kunja. Wuno: murum wodjulu ingengunal, burkai kaiḅuna,

⁴¹ Naŋi djeŋara kundjiara? Aua kulula, Inaiuri, bal naŋnuma.

⁴² Gejau Jesu kundjuŋaŋga, Bal minjam; paṛad nundjanḅga nunmundulḅala.

⁴³ Maiirgi:rkum bal kumaŋ, kaŋalando:na, God ko:do:daleri. I:dja ardarawaia mara ingaṛwuna God kauero:do:dala.

19

¹ Jericho daṛa keŋunal, bulumaŋ keŋaŋuriri.

² Wai, i:dja inumba ingaṛimiena Zacchaeus, aua publican inaŋuri inganina, tjiŋi:ra kaŋina.

³ Kaŋaŋjiro:na Jesu ingaŋindja wunja, aŋguja inganina, kaḅjinba paŋgaŋindjenja pelengare naŋja, aua iau inganina.

⁴ Maññale wari-wari keña, pai kanina tjilium maninja inganindja wunja, ma nuru ingeña nuru.

⁵ Jesu, wuno:murum ingengunal tambiu' nural, kale kundjuñu, kundjuñananga, Zacchaeus, maiirgi:rkum jeri bowal; weni maiarum nundjanangam maninja atja nenu.

⁶ Aua maiirgi:rkum jeri kauwonal, tjukul kamañananga.

⁷ Mara ingarwuna, ardarawaia jau karkanuriena, kubadjuniri, Aua dāra keñanuru atja wunja i:dja iwori nanja.

⁸ Zacchaeus kauwelgenja kundjuñananga Inaiuri, Wai, Inaiuri, alamia wulanbiri ñaianangaia ardjeja anano:, namba woru ananunono:ngula i:dja nanja, ardarawaia atjakekaria pitja anano:nanga.

⁹ Jesu kundjuñananga, Weni umundulbaie kunjanungal maiarum maña nanja, aua kuda: Abraham inko:lu inganun.

¹⁰ Gewunja I:dj' inko:lu kenungal inganjanjiro: wunja, ingamundulba wunja, ingoiimiena.

¹¹ Arka nuru anganina bare-bare kuda: kundjuñananggori, aua Jerusalem wodjulu inganina, arka ni: kadina bandaia God ananga maiirgi:rkum maña njawi:.

¹² Gewunja kundjuñu, I:dja iarun inaiuri tambiu' nuru bowora keña-nuru, mañgama wunja tambium aua nundju-nundju wunja, djo:li inganinal kunja.

¹³ Ai kanbuna ardawodjeja anangaia anñennalja, kaiug wunñennalu kanino:la,

kundjuṅaṅgori, Wuraṅuriri ṅaṅṅunjeṅgal djini.

¹⁴ I:dja anaṅgaia kauero:ndjurula, waḷaṅu kubarkaṅawuna iwelbam, kubadjuṅ, Wa lai paṅgauwon-nḷari indja inaiuri iṅḷaṅuṅaṅari.

¹⁵ Ge kunina wuno:murum djo:li iṅḷaninal, taṅbium gole maṅḷamaṅ, kundjuṅu ai aṅgauwi:ṅu wunja ardawodjieja arka kaiug aṅḷaṅino:la, aua laiburu iṅḷaṅuṅ wunja ṅaṅi kadjuṅu ardjerundjerunṅuja.

¹⁶ Iwurle kaṅurkalal kundjuṅu, Inaiuri, kaiug ṅundjanaṅga gole kumuraṅ kaiug wunṅeṅḷalu tḷakaṅari.

¹⁷ Aua kundjuṅaṅga, Wuniama, inawodjie ṅunia, paṅad ṅara ṅunṅunina pidi:n ṅaṅja, ṅunaiuru baṅu malaiindem manṅeṅḷalba ṅaṅja.

¹⁸ Iakaṅa keṅḷunal kundjuṅu, Kaiug ṅundjanaṅga, Inaiuri, gole kumuraṅ kaiug tḷakaṅari wun-ḷalu.

¹⁹ Aua kuda: kundjuṅaṅga, ṅundju kuda: ṅunaiuru baṅu malaiindem manḷalba ṅaṅja.

²⁰ Iakaṅa keṅḷunal kundjuṅu, Inaiuri, wunindja kaiug ṅundjanaṅga, kuṅaṅurulal kuṅandeu wobi ṅaṅja;

²¹ Gewunja ṅungulḷunaḷa, i:dja ṅundadaṅda ṅunṅunṅu, kimdḷamura wa pindjandenja ṅari, dur kundji: wa pindjandenja kabalba ṅaṅja.

²² Aua kundjuṅaṅga, ṅundjamundu ṅundjanaṅga ṅaṅja pitja wure ṅo:nu, inawodjie ṅuworu. Laiburu ṅunina ṅaiu i:dja ṅaṅadaṅda, kuṅamura wa puṅandenja, dur kuṅe wa puṅandeng a kabalba ṅaṅja;

23 Aṅudja kunja wa pindjanino:nja kaiug ṅaianṅa kaiug ṅaria? Gejau djo:li ṅanṅuninal ṅanṅumaṅ ṅainṅa tjaḳari ṅanja?

24 Arka ṅaiilem aṅgawelgenjiri kundjuṅaṅgori, Aua kaiug irano:ṅgu, irano: aua wunṅenṅalu kudai.

25 Kubadjuṅaṅga, Inaiuri, aua gole kudai kaiug wunṅenṅalu.

26 Kuṅenuri, Aua kudai iṅṅaṅu pitja ṅano:wi:ṅaṅga; aua ino:ra pitja ṅano:ṅienṅa ge aua kudai.

27 Mia ardauurgundjia ṅaianṅaia, arka wa lai paṅgauwenjanṅgori ṅanaiuru ark a ṅanja, araṅural, baḳa arana ṅamaṅṅale ṅuru.

28 Wuno:murum wuna geṅu, maṅṅale keṅaṅuru pai kaṅinaṅuriri Jerusale' ṅuru.

29 Ge kunina, wuno:murum maṅgamurkalaliri Bethphage a Bethany, kurandu ṅanja kaṅimiena Oliva ṅari, kaṅaṅawunandu inalalandu,

30 Kundjuṅiri, Njiriandu maiarundjeruṅu' ṅuru maṅdjo:ri, ma ṅanja njirkunṅaṅurandu pitja maṅa irewandu donkey kauila murd iṅṅamiena, bura iramandu, iraṅuralgandu.

31 Iṅruṅ ṅamba burkai njindjaḳandu, Aṅudjakunja burṅgai kaṅamandiri? Wurunaṅgowu wurinaṅgandu, Inaiuri iṅama kundju.

32 Iṅaṅawiandu keṅaṅurandu, maṅa ko:nandu kaḳjiru geṅunaṅgandu.

33 Waḳi burṅgai iṅṅamaṅandiri kauila, anaṅga ṅaria kubadjuṅaṅgandu, Aṅudjakunja kauila burṅgai kaṅamandiri?

34 Kundjuṅandu, Inaiuri inṅama kundju.

35 Kaṅurulalgandu Jesu ṅanja, wobi anṅgandu ko:guleṅandu kauila ṅanja, Jesu atka kaueri:la.

36 Wāli inṅeṅaṅuriri, wobi arkanṅga laṅṅar kanḅarkandjuna kalumba ṅanja.

37 Wuno:murum wodjulu inṅeṅunaliri gole ṅalilim maninja kurandu Oliva ṅari, pelengare ardarawaia inalalaia wunmanḅali tjukul kadineri, God kauero:do:daleri ṅala-ṅala daraiu wundjurulu darawa wunja kadidṅa;

38 Kubḅdjuṅiri, Tjukul ṅara aua inṅeṅal Inaiuri inṅumba Inaiud' ḅanja; andjo:l' ḅanja ḅambula ṅari, paḅemba karṅ ṅari ṅanja.

39 Atḅakeḅaria Pharisia pelengare ṅanja Kubḅdjuṅaṅga, Iniinṅundeja, ṅunalalaia ḅmaiḅmbu.

40 Aua kandjo:lbḅala kundjuṅu, Kuṅenuri, ḅndja ṅamba kumuk karwu, kaiuguja jero:l puṅgadju.

41 Wuno:murum wodjulu inṅeṅunal, malai-indem manindṅa, wola: kundjuṅu maua wunja,

42 Kundjuṅiri, Nundju ṅamba laiburu ṅunṅunina lewḅarajau ṅundṅaṅga, ṅundju kuda:, wunia ḅambula ṅari; weni kundḅalḅiena ṅungubul' ḅanja.

43 Gewunja lewḅara pitja njeṅgal ṅundju ṅanja geḅau ardauurgundjia ṅundṅaṅgaia pitja mewḅararu kabḅba ṅundju ṅanja, pitja wo:ri mewuro:nu, pitja tjilibid ṅunḅarḅam kaḅjinma,

44 N̄arwu n̄unb̄araru, won̄alalaŋuja n̄undju naŋja kuda:; kađjinba puŋgadbaŋgi:n kaiug kaiug naŋja n̄undju naŋja, wa laiburu puŋuninja n̄ari n̄un̄unbadburkajau.

45 Daŋa keŋaŋuru dadjurđŋarim maninja, wai kandjābuna arka ko:l kadjuŋu,

46 Kundjuŋaŋgori, Wiri-wiri kumbi:na, Maiarum ŋaianŋgam pitja meniŋaie maiarum dadjurđŋarim; O! njiri marandjuna kaŋmenma lulun ŋaria arkanŋgam.

47 Kaniŋgundaleri tjile-jile dadjurđŋarim maninja. Ardenaiuri dadjurđŋaria, wiri-wiri ŋaria kuda: kubarkaŋjiro:na bađa ingarwu wunja, ardenaiuri i:dja kuda:;

48 Wa maŋa parwi:nja ŋanaŋga kadju wunja; pelengaraia ardarawaia djaŋruk aŋgadbiena aua ŋuru ingarkanjuru wunja.

20

1 Ge kunina, lewara tjaruŋujau, aua aŋgaŋiŋgundaleri i:dja dadjurđŋarim maninja, waŋanuwunia ardi:um kaluleri, kaueraŋmurkalal ardenaiuri dadjurđ ŋaria, wiri-wiri ŋaria, mababaia kuda:;

2 Kubalula, kubadjuŋaŋgeri, Minjenjari, Aŋudja wundjurulu njininge wuna kundji:, aŋguja nuno:na wundjurulu wuna?

3 Aua kandjo:lbala kundjuŋaŋgori, ŋaiu kuda: burkai njinjāb ŋala-ŋala tjaruŋ, wuriara,

4 Baptism John anaŋga, aŋdjo:l' i dagu, i:dja i dagu, kunina?

5 Arge wurura kubarwadenjiri, Namba njerkulu, And jo:l' i dagu, aua pitja nje, Añudjakunja kurañudjaralananga?

6 Namba njerkulu, I:dja i dagu, i:dja ardarawaia kaiug pitja tjuna bareñari, gewunja arka wa pauerañudjaran John tjo:lbada inganina.

7 Kauerio:lbala, wa laiburu padinja naru i dagu.

8 Jesu kundjuñanangori, Naiu wa puñen-nuri añudja wundjurulu njininge wuna ñanñundju.

9 Wunmanbali i:dja kundjuñanangori barebare wuna; I-dja iarun tjari narim mandenu, maua manino: la tjari naria, maiandiwela tambium maiakari' nuru maranu.

10 Wuniajau kañanawuna tjari naria nanja inawodjieja, arka kurab tjari narim maninja ingado: wunja; O! tjari naria wodpiliba kauerio:rala, kauerañanawuna ino:ra.

11 Inawodjieja iakara njele kañanawuna; aua wodbandaga wodpiliba kauerio:rala, umara kubadjuñananga, kauerañanawuna ino:ra.

12 Iakara njele kañanawuna; aua kuda: ingadbalimala, wai kaueriabuna.

13 Gejau kundjuñu inaiuri tjari narim, Nani ne? Pitja inañanawu inangula ñanñunarienunanga; djiu nana arka nuru pauerañuru.

14 Tjari naria wuno:murum aua mara ingarwuna, arge wurura kadinaiena, Indja inko:lu kanun; bada aro;, gejau tjari narim narkanangam pitja menu.

15 Wai kaueriabuna dānde tjari n̄arim, bāda kauero:na. Gewunja n̄aani pitja njen̄ngori inaiuri tjari n̄arim?

16 Pitja ejengal, pitja bāda anjo: āndja tjari n̄aria, tjari n̄arim atjakekaria pitja menino:n̄ngori. Nuru aᅇᅇanina kubādjun, Kari punᅇaniri.

17 Aua kanindjaᅇa, kundjunu, Gewunja aᅇudja wuna wiri-wiri kauwina, Kaiug ge wondi maᅇgarwiria wai kadjabuna, ge i di daᅇu umri: ruko:wa kuninaiena?

18 Aua ingauwona kaiug ge naᅇja pitja el-emie; aua naᅇja ge kauwona, pitja wurᅇᅇan njenᅇᅇa tjurni' njinim.

19 Wiri-wiri n̄aria, ardenaiuri dadjurd n̄aria kuda:, kubarkᅇjiro:na laburd ingadba wunja ge i di daᅇu; i:dja kanbarkulgunala; laiburu aᅇᅇanina auᅇ geᅇu baᅇe-baᅇe wuna arka wunja.

20 Mu:n marwunanᅇᅇa, kanbarkᅇawuna tjaᅇarkuja, adjadjin aᅇᅇanun wunja tjaᅇaᅇuria, aua laburd ingadba wunja ᅇala-ᅇala naᅇja, ge-jau arka pitja ewurino: wundjurul' daᅇja inaiuri anaᅇᅇa.

21 Burkai kaueriabuna, kubādjun, Iniᅇᅇundeja, laiburu aᅇduᅇanu nidji tjunundju, āndjaᅇiᅇᅇgunda, i:dja kari wa pandjo:lgunᅇan, God ᅇari nidji kandjaᅇiᅇᅇgunderi;

22 Wuniᅇwu aᅇri Caesar kaiug erkuno:, wuniᅇwu ᅇuru-ᅇuru?

23 Aua laiburu kaᅇinanᅇngori ardjadjin bādaia, kundjunᅇanᅇngori,

24 Tjaraṃmiimbu kaiug tjaruṅ; aṅguja anaṅgam imiṅum, wiri-wiri? Arka kubadjuṅ, Caesar anaṅga.

25 Aua kundjuṅanaṅgori, Gewunja irano: Caesar Caesar anaṅga, irano: God God anaṅga.

26 Kaḍjinba laburd puṅgadbān ṅala-ṅala anaṅga i:dja adbānṅale ṅuru, raṅgari kariṅa aua aṅgaio:lbaḷa, kumuk karwuna.

27 Kaueraṃmurkalal atjakekaria Sadducia, arka kubadjiri kari wa baṅri padin, burkai kaueriaḷbuna,

28 Kubadjuṅ, Iniṅgundeja, Moses wiri-wiri kundjuṅunjari, i:dja ṅawanāṅga ṅamba debara iṅgeṅa maṅgaṅgaṅja kudai, woṅalaṅ ino:ra, ṅawanāṅga maṅganja ṅjimenja, woṅalaṅ baṅri aṅgaiṅda wunja ṅawanāṅga wunja.

29 Gewunja kadina ṅawawaia aṅṅalja; iwurlge maṅgaṅgaṅja ṅjimaṅ, debara keṅa woṅalaṅ ino:ra;

30 Pulaṅara kuda;

31 Lengunda kuda: ṅjimaṅ, ge kaḍjinu aṅṅalja miriṅu, woṅalaṅ ardo:raia, debara kadjurlina.

32 Paḷejau woṅaiinja kuda: debara njeṅa.

33 Gewunja baṅri aṅgaṅunju, aṅguja anaṅganja maṅgaṅgaṅja pitja njeṅu? Gewunja aṅṅalja ṅjimaṅeri maṅgaṅgaṅgorinja.

34 Jesu kundjuṅanaṅgori, Aṅgo:lo:lia baṅdaia wuna ṅaria paṅaṅ karwona, paṅaṅ kunja kado:wi: nja;

35 Arka ardinia mandjia baṅdaia ge aṅgamaṅ wunja, baṅri aṅgaṅun wunja adbān naṅja, wa paṅaṅ parwaṅ, wa pado:wi:n paṅaṅ kunja;

36 Kaḍjinba debara pariḅan njele, gewunja kaduḅ waḷan ḅaria kaḍjindjia, God aḅgo:lo:lia kaduḅ arka baḅi aḅgaladiaḅ.

37 Adban baḅi aḅḅanuḅ, Moses kanmiimbuna irulul' daḅja, wuno:murum geḅunanga Inaiuri God Abraham anaḅga, God Isaac anaḅga, God Jacob anaḅga.

38 God wa paḅḅanin adban arkananga, O! ardjedjeria arkananga; gewunja ardarawaia ardjedjeria kaduḅananga.

39 Atjaḅekaria wiri-wiri ḅaria kauerio:lbala kubadjuḅ, Iniḅgundeja, wunia kundjalula.

40 Paḅejau kari kaḍjinba daḅangu padinja kari burkai iḅgadjaḅ wunja.

41 Kundjuḅanangaḅori, Naḅrunangaḅowu kubadjiḅi Christ David iḅko:lu?

42 David ḅundju-ḅundju kundjiḅi mili-mili kan naḅa naḅja, Inaiuri kundjuḅananga Inaiuri ḅaiananga, Atjaḅanu ḅaiu worawerdum maninja,

43 Aḅande njini ardauurgundjia ḅundjanangaia ḅundjerdu waiuru.

44 Gewunja David kaḅim Inaiuri, ḅarunangaḅowu iḅko:lu kaḅuḅ?

45 Peḅḅare ardarawaia waḷi ḅuru aḅḅanineri kundjuḅanangaḅori inalalaia,

46 Lia maḅam wiri-wiri ḅaria wunja, arka lai kauwonangaḅori wudawa aḅḅeḅuru wunja wobi kaḅḅendjia naḅja, wulmai lai kauwonangaḅori ko:l ḅaḅim maninja, adbali' kaḅim kaḅḅ ḅaḅim maḅaria naḅja.

⁴⁷ Arka mindjal kadju maiarum ardjo:jo:ria arkanangam, mara-maranu dadjurd kadju, angganindjienju wunja; umalimaie wunaiuru pitja param.

21

¹ Bal kumaņ, maņa kanbuna tjinj:ria lulwa karkuguleņu kaiugņari' nuru.

² Maņa njimbuna kuda: ndjaruņ ndjo:rinja ndjenja ma ko:guleņu kaiug tjaruņandu pidi:nu.

³ Aua kundjuņu, Nidji kuņenuri, njaņa ndjo:rinja ndjenja kuņguguleņu tjaķari man daģu ardarawaia naņa;

⁴ Gewunja aņdja ardarawaia darawa kudai angganuņ, lulwa kubarkuguleņu, O! njaņa njino:ra kuņguguleņu darawa wundjedjeru njaņgananga.

⁵ Atjaķekaria kadjuņiri dadjurđari' wunja, mamalalam maņganina kaiug wunia njininge, laņugu njininge, kundjuņu,

⁶ Wuna wurauņindj, lewara pitja njeņgal, gejaw wa pitja puņgamaņgien nūruma kaiug kaiug naņa, naмба wa puņgaiabien ņari.

⁷ Burkai kaueriabuna kubadjuņ, Iniņgundeja, Auđjau gewunja wuna pitja njanu? Naņaņa umiimbaie wuna pitja njeņgal?

⁸ Aua kundjuņu, Maranindj, pinjirkadjuiejiri; gewunja ardarawaia pitja areņgal naņumba naņa, pitja bare, Naiu naņu, lewara wodjulu kunuņ; paramalando:jiri.

⁹ Wuno:murum nuru njirkunuņ maļani' wunja, wurgunu wunja, pinjirgulgunejiri;

wungurle madj kunjanganjal, O! umindjunuru maiirgi:rkum nuru-nuru.

¹⁰ Gejau kundjunganngori, Worumba pitja bari aramurkie worumba nanja, bandaia bandaia nanja.

¹¹ Nuli-nulim manaiudba pitja menu, tambium maiagekari' nanja pitja njanu kaladadaru, wungulgunia kuda: umiimbaie wunenaiuru and jo:l' di dagu.

¹² Wuna darawa wali punganinja ardo:ri njiri nanja pitja parandenuri, pitja njinbarejo:ra pitja anbaranino:nuri dadjurdnarim maninja, bur karim maninja, njinbaranural ardenaiud' danja, mananambaraa nanja nanjumba wunja.

¹³ Umiimbaie pitja njaninaienuri.

¹⁴ Gewunja tjadaguru wurandju njidi:um maninja gewurle ni: pinjidiri aragundjo'lba;

¹⁵ Gewunja naju pitja njinjano: njidjamundu a wuni:ndjaru, wuna nanja ardauurgundjia njirkanangaia ardarawaia kadjinba pitja parwelgen, kadjinba pitja pinjinbadjo:lban.

¹⁶ Pitja njiraninowie njidenaiurgandu nanja, nawawaia nanja, njiri madeja nanja, jaligaia nanja, atjakekaria njiri nanja pitja njinbandju njirkumbi:nu wunja.

¹⁷ Pitja njiro:ndjurie ardarawaia nanja nanjumba wunja.

¹⁸ Tjakra tarun njidbri: nanja wa pitja debad pungegan.

¹⁹ Njamula njirkunun njirkandj pitja arem.

²⁰ Wuno:murum mara marangunbu Jerusalem wo:ri mangauwi:na malaniaria nanja, gejau laiburu njidu wulingadba wodjulu mangangun.

21 Gejau arka Judaea naŋja aŋgaŋun kubɔdaiinja taɔambɔn ŋuru; arka pulɔga naŋja madɔandiwenja ŋuru, arka bundul' daŋja aŋgaŋun daɔa pareŋgaliri ma naŋja.

22 Gewunja wuna kunuŋ umalimaiejau, darawa wiri-wiri kauwi:na ko:rug kaŋmieŋu wunja.

23 Wurgunu arka naŋja maŋduwanja aŋgaŋun, ŋamuɔu aŋganbaɔo: geja; wurgunu wunaiuru pitja nɔanu kaɔalɔa naŋja, wundji:la worumba aŋdja naŋja.

24 Pitja arɔwa kuldjuru iamundu naŋja, pitja araŋurie murd-murdkaia worumbaia ardarawaia ŋuru, Jerusalem pitja dɔambɔba mejo:rie edbulia naŋja, ko:rug nɔmie njini lewɔra edbulia arkanɔŋa.

25 Umiimbaie pitja nɔanu maɔaŋun' naŋja, kunjila naŋja, jalŋgaŋdam maninja; kaɔalɔa naŋja kuda: pakul nɔri worumbaia naŋja, lia maŋgadbaia paɔaŋgaŋinja wo:ndum auuba maŋgo:.

26 I:dja ŋarwu aŋgauwona luren kunja, ka-didja wuna pitja nɔaŋinaie baɔdaia nanja; wundjurulu aŋdjo:l' daŋja pitja djera-djera nɔaŋinaie.

27 Gejau pitja maɔa irewu I:dj' iŋko:lu iŋgeŋgaliri aŋgubɔn naŋja wundjurul' daŋja paɔlemba manaiudba naŋja.

28 Wuna wunmanɔali kaŋinaieŋu, bal wurɔm, njidbri: brai wuri:, gewunja umundulbaie njirkanɔŋa wodjulu kunjaŋgaliri.

29 Baɔe-baɔe kundjuŋaŋgori, Maranindj tjilium, ŋuwonu darawa kuda:;

30 Wuno: murum gole la-la maŋgam, wu-ranindj, njiri nundju-nundju laiburu njidun wodjulu tjauɗba;

31 Ge kaɗjinu njiri kuda; maɗa wurɗunbu wuna ko: rug kaɗienɗu, laiburu njidu baɗdaia God anaŋga wodjulu kaɗunɗ.

32 Nidji kuɗenuri, Arkulieja aɗnja pitja wa parenɗan, darawa waɗi ko: rug puɗgaɗmien.

33 Aɗjo: lu, kaɗalɓa pitja ejuɗurandu, ɗala-ɗala ɗaiananɗa pitja wa puɗgeɗan ɗuru.

34 Maranindj njiri nundju-nundju wunja, ɗamba njirkulum kaɗabu ɗana paɗaniɗaie wungalɓanda ɗanja, djo: ɗanja, wun' ɗari wundjedjer kari ɗanja, geɗau lewara ge mai-irgi: rkum puɗgeɗalduri limbitja ɗari kaɗjinu;

35 Gewunja pitja njeɗeɗgal ardarawaia ɗanja atja aɗgaɗunɗ mamiɗum kaɗalɓa mararawam maninja.

36 Barele njidu kaɗjinma, iraniau njidia ma wunja ɗaɗanai njirkumbaɗa wunja wuna darawa keɗgaliri, njirkumbaɗgeɗu wunja imanɗale ɗuru I: dj' inko: lu.

37 Kaɗjinma lewara kaniingundaleri dadjur-dɗarim maninja, kaɗjinma wundugum daɗde keɗaɗuru, atja kaɗnina taɗambaɗ Oliva ɗari ɗanja.

38 Peɗeɗaraia ardarawaia aliɗari kaueraɗmurkalal dadjur-dɗarim maninja aua ɗuru inɗaɗaɗuru wunja.

22

1 Maɗariɗau lo: jenda kuɗaɗgunal maia iroroi, inɗaɗarimiɗa Wukiau.

2 Ardenaiuri dadjurdɲaria, wiri-wiri ɲaria kuda: kubarkɲjiro:na ɲarunɲɔwu ingadbalim wunja; pelengaraia aɲganbarkulgunaleri.

3 Satan daɲak keɲɲuru Judas ɲɲja ingarimiena Iscariot, aua iɲruɲ twelve, inalalaia ɲɲja inganina.

4 Aua keɲɲuru, kumbadeɲunɲgori ardenaiuri dadjurdɲaria, ardenaiuri dadjurdɲarim ɲaria kuda:, ɲarunɲɔwu aɲganino:naɲga wunja.

5 Arka tjukul kadina, tjauaien kubadjuɲanɲga kaiug ingado: wunja.

6 Aua korega kundjuɲu, kuɲɲjiro:na wuniam aɲganino:naɲga wunja pelengaraia adbidjaia.

7 Lewara maia iroroi kunɲɲungal geɲau Wukiau ingarwuneda.

8 Kaɲɲawunandu Peter a John, kundjuɲiri, Njiriɲurandu, brar wuriandu Wukiau, ɲari mindjal kunja.

9 Auandu kundjuɲanɲgandu, ɲanam maninja Brar wuriandu kundji:njarendu?

10 Aua kundjuɲanɲgandu, Wai, wuno:murum malaiinde' ɲuru njirkunɲurandu pitja njindja-mandjerandu i:dja wuraua agu mano: inganuru; iramalando:wandu maiaru' ɲuru ma daɲa ingenuru.

11 Wuri:naɲgandu inaiuri maiaru' ɲara, Iniingundeja kundjuɲu, ɲanam balaium, ma Wukiau mindjal ɲanɲundju ɲanalalaia ɲɲja?

12 Aua pitja njinjamiimbandu balaium man-aiudba karəŋ n̄arim maŋamanjam; ma brar wuriandu.

13 Keŋaŋurandu maŋa ko:nandu kađjiniu geŋunaŋandu, brar kundjuŋandu Wukiau.

14 Wuno: murum gole ko:rug kaŋmiena, atja kauwona, arkaŋawieja kuda: aua naŋja.

15 Kundjuŋaŋaŋgori, Djenbeŋuru mindjal ne kuŋeŋu wuna Wukiau njiri naŋja, waŋi debaŋa paŋeŋaŋ;

16 Gewunja kuŋenuri, Kađjinba njele mindjal puŋen, ko:rug n̄amie njini baŋdaia God anaŋga naŋja.

17 Djo: n̄ara kaŋaŋ, wunia kulula, kundjuŋu, Iraŋ, dalar wuri: njirge wurura;

18 Gewunja kuŋenuri, Kađjinba djo: paŋeŋaŋ njele kurab wuŋgalalidjerugu n̄ara, baŋdaia God anaŋga keŋgal djini.

19 Wuro: dbori kaŋaŋ, wunia kulula, kaŋemaŋa, kano:na, kundjuŋu, Indja kaŋun naŋaŋaba iŋgaŋauwi:ŋu njiri wunja; wuna wuri: ni: tjaŋuŋuŋaŋuru wunja.

20 Djo: n̄ara kuda: kađjindja paŋejau mindjal kadjuŋu, kundjuŋiri, Indja djo: n̄ara kaŋuŋ tjauaien wuŋuŋali gulu, naianan̄ga naŋja, paŋlulu kaniŋaiena njiri wunja.

21 O! Wai, ino:ri aua tjiriwin maŋgo:wara n̄aiu naŋja paŋlalo:nma naŋja kunuŋ.

22 Mia, I:dj' iŋko:lu keŋaŋuriri, kađjiniu kauwi:na aua wunja. O! wurgunu i:dja naŋja aua tjiriwin maŋgo:ja.

23 Arge wurura wunmanbaŋi burkeba kadjaŋbiena aŋguja arka naŋja wuna geja.

24 Ai karwiineri aṅguja arka naṅja inaiuri inḡaṅinaienju.

25 Aua kundjuṅaṅgori, Ardenaiuri edbulia arkanḡaia ardjurulworaia kaduṅaṅgori, arka ardjurulba maṅḡanuṅ kadimienju ardinieja.

26 Wuna kaḡjiniu njiri kari; O! aua inaiuri inḡanuṅ njiri naṅja kaṅinja iwomale kaḡjindja; aua iurulba maṅḡanuṅ, inawodjieja kaḡjindja kaṅinja.

27 Gewunja aṅguja inaiud' ban daḡa, aua atja inḡauwona maṅari naṅja, aua inḡanawodjeri? Wawu paṅḡanin aua atja inḡauwona? O! ṅaiu njiri pulaga naṅja ṅanun, kaḡjindja inawodjieja.

28 Njiri njidun atja njirkunina ṅaiu naṅja wunḡundjuie ṅaianḡa naṅja;

29 Baḡdaia ṅande njiri wunja, kaḡjiniu Iraia ṅaianḡa kandenju ṅaiu wunja,

30 Mindjal wurḡundju wunja, djo: njirkunjaṅa wunja, paḡalo:nma ṅaianḡa naṅja baḡdaia ṅaianḡa naṅja, atja njirkumbaṅa wunja adbḡalikarim manḡenḡalba naṅja, wure wurḡunbimaṅgori worumbaia aṅnenḡalja Israel ṅaria.

31 Simon, Simon, wai, Satan Inḡama kundjuṅanu, djera-djera ṅunḡumbu wunja corn kaḡjindja;

32 O! ṅaiu dadjurd kuṅenju ṅundju wunja, paḡad ṅundjanaḡa ilura puṅuniri; ṅundju, wuno:murum kulunḡan ṅunḡumbaṅa, ṅundju ṅawawaia birem-bire aṅḡandju.

33 Aua kundjuṅaṅṅa, Inaiuri, ṅṅamanja ṅṅari ṅṅaṅjuṅṅaṅṅuru ṅṅundju ṅṅanja bur kaṅrim ṅṅuru, debṅara ṅṅarkuṅṅaṅṅandu.

34 Aua kundjuṅu, Kuṅenu, Peter, weni, punara wa pitja jero:l puṅgen, ṅṅundju wṅli tṅaruṅuri pindjiin wa laiburu puṅuningṅara.

35 Kundjuṅaṅṅori, Wuno:murum ṅṅaiu ṅṅinṅuṅṅaṅṅawuna bururu ṅṅido:ra, tjalumba ṅṅido:ra, ṅṅidjerdu ṅṅaria ṅṅido:ra, geṅau ṅṅidṅamiaru? Arka kuṅṅadjuṅ, Kari.

36 Geṅau kundjuṅaṅṅori, O! weni, aua bururu kudai kuṅṅaṅurinja, tjalumba kaṅṅindja, aua kuldjuru ino:ra, wobi ko:l kundji:nja, ku-marenja.

37 Gewunja kuṅṅenuri, Wuna wiri-wiri kauwi:na madj ko:rug kumaienja ṅṅaiu ṅṅanja, AUA KAUWI:NA ARWORIA NAṅJA; gewunja ṅṅaiu ṅṅari umindju kudai.

38 Kuṅṅadjuṅ, Inaiuri, wai, ṅṅuruma kuldjuru tṅaruṅandu. Kundjuṅaṅṅori, Gole kunuṅ.

39 Ba keṅṅunal, keṅṅaṅuru kaṅṅinu geṅirida taṅṅamban ṅṅuru Oliva ṅṅari; inalalaia kuda: kaueraṅmalando:na.

40 Wuno:murum taṅṅbiu' ṅṅanja iṅṅanina kundjuṅaṅṅori, Dadjurd wuri: pinjireṅuru wuṅṅundjuie ṅṅuru.

41 Kaṅuriena arka ṅṅanja kaṅṅinu kaiug tjuna workundju, luṅṅudja kaṅṅina, dadjurd kundjuṅu,

42 Kundjuṅiri, Iraia, ṅṅundju ṅṅamba lai kauwonanu, wuna djo: ṅṅari tṅano:ṅṅu; O! kari ge lai kauwonara, lai kauwonanu kuninja.

43 M̄ara kauwi:nanaŋga waḷaṅṅara aṅdjo:l' kaṛa, birem-bire kandjuna.

44 Paṅbalḷa kaṅuriena, wundjilwora dadjurd kundjuṅu; maṅadjinja anaṅṅaṅja pin njinineri gulu: kaḍjину do:ra njimbaṅneri kabalḷa ṅuru.

45 Bari iṅṅanina dadjurd geṅiri, inalalaia kanmurkalal, m̄ara kanbuna kulunu aṅṅanineri pakul kunja.

46 Kundjuṅanaṅgori, Aṅudjakunja kulunu njiduṅiri? Bari njidu, dadjurd wuri: pinjireṅuru wuṅgundjuie ṅuru.

47 Waḷi kaluleri wai, pelenḡare, aua kuda: Judas iṅṅarimiena, iṅruṅ twelve, inalalaia, naṅja, adbaṅṅale ṅuru keṅaṅuru, Jesu kaṅaṅdjerala, ko:lbo:na.

48 Jesu kundjuṅanaṅga, Judas, I:dj' iṅko:lu tjiriwin mandjo:naṅga tjanaṅjungulbo:?

49 Arka wo:ri iṅgarwuneri m̄ara karwuna kubadjuṅ, Inaiuri, kaṅjarwu kuldjuru njininge?

50 Iṅruṅ arka naṅja ko:na inawodjieja inaiuri dadjurdṅara anaṅga, ini:um worawerdu' ṅarim dur mo:na.

51 Jesu kaṅdjo:lbala kundjuṅu, Ge njini kundaṅja waḷi; ini:um mamaṅdanaḷa, kaṅmurduna.

52 Gejau Jesu kundjuṅanaṅgori iṅgadburkalal ardenaiuri dadjurdṅaria, dadjurdṅarim ṅaria, mababaia, Njirkunjeṅgunal lulun ṅara kaḍjину, kuldjuru, diam njiri kudai?

53 Tjile-jile ṅaṅṅunineri njiri naṅja dadjurdṅarim maninja, njido:ri wa la paṅaraṅmenjara; O! wuna njirkanṅagajau, wundjurulu duiba ṅari.

54 Kaueraṃaṃ, kauerielgurungula, kaueraṃurula maiaru' ṅuru inaiuri dadjurḍḡara anaṅgam; Peter kuda: boṃwora kaṃalando:na.

55 Wuno: murum wiṅnu karkuguleṅu pulḡga maiarum maninja, kurug aṅḡanina, Peter atja kauwona pulḡga naṅja.

56 Njimḡaridja ndjaruṅ maṃa ingo:na atja ingḡanineri maraṃa naṅja, nḡadba kaṅindjaṅa, kundjuṅu, Indja kuda: aua naṅja kaṅina.

57 Aua kari kundjuṅu, kundjuṅiri, Woṅaiinja, wa laiburu paṅḡaninnaṅga.

58 Waḡi paḡejau iaḡara maṃa ko:na, kulula, ṅundju kuda: arka naṅja ṅuṅuṅ. O! Peter kundjuṅu, I:dja, wa paṅḡanin.

59 Waḡi paḡejau, iaḡara nḡadbama kundjuṅu, Nidji indja kuda: aua nanja kaṅina, Galilee ṅara inganunṅ.

60 Peter kundjuṅu, I:dja wa laiburu paṅḡanin tjuṅunjalu. Maiirgi:rkum, waḡi kaluleri, punara jero:l kundjuṅu.

61 Gejau Inaiuri wararkar kaṅina, Peter kaṅindjaṅa. Peter ni: kuṅḡaṅurula ṅala-ṅala Inaiuri anaṅga, kaḡjiniu geṅunaṅga, Punara waḡi jero:l puṅgen, weni tḡaruṅuri kari djejara.

62 Daṅde keṅaṅuru, nḡadba wola: kundjuṅiri.

63 I:dja aua ingadbaṅ umbili kaueraṃaṅ, wod-piliba kauerio:rala.

64 Imḡandjugu womburuk kubḡari:la, burkai kaueriḡbuna, kubḡadjuṅiri, Tjo:lba minjalu, aṅguja ṅunṅumbuna?

65 Darawa tḡakaṃari wodbandaḡu kubḡadjuṅanaṅga.

66 Wuno: murum lei maŋgo: na, mababaia i: dja naŋja djaruk kadbiena, ardenaiuri dadjurdn̄aria, wiri-wiri n̄aria kuda:, kaelwa kaueraŋurula karwaden̄arim n̄uru.

67 Kubad̄juniri, Nundju Christ n̄amba nun̄nunun, minjen̄ari. Aua kundjuŋaŋgori, N̄aiu n̄amba n̄an̄nundjunuri, pitja dja paŋjaraŋudjara,

68 Namba burkai njinnundj̄ab, kādjinba paŋjario: lb̄an.

69 Wendj-i-dāgu I: dj' in̄ko: lu pitja atja ewa worawerdum maninja wundjurulu God anaŋga naŋja.

70 Ardarawaia kubad̄juŋ, Nundju God nun̄nungula? Aua kundjuŋaŋgori, Njiri kuri: n̄an̄nunun.

71 Arka kubad̄juŋ. Aŋudja piri adaŋad̄jaieja aŋama wodju? N̄ari nundju-nundju n̄uru karkaŋurula iamundu naŋja.

23

1 Arka ardarawaia bāri kadina, kaueraŋurula Pilate n̄uru.

2 Wunmanbāli de kauero: na, kubad̄juniri, In-dja māra kerwuna worumba arkaŋga arko-likolia aŋgandjuna, kāre ko: nan̄gori kaiug ingado: wunja Caesar, geŋiri aua nundju-nundju Christ inaiuri ingaŋun.

3 Pilate burkai kaiabuna, kundjuniri, Nundju nunaiuru Jew n̄aria arkaŋga? Aua kaio: lb̄ala, kundjuŋu, Nundju kundjalui.

burkai kaṅaiabuna, kari wa maṛa puṅo:nja i:dja indja naṅja, ge njiri de iraṅunbu.

15 Kari Herod kuda;; gewunja kaṅaṅawunalgari njele, wai, kari debad' kari wa pungauwi:nananṅa.

16 Wodpiliba inaiio:ra, buranṅai inam.

17 Buranṅai kaṅmenjananṅori iaruṅ maṅarijau.

18 Arka jero:l kubadjuṅ tjaruṅama, Anuru, buranṅai imanjari Barabbas;

19 Aua wurgunu tjaruṅ wunja malaiindem maninja kaṅinaiena, wurkemaṅ' kunja, inṅaiabiena bur kaṅim maninja.

20 Pilate njele kundjuṅananṅori, korega geṅu Jesu buranṅai wunja.

21 O! arka jero:l kubadjuṅ, kubalula, Wongaia naṅja ande.

22 Tjaruṅuri kundjuṅananṅori, Anudjakunja, naṅanṅa woru indja kundjuṅu? Naiu wa maṛa puṅo:nja kari debad' kari aua naṅja; gewunja wodpiliba inaiio:ra, buranṅai inam.

23 Arka njadbama, ṅala-ṅala daraiu njininge, burkai kaueriabuna wongaia naṅja inṅande wunja, geṅau ṅala-ṅala arkananṅa puluru ki:la.

24 Geṅau Pilate wure kumbuna kuninja kaḍjiniu burkai inṅadjabuna.

25 Buranṅai kaṅmaṅananṅori aua wurgunu wunja, wurkemaṅ' kunja, inṅaiabiena bur kaṅim maninja, aua inṅadiauwuna, O! Jesu kanino:la lai kauwonananṅori wunja.

26 Waḷi inṅadjelguruṅgula, laburd kaueraṅ Simon Cyrene ṅara, inṅeṅunaliri bundul'

əlp, aua nənja wongaia kubarkandənu, mano: wunja Jesu iwelbam.

²⁷ Kaueraṃalando:na pelengaraia djenbenuru i:dja, woŋaia kuda:, arka wola: kubədjuniri, kaueraremaleri,

²⁸ Jesu wararkar kanmurkəla kundjuŋu, Paṃaṃaraia Jerusale' nəria, wola: piriareri; wola: wuri: njiri ŋundju-ŋundju wunja, woŋəlalaŋuja njirkaŋaŋgaia wunja.

²⁹ Gewunja, wai, lewəra pitja njejeŋgal wuno: murum pitja bəre, Tjukul nəria nəŋgəŋgundia, arkulum kađjinba bəri padjəndienja, ŋamugu kađjinba panbado:nja.

³⁰ Gejau pitja bəreŋgori təleləmbəŋ, Njirwa əri nanja; kurorandu, Ro:k wuri:njəri.

³¹ Gewunja wuna nəmba kadju ŋuwonu kalguru nənja, nənaŋga pitja nəniŋaie dalga nənja?

³² Kaielgurungienandu kuda: iərunandu iwa-workandu aua nənja iŋgauwi:ŋandu wunja.

³³ Gejau madburkəla təmbium maŋgarimiena Paŋdjuŋərim, ma wongaia nənja kauerandənu iwaworkandu kuda:, iəkəra worawerdum maninja, iəkəra mamauim maninja.

³⁴ Gejau Jesu kundjuŋu, Iraia, wai tjaḃunəgori; gewunja wa laiburu padin nəni kadjiri. Wobi anaŋga arge wurura dalar kubədjun, kaueraṃurəŋeri.

³⁵ Pelengaraia karwelgenja kaueranindjaŋeri. Ardenaiuri kuda: umbili kaueraṃəŋeri, kubədjun, Atjəkəkəria kanmundulbəla, aue

ņundju-ņundju kāmundulbaienja, indja ņamba inġaņun Christ, inġamuriena God ananġa.

³⁶ Małani' ņaria kuda: umbili kauerāmāņeri, kauerāmurkalaleri, vinegar kaņo:na,

³⁷ Kubādjuniri, Ņundju ņamba ņunņunun Jew ņaria inaiuri arkananġa, pamundulbaie.

³⁸ Wiri-wiri kuda: kuniņaiena aua ņanja, INDJA INAIURI JEW ŅĀRIA ARKANANĢA.'

³⁹ Iarun iwaworkandu inġalienjandu kaņujo:na, Ņundju wawu Christ puņunin? Ņunge ņundju-ņundju pāmundulbaie, ārendu kuda:.

⁴⁰ Iakara kaio:lbala kamaiāmbuna, kundjuniri, Ņundju wawu God puņungulgunen, wure ņanja wundji-di-dāgu ņunņunun?

⁴¹ Ņārendu kuda: wuniamā, gewunja wodbandu kađjinu workundjunandu; O! indja kari woru wa puņgenja.

⁴² Kundjunānanġa, Jesu, ni: tjanġaņuru wuno:murum ņunņunjanja bāndaia ņundjananġa ņanja.

⁴³ Aua kundjunānanġa, Nidji kuņenu, weni pitja ņunjanu ņaiu ņanja Paradisa ņanja.

⁴⁴ Lewara njinina, duiba maninaiena kabalba mararawam maninja kaļe-kaļe' njinim,

⁴⁵ Maņanjanja duiba ņarinja njiniņaiena, jařala dadjurd ņarim maninja dalar kaņiņaiena pulāga ņanja.

⁴⁶ Ņala-ņala daraiu jero:l kundjunu Jesu kulula, Iraia, ņuno:ri ņanja ņunino: ņanandj. Wuna kalula, inandj wudi keņa.

47 Centurion m̄ara ko:na wuna k̄anīaiena, God ko:do:dala, kundjun̄iri, Nidji i:dja indja īdānuru k̄anina.

48 Pelen̄garaia ardarawaia djaruk an̄ḡamiena wuna kadid̄ja wunja, wuno:murum kadid̄jana wuna k̄anīaiena, adbān̄alim deba marwuna, djo:li kadinal.

49 Laiburia ardarawaia an̄gaia bōwora karwelgen̄jiri, wōnaia kuda: in̄gadbando:na Galilee alp, wuna kub̄adid̄j̄eri.

50 Wai, i:dja in̄umba Joseph, kauadeja, i:dja inia, īdānuru,

51 Aua wa panmurkenja arka kalula, kadjun̄u, Arimathaea n̄ara, malaiindem Judaea n̄anja, aua kunan̄la b̄andaia God an̄nga,

52 Aia k̄amurk̄alanuru Pilate, k̄aniauwuna durgu Jesu.

53 Jeri kaīabuna, murd k̄amān wobi im̄alala njin̄ge, kandēju k̄anmenma n̄anja kaiug n̄anja dur māngauwi:na, ma n̄anja w̄ali i:dja kari wa we parwenja.

54 Lew̄ara ge Ardaman̄ajau, Wunaiurujau wodjulu kuninaleri.

55 Wōnaia kuda: kauerāmalando:na, aua n̄anja an̄gengunaliri Galilee alp, k̄anmenma m̄ara marwuna, n̄arun̄ḡowu durgu kandiena.

56 Djo:li kadinal, ardaman̄ja kanb̄arkandjuna ark̄anim manieja, an̄gaiamie n̄aria.

57 Wunaiurujau n̄oiba kadina, n̄ala-n̄ala n̄anja.

24

¹ Lewara gewurle pale Wunaiurujau, alinari manangunu, kanmenma madburkalal, markanjurulal arkanim manieja manamanja mangarkandjuna.

² Mara kubarwuna kaiug ruluba kanjuriena kanmendj-i-dagu.

³ Dara karina, wa mara punjarwi:nja durgu Jesu Inaiuri ananga.

⁴ Ge kunina, wali ardi:um idjedja njingnineri wuna wunja, wai i:dja iarunandu kauwelgenjandu arka nanja wobi palemba nara nanja;

⁵ Arka karkulgunenja, idjidja kubadban arbinum kabal' kuru, auandu kundjunandu, Anudjakunja karanganjiro:jiri iedjer adban nanja?

⁶ Nuruma wa pangganin. O! bari kanina. Ni: wurunuru kalulanuri wali Galilee nanja ingganineri,

⁷ Genjiri, I:dj' inko:lu madj kanauwi:nja i:dja arworia ardo:ri nanja, wongaia nanja kandienja, pale kulunu tarunandu bari kaninja.

⁸ Arka ni: kubarkanjurulananga nala-nala ananga,

⁹ Djo:li kadinal kanmenm' alp, darawa wuna kubadjunanganjori eleven, inalalaia, atjakekaria ardarawaiq kuda.

¹⁰ Arge kaninuri Mary Magdalena, Joanna, Mary James ananganja, atjakekaria kuda: arka nanja wuna kubadjunanganjori arkanawieja.

¹¹ Nala-nala wuna mara kumbi:nananjori wonala kadjinu, arka dja kubarkudjarala.

12 O! Peter bari kənina, t̄jari kumaṅanuru kənmen' nuru; ilu kənina, maṅa ko:na wobi ekamandj; keṅanuru, ini:əkamanma raṅgari keṅa wuna t̄janda kəmiena.

13 Gejau, wai, iṅruṅandu arka ṅanja lewara ge-i-di-dāgu keṅanurandiri maiarundjeruṅu' nuru wodjulu Jerusale' ṅanja, maṅumba Emmaus.

14 Kululandiri aue wururandu wuna darawa t̄jumaṅ kəmiena.

15 Ge kunina, w̄li kalulandiri, burkeba iṅgaiḅienandiri, Jesu mandja k̄murkalalgandu, auandu ṅanja keṅo:ri.

16 O! ambulkandu d̄jiaṅ kumienandu aua wa laiburu paṅṅaninjanṅandu.

17 Aua kundjuṅṅanṅandu, ṅaṅaṅga wuna ṅala-ṅala ai njirkumbi:ṅandiri njirkunṅanṅurandiri? Auandu pindi-windi kauwelgenjandu.

18 Iṅkara kaio:lbala, iṅumba Cleopas, kundjuṅṅanṅa, ṅundju edbulwu Jerusale' ṅanja, wawu laiburu puṅunindjiri wuna t̄jumaṅ kəmiena ma ṅanja wendjiau?

19 Aua kundjuṅṅanṅandu, ṅaṅaṅga? Auandu kundjuṅṅanṅandu, Jesu Nazareth ṅara wunja, aua iṅṅanina i:dja t̄jo:lbada, iurulba kudai geṅu, kalula, God imṅṅale nuru, i:dja ardarawaia kuda;

20 Ardenaiuri dadjurd ṅaria, ardenaiuri ararkanṅaia, ṅanganḅadino:ṅaṅga wure ṅanja debaṅ' kunja, wongaia ṅanja iṅgarkandenu.

21 O! ari ardi:u' n̄aria ȁdina aua pitja ȁnȁmundulba Israel; weni kuda: lewȁra tȁaruȁuri wuna tȁmaȁn kȁmiena.

22 Woȁaia atȁkekeȁria kuda: ȁri nȁnja rȁngȁri ȁnbȁrkȁndjuna, arka alinȁri kȁnmenma nȁnja ȁngȁnina;

23 Durgu anȁnga wa mȁra puȁgarwi:nja, karingunal kubȁdjuȁiri ardidjieja wȁlanȁria ȁnganbȁdidjaȁa, arka kadjuȁu aua iedjer inȁanuȁ.

24 Atȁkekeȁria kuda: ȁri nȁnja kȁnmen' ȁuru madburkȁlanuru, mȁra kubȁrwuna kȁdjinu woȁaia kadjuȁu; aua wa mȁra pauero:nja.

25 Gejau aua kundjuȁanȁngandu, O woȁla, njirkulum tȁanȁba nȁri wurȁnunȁudjara darawa tjo:lbȁdaia kadjuȁu.

26 Wawu Christ wuna ko:ru puȁgenja, inȁenȁnuru pȁlemba ȁuru anȁngȁm?

27 Gejau Moses auurle tjo:lbȁdaia ardarawaia njini, kȁmiimbunandu mili-mili irarawa nȁnja wuna aua ȁundju-ȁundju wunja.

28 Gejau mȁmurkalalkuri maiarundjeruȁuma ma ȁuru inȁenȁnuriringuri, aua kundjuȁu inȁenȁnuriri njele.

29 Auandu wore kȁmaȁandu, kundjuȁandu, Atȁ bȁnu ȁrendu ȁanja, Kȁle-kȁlem nȁngȁnuȁ, mȁraȁunja gole we njimbȁneri. Dȁra keȁnȁuru atȁ wunja auandu nȁnja.

30 Ge kunina, wuno:murum atȁ inȁauwona, auandu nȁnja, wuro:dbori kȁmaȁ, wunia kulula, dewod ko:na, kȁno:nandu.

31 Gejau ambulkandu tjalan kumbunandu, laiburu kañinanangandu; aua kamburuk kañina auandu nañja.

32 Aue nundju-nundjandu kañi:nandu, Wawu narikulandum mañara-mañara pañaninjandu nañendu nañja, wañli geñunangendi kalumba nañja, wañli narakumiimbunandu mili-mili?

33 Ge-i-di-dañu bañri kañinandu, djo:li kañinalgandu Jerusale' nañja, mañara kanbunandu eleven, inalalaia, djaruk angamiena, atjakekañria kuda: arka nañja,

34 Kubadjuñiri, Inaiuri nidji bañri kañina, mañara kauwi:nanangga Simon.

35 Gejau auandu kundjuñandu wuna kalumba nañja, narunangowu aua laiburu ingañi:nanangandu wuro:dbori dewod inganaleri.

36 Wuna wañli kadjuñiri, Jesu aua nundju-nundju kauwelgenja arka pulaga nañja, kundjuñanggori, Abi:la kuninjanuri.

37 Arka luren kubadbang, karkulgunenja, inang' nañli kubadjuñ mañara ingarwuna.

38 Aua kundjuñanggori, Angudjakunja djerara mañameri, angudjakunja njidi:akamanma kuri-iri?

39 Naño:ri, naierdu, wuranindj, naiañkawañli naiau nundju-nundju; tjarañandana, tjarañindj, gewunja inandj iwiliri, inari ino-ra, kañdjinu tañarañunindj naiau kudai nañnunun.

40 Wuna geñu kanmiimbuna ino:ri, ierdu.

41 Arka wañli karkudjarala gewunja tjukul angañina, rañgari anggeña, aua kundjuñanggori, Njiri mañgari kudawu?

42 Kauerano:na djaia iwidjara.

43 Aua kamaņ, adbaņņale ņuru mindjal kundjunu.

44 Gejau kundjuņaņgori, Wuna ņala-ņala ņaņņundjuņanuri wāli ņjiri ņaņa ņaņņunineri, ko:rug kumaienja darawa wiri-wiri kauwi:na ņala-ņala Moses anaņga ņaņa, tjo:lbađaia ņaņa kuda:, kan nanja kuda:, ņaiu wunja.

45 Gejau ardi:um pałkar mamuraņaņgori mili-mili ingadena wunja;

46 Kundjuņaņgori, Wurunaņgowu wiri-wiri kumbi:na Christ madj puņgenja, baři kaiandienja imandj i daģu lewara tjaruņuri jau.

47 Kulaņaņ ardi:um kuluienja iņumba ņaņa umara wai kunja worumbaia ardarawaia ņaņa, Jerusalem maninja mauurlem.

48 Wuna ņaņa njidaņđjaieja.

49 Wai, kuņaņaņawunuri tjauaien ņaiu Iraia anaņga; atja njidu manaiudba ņaņa wurauņma njini wundjurulu karaņ i daģu.

50 Kangaņurulaņuru daņde ņuru Bethany njini, ino:ri la mamaņaņaņgori, pałi kanbuna.

51 Ge kunina, wāli pałi aņgo:neri, kaņo:ņgienanaņgori, mano: kaņuriena aņd jo:l' kuru.

52 Arka luņģu-luņģudja kabađbaņaņaņa, Jerusalem maninja djo:li kadinal, tjukul djenbeņuru kadina.

53 Kađjinma kadineri dadjurđařim maninja, God kauero:do:daleri.

Worrorra Mark & Luke
The Gospels According to Mark and Luke in the
Worrorra language of Australia

Public Domain

Language: Worrorra

This work is in the Public Domain according to the laws of Australia and the United States of America due to copyright expiration in Australia.

2019-05-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 30 Nov 2021

6c2be47c-34de-5624-9b1b-e188cc6a19ff